

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

4/2011

Siirtolaisuus – Migration 4/2011

38. vuosikerta / 38th year
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
Fax (0)2-2333 460
email: kirsai@utu.fi
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>
<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keskuskatu 32, I-rappu,
60100 Seinäjoki, Finland
Puh. / tel. (0)44-2592447
email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Ismo Söderling

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Sisko Tampio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of
Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2012 / Subscriptions 2012

4 numeroa / nummer / issues
15 €/vuosi/år/year

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Sisältö • Contents

• *Ismo Söderling*
Pääkirjoitus: Lehtikirjoittelua rasismista ja amerikansuomalaista horioppia

• *Oxana Krutova*
Initial Labour Integration of Russian-speaking Students in Finland

• *Hanna Dhalmann*
Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen ja etnis-kulttuurinen tulkinta

• *Olli Lamminen*
"It is all in the efforts" eli kaikki riippuu yrittämisestä

• *Andrei Kalinitchev*
Määränpäänä Pietari

• *Milla Pitkänen*
Vanhan rouvan tarina

• *Elli Heikkilä*
Research Director's Column

• *Markku Mattila*
Aluepäällikön palsta

• *Tellervo Lahti*
Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

• **Seminaareja**

• **Kirjat • Böcker • Books**

• **Siirtolaisuusinstituutin tiedotuksia**

Kansikuva/Cover picture: Orvo Bogdanoffin kirjasta/from Orvo Bogdanoff's book: "Joutui Joulupohjolaan" – Joulukorttien ja joulutervehdysten historiaa (2011). Tekijän luvalla/with permission of the author.

Lehtikirjoittelua rasismista ja amerikansuomalaista horioppia

Ismo Söderling

Ensimmäisen polven siirtolaisen elämä ei ole uudessa maassa helppoa, kun hän joutuu hakemaan töitä usein kielitaidottomana. Tuskin rahaakaan on liikaa, sillä paremman ansion vuoksihan sitä useimmiten muuttomatkalle lähdetään. Tämän on kokenut moni suomalainenkin muuttaja. Voi leivän päälle on hankittu kovimman kautta: suomalaiset ovat työskennelleet Australiassa kaivoksilla ja sokeripelloilla, USA:ssa kaivosten ohella metsätoissa ja farmareina. Ruotsinsuomalaiset taas kansoittivat autotehtaat ja telakat toisen maailmansodan jälkeen.

Vaikka esimerkiksi USA:ssa suomalaiset 1800-luvun lopulla varmasti kuuluivat parhaiten koulutettujen siirtolaisten joukkoon, ei heille juuri uraputkea herunut. Uralla eteneminen tyssäsi kielitaidottomuuteen ja anglikaaniseen ylivaltaan. Kaivoksille pomoiksi pääsivät usein esimerkiksi Englannista tai Walesista tulleet, joilla oli kielitaidon lisäksi ammatillista kokemusta. Suomalaisille tuli tutuksi kehoitus lisätä työtah-
tia, ”horioppia, horioppia” (harry up).

Yhdysvallat on ollut mielenkiintoinen sosiaalinen laboratorio – ja toimiva esimerkki siitä, miten käy jos kaikkia ei kohdella tasapuolisesti. Suomalaiset vähitellen turhautuivat syvissä kaivoksissa ja synkissä tukkikämpissä. Seurauksena oli poliittinen radikalismi, joka jossain määrin leimaa vieläkin amerikansuomalaisuutta. Suomalaisen kohtelu ei ollut pahimmasta päästä: USA:n mustat saivat lopullisesti kansalaisoikeutensa käytännössä vasta 1960-luvulla. Samoihin aikoihin myös Australian alkuperäisväestö tunnustettiin Australian kansalaisiksi.

Kun seuraa Suomessa nykyisin käytävää maahanmuuttokeskustelua, paljastuu siitä valitettavan selkeästi näköalattomuus ja leimakirveen heiluttaminen. Valtalehtemme julkisti marraskuun alussa teettämänsä asennekyselyn suomalaisten suhtautumisesta maahanmuuttoon. Vastaajia oli noin 1000 eli sinällään näy-

te on pieni. Otsikointi lehden eri numeroissa oli varsin vauhdikasta: ”Rasismi teki pesän Suomeen”, ”Rasismien osoittaminen yleistyy”, ”Perussuomalaisista yli neljännes löytää itsestään rasistisia piirteitä” jne.

Vastaavia tuloksia on saatu Suomessa jo vuosia ellei vuosikymmeniä. Tutkijoille ja asiantuntijoille ovat tuttuja maahanmuuttovastaiset asenteet 1990-luvulta lähtien – tunnetuimpina näistä lienevät Joensuun tapahtumat. Asia on hyvin tutkittu. Jotta leimakirves ei olisi alkanut viuhua liian tiuhaan, tarvittiin kokeneen tutkijan viileä yleisönosastopalaute samaisessa valta-lehdessämme. Väestöliiton erikoistutkija Minna Säävälä totesi palautteessaan, että ”Rotuajattelun kannatus näyttää vähentyneen”. Säävälä totesi, että ”yksittäisen väittämän perusteella ei voida osoittaa asenteiden muuttuneen, mutta se antaa viitteitä muutoksen suunnasta”. Kuinka ollakaan, seuraavan päivän HS:ssa (21.11.2011) oli vaisuhko uutinen, jossa neljällä palstalla todettiin, että ”Asenteet maahanmuuttoon lieventyneet”. Siihen loppui julkinen keskustelu. Jälkinäytöksenä oli, että perussuomalaiset tunsivat itsensä syystäkin leimatuiksi. Otoksen pienuudesta johtuen puolueiden välillä joidenkin kysymysten kohdalla ei ollut todellista eroa asenteissa.

Mitä koko lehden asennemittausasiasta opimme? Tutkimuspuolen edustajana toivon hartaasti, että lehdet keskittyvät jatkossa uutisointiin ja jättävät tutkimukset alan ammattilaisille. Luotettavia tuloksia saadaan pääsääntöisesti vain isoilla aineistoilla ja ammattitaitoisten tutkijoiden toimesta. Saatujen tulosten ymmärtämistä helpottaa luonnollisesti se, että tulos sijoitetaan historialliseen ja globaaliin yhteyteen. Tällaiseen syvällisempään raportointiin hektisessä uutisympäristössä toimivalla artikkelitoimittajalla on harvoin aikaa ja mahdollisuutta.

Suomeen tullaan eri maista ja kulttuureista, tulijat ovat erilaisilla elämisen eväillä varustettuja. Jot-

ta selviämme maahanmuuton ja monikulttuurisuuden haasteista, pitänee meillä yhteiskuntana olla jonkinlaiset pelisäännöt, jotta pystymme yksituumaisesti viemään Suomi-neitoa eteenpäin elämän pyörteisä. Eduskuntamme pohtii parhaillaan ensi vuoden budjettia ja talouskehitystä yleensäkin. Yhden vinkin voin antaa jo tässä vaiheessa: kaikki rahat mitkä pa-

nostetaan maahanmuuttajien kielen ja ammatin opettamiseen, tulevat aikanaan korkoina takaisin. Näin loppuvuoden kunniaksi toivotan suomalaisille poliitikoille ”horioppia” kotouttamisasioissa. Lukijoilleni toivotan oikein hyvää ja rauhallista joulua sekä onnellista uutta vuotta 2012.

Racism in the media, and Finnish-American “horioppia”

Although, for example, the Finns in America in the late 1800s were among the best-educated immigrants, they were hardly on a fast track to a professional career. Career development ran afoul as a result of poor language skills and the Anglican hegemony. The mining bosses were usually from England or Wales; not only did these immigrants already speak English but they also had the work experience. Finns soon got accustomed to the refrain of “horioppia, horioppia” (hurry up) – to work faster. No wonder they became politically radicalized.

If you have followed the current immigration debate in the Finnish media, you may have observed a regrettable limitedness of vision and plenty of name-calling and label-wielding. In the beginning of November, our biggest newspaper published a survey it had conducted on Finnish attitudes concerning immigration. The sample size of approximately 1,000 respondents was rather small, but the headlines in the paper’s various editions were quite colorful: “Racism found a home in Finland”, “Racist expression becoming increasingly common”, “Over a quarter of the supporters of the Finns Party (Perussuomalaiset) find racist traits in themselves”, etc.

Similar findings have been common in Finland for years, if not for decades. Researchers and experts have been familiar with anti-immigration sentiment since the 1990s – the events that took place in Joensuu are probably among its best known manifestations. There is ample research on the topic. But to put a stop to the

public name-calling and labeling, we needed an experienced researcher to send a calm, modulated letter to the editor of said newspaper. Special researcher Minna Säävälä at Väestöliitto, the Family Federation, noted in her response that “Support for racism seems to be waning”. According to Säävälä, “a change in attitudes cannot be established on the basis of a single statement, but it gives an indication of the direction of change”. The next day, her response was followed by a tepid news item in the newspaper in question (Helsingin Sanomat, 21.11.2011), taking four columns to say that “Attitudes toward immigration have become milder”. The public discussion ended there, but the after-effect was that the Finns Party felt unfairly targeted, and for good reason. Because of the small sample size, some of the survey questions showed no real differences in attitude from one political party to another.

What did we learn from the newspaper’s attitude survey? As a representative of the research community I sincerely hope that in the future newspapers concentrate on covering the news and leave the research to researchers. Reliable findings usually require a large sample size and the stewardship of trained researchers. And when interpreting the findings, it is useful to place them in a historical and global context. A newspaper reporter working under the pressure of a hectic news cycle rarely has the time or the opportunity for this kind of in-depth reporting.

I want to wish our readers a joyful and peaceful Christmas and a very happy 2012.

Initial Labour Integration of Russian-speaking Students in Finland*

Oxana Krutova

The article deals with the specificity of initial labour integration for Russian-speaking students who study at the universities of Helsinki, Jyväskylä, Tampere, Turku and Helsinki. The empirical databases from the Finnish Social Science Data Archive (Tampere, 2006) are used as a basis for analysis. The empirical data has been processed using the SPSS 11.0 program. The results, based on mathematical and statistical analysis, allow us to draw conclusions about the existence of several differentiated levels of success in terms of the integration for Russian-speaking immigrants in Finland. As a result, four types of integration have been classified as follows – “well-integrated”, “potentially well-integrated”, “moderately integrated”, and “poorly integrated”. Whereas the first two types of integration are characterized by how successfully the immigrants integrate into the labour market, their language skills and the types of labour they are engaged in, the other two types are characterized by other influencing factors (educational “load,” family ties, secondary labour activity, obstacles to labour activity).

Keywords: labour market integration, international migration, social integration, Russian migrants, employment.

*The project “Impact of the Socio-Labour Mobility of the Population on the Reproduction of Labour Potential in the Resource-Oriented Border Region Republic of Karelia” (research grant from the Russian Humanitarian Scientific Fund #11-32-00342a2) is gratefully acknowledged. This special issue has been prepared with the encouragement of the RHSF as part of the activities of the project network.

Oxana Krutova, Cand. in Econ. Sciences, Taloustieteiden Lisensiaatti, Institute of Economics, Karelian Research Center, Russian Academy of Sciences, A. Nevskogo prospect, 50-312, 185030, Petrozavodsk, Republic of Karelia, Russia.

1. Introduction

The problems surrounding of migration are one of the most important factors affecting the construction of relations between national actors. Over the last several decades, the sphere of national regulation has become one of the priority-given directions for the European Union and its relations with Russia. Among the factors forming the parameters of these relations, it is possible to distinguish between the special characteristics of the migratory flows from an investigated region, the evolution of the migratory strategy of the European Union and the overall context of the EU’s policy relative to Russia and the policy of Russia relative to the EU. Thus, new specific questions have appeared within the context of the given problem. Besides, it is necessary to note what role Russia and the European Union play within the sphere of the redistribution of labour resources. Russia has traditionally provided a labour force for the European countries. For its part, the European Union has made use of Russian labour, especially the intellectual labour force from Russia. There is a sustainable migratory system and scaled sustainable migratory intercommunication between Russia and the European Union. Migratory processes have become an inalienable attribute of cross-border cooperation in many countries of the world.

In the situation of globalizing processes taking place between countries and regions of the world, labour migration becomes the most important aspect of mutually beneficial economic and cultural integration between countries and, at the same time, shapes their reactions to global cultural-economic processes. Recently, great numbers of Russian-speaking peoples have migrated to the countries of Western Europe and the USA. As a result, Russian-speaking labour migrants inevitably become integrated into the society of a receiving country. In doing this, they not only

obtain a new migratory, professional, and social status, but also learn new cultural and ideological rules for life in a new society, having adopted linguistic peculiarities of the language and become a part of the new society. Labour integration is one of the most important stages of social integration and further social assimilation.

Every immigrant who moves to a foreign country inevitably becomes integrated into the labour market of the country. As a rule, the Finnish Government helps immigrants to integrate into the labour market by means of various programs. Nevertheless, there are categories of immigrants who do not take part in these integration programs. However, there are also categories of immigrants who are actively working. For example, there are students who came to Finland to study and who have part-time or full-time jobs. In this case, the most important question is how labour integration occurs initially. An especially important question is how this process occurs in border regions close to Russia, such as Finland. In addition to the immigration of professionals, Finland attracts more and more Russian students. Important factors causing Russian students to become more interested in Finland are the high level of teaching and the wide spectrum of specialities. Currently, the number of Russian students studying at higher educational institutions in Finland is constantly increasing. According to information from the Consulate General of Finland, in 2010 approximately 1600 Russian students studied at universities and colleges in Finland. It is remarkable that the number of Russian students is almost similar to the number of Chinese students in Finland.

Thus, the issues of labour integration have been widely analyzed by many scientists from the positions of realizing various governmental programs on the integrating immigrants into the labour force. However, there is unclear question regarding how students are integrated into the labour market. This question is urgent because noticeable numbers of students have a full-time or part-time job during their period of study in Finland. This will constitute an important aspect of their further labour activity after graduating from a university. It is especially important that a majority of students pass through an initial labour integration process during their time of study. The hypothesis of the research paper is the following: in the current situation of globalization processes, when migration has

become one of factors for mutually beneficial economic and cultural integration between countries, labour integration becomes inevitable. Whereas the two main types of integration are characterized by how successfully immigrants integrate into the labour market, their language skills and the types of labour they are engaged in, there are two other types of integration, which are characterized by other influencing factors (educational level, family ties, labour activity on other profession, obstacles to labour activity, and so forth).

2. Russian population in Finland

The integration of Russian-speaking immigrants is becoming easier because of an increasing number of Russian communities.

Until recently, Finland was mainly a country of emigration. When it first experienced immigration in the late 1980s, policies were mainly concentrated on questions of return migration. In general, Finland's membership in the European Union since 1995 has encouraged and accelerated its transition from a country of emigration to a country dealing with immigration (Borkert et al. 2007). However, in comparison to other European countries, the number of immigrants and foreign residents is still low. At the end of the 2003, there were 107,003 foreign nationals living in Finland (about 3%), the majority of whom were from Russia (24,998), Estonia (13,397), Sweden (8,124) and Somalia (4,642).

The largest group of immigrants is comprised of former citizens of the USSR who are not Russian or Estonian but who primarily use the Russian language. Migrants coming from Russia and the former USSR now constitute the largest share of immigrants in Finland. The number of the Russian-speaking peoples in Finland (not including those who came to Finland to work) has increased by 2000 persons per year. As a whole, the number of Russian-speaking immigrants has doubled in nine years from 28205 to 51683 persons (2000-2009 years). According to research carried out in 2008 by TAK Oy, every sixth enterprise in Eastern and Southeastern Finland has Russian-speaking personnel. Every fourth enterprise or organization taking part in the polling would like to increase the number of Russian-speaking personnel (Tanttu 2009).

3. Theories of integration

Integration becomes simpler because the migratory policy of Finland is aimed at integrating migrants more quickly.

The concept of integration has been defined as the inclusion of a new population into the existing social structures of the immigration country with a consequent reduction of the differences in their positions and relations (Kilton and Birkhead 2004). Scholars have identified four dimensions of the process: 1) structural integration (the acquisition of rights and the access to membership), positions and status within the core institutions of the receiving society (the education system, the training system, the labour market, citizenship and housing); 2) Cultural integration (processes of cognitive, cultural, behavioural and attitudinal change in people); 3) Social integration (friendships, marriage, voluntary associations); and 4) Identification integration (ethnic or national identification). Integration is broadly defined as the incorporation of immigrants into the receiving society (Measurement and Indicators... 1997).

Basically, the integration concepts only deal with the public domain of society and its (immigrant) actors. Three elements at play in the different concepts of integration can be distinguished: 1) the relation between the cultural aspects of the public and private domain; 2) the degree of inclusion/exclusion of immigrants in non-cultural aspects of the public domain (legal-political and socio-economic (language training, professional education, housing, the labour market, health services and social security)); and 3) the role of immigrants in the integration process: the duties he/she as part of the process of becoming integrated within the public domain.

Another direction of analysis concerning the life of immigrants in a host society has been presented by researches in the sphere of the labour market integration of immigrants. Labour market integration is the movement of minority groups, such as labour immigrants, into the labour market. Members of the minority groups thus gain full access to the opportunities, rights and services available to the members of mainstream society. Thus, Koettl et al. argue that the successful integration of immigrants into the labour market is a consequence of the educational and professional positions of the immigrants. Their

conclusion is supported by OECD research, which shows that highly skilled migrants also integrate better socially (Koettl et al. 2006). Munz argues that a majority of migrants who need to integrate into a host society have worked at low-quality service jobs offering little room in terms of adaptability and mobility (Munz 2008). Less educated migrants, on the other hand, tend to relate more to their immediate neighbourhood, which in turn can encourage the creation of enclaves and the marginalization of migrant communities.

The extent to which immigrants become integrated into the labour market depends on individual characteristics such as age, their level of education, their professional experience and their family structure (Turman 2004). With regard to foreigners, participation also depends on the length of stay, as the individual conditions for successful integration into the labour market of the host country (such as language proficiency) improve over time. If labour immigrants are successfully integrated into the labour markets, increased competition and productivity gains could yield a net welfare gain for the entire region. Successful integration is becoming even more important with respect to the greater flows of immigrants in the coming years. Today, integration is viewed as the totality of policies and practices that allow societies to close the gap between the performance of natives and immigrants (and their descendants).

The primary law that affects migrants permanently residing in Finland is the Act on the Integration of Immigrants and Reception of Asylum Seekers (Act on the Integration... 1999). The aim of this act is to define the responsibilities of the various actors when a migrant arrives in Finland. It also delineates the migrant's own responsibilities for participating actively in integration efforts by, for example, taking language or job training courses in accordance with an agreement drawn up together with the local labour office. Integration refers to participating in the economy, politics and social life of the society on an equal basis and having rights and obligations equal to those of the native population (Kyntaja 2003, 185-213; Sagne, et al. 2007, 99-113). The objective is to support the integration of immigrants into the Finnish labour market and society by designing individual integration plans for persons who have moved to Finland (Integration Act 493/1999, §3).

In the situation of an increasing number of immigrants in Finland, integration and job-placement become important issues that official authorities must actively discuss in terms of the state's migration policy. Job-placement is an important factor of integration. The type of jobs that immigrants have reflects upon the level of success of the integration process (Forsander 2002). Job placement has a positive influence on people's self-respect and improves the financial position of a person. When employed, it is possible for immigrants to better arrange their social relations and participate more actively in public activities (Jasin-skaja-Lahti et al. 2002, 21; Jaakkola 2005; Forsander 2002, 224). Nevertheless, it is nearly impossible for immigrants to successfully find jobs without having a knowledge of the Finnish language and society and the labour activity of the country (Pehkonen 2006a, 32; Pehkonen 2006b). It is especially important that Finnish society supports immigrants when they receive the necessary knowledge and skills.

Unfortunately, the integration of the immigrants into the labour market very often occurs at the lowest levels of the labour system. Even though a foreigner may possess medium to high levels of education and professional capacities, he/she person is often relegated to carrying out jobs and tasks of a lower order, suffering from a process of disqualification. Thus, researchers can analyze many aspects of labour market integration. We are going to analyze one aspect of labour integration: the initial labour integration of students. We will use various methods of mathematical and statistical analysis to verify out hypothesis.

4. Data Analysis

I analyzed the specificity of initial labour integration based on the example of Russian-speaking students studying at the universities of Helsinki, Jyväskylä, Tampere and Turku and the Helsinki University of Technology (2006). Thus, the results, which are based on "chi-square analysis", allow us to make conclusions about the existence of several differentiated features relative to the groups of migrants in terms of their level of success at becoming socially integrated within Finland (Survey of Foreign... 2005). As the subject of the given research project is Russian-speaking immigrants, I have selected from the overall number of

cases (approximately 500 respondents from different countries included in the database) Russian-speaking immigrants. There are 143 valid cases included into the analysis.

I used the SPSS 11.0 program to process the data. I arranged the respondent's into two groups based on their age: those from 20 to 24 years of age and those from 25 to 29 years of age. One distinctive feature that emerged during the research is that migrants live in Finland from one to nine years. In addition, another distinctive feature is that Russian-speaking immigrants tend to study the natural sciences, the social sciences and the humanities. Typically, most migrants possess a master's degree when they arrive in Finland.

Of course, one of the main factors that stimulates migrants to move to Finland is the aspiration of getting a university diploma at little financial expense, since education is free in Finland. The most important feature is that immigrants would like to stay in Finland after graduation. The importance of career development is very important in the scale of values. Opportunities for job placement after graduation are the most important factors when Russian students make the decision to move to Finland. At the same time, for two categories of migrants the existence of family ties has affected their decision to move to Finland. One group of immigrants thinks that family can help Russian-speaking immigrants integrate more quickly in Finland, whereas another group has an opposite opinion, namely that "family does not have an influence on the process of integration."

The most important feature that differentiates many Russian-speaking immigrants from one another is that migrants studying at higher educational institutions in Finland have part-time and full-time work. If they are currently working, their work relates to their studies. Russian-speaking students consider work to be of primary importance for their studies and for helping with their living expenses. Nevertheless, colleagues have minimal influence on the process of integration of immigrants; likewise, the international student community and the Russian ethnic community have a minimal influence on the process of integration of Russian-speaking immigrants into Finnish society. It is obvious that there are several obstacles to getting a job in Finland. The most significant obstacle is the necessity of knowing the Finnish or Swedish language, whereas ethnic (cultural, religious) dis-

crimination is not an important obstacle for getting a job at all. Moreover, students do not consider a lack of access to information concerning searching a job to be an important obstacle in getting a job in Finland.

All these factors have been considered when doing the correlation analysis. I used the tests of Pearson, Kendall Tau and Spearman for analyzing the variables. The given variables, based on the correlation coefficient, have been inputted into the cluster analysis (the hierarchical cluster analysis, the SPSS 11.0 program).

5. Results

As a result, four types of migrants have been identified – “well-integrated”, “potentially well-integrated”, “moderately integrated” and “poorly integrated”. The first type (“well-integrated”) includes migrants who are more highly integrated into Finnish society (61.3%) (nearly 80% of migrants are women). The second type, “potentially well-integrated”, includes migrants who have high level of integration (19.4%) (nearly 67% of the migrants are men). For both groups,

Table 1. Characteristics of types on integration among Russian-speaking immigrants

		How many years have you lived in Finland?	How many years have you studied for your current degree?	Previous degree (or equivalent)	How well do you intend to know Finnish/Swedish by the time you graduate?	If you are currently working, is your work related to your studies?	Rank the top 3 biggest obstacles to getting a job in Finland: Knowledge of Finnish/Swedish	Rank the top 3 biggest obstacles to getting a job in Finland: Inappropriate/wrong field of study	Respondent's age (reclassified)	Respondent's gender
Well-integrated	31 persons (21.7%)	7-9 years	3-9 years	“none” – 68.4%	“excellent” – 89.5%; “good” – 10.5%	“fully” – 46.7%; “not at all” – 40%	biggest importance – 61.5%; third – 30.8%	third importance – 57.1%; second importance – 28.6%	20-24 – 36.8%; 25-29 – 36.8%; 30-34 – 10.5%; 35-39 – 10.5%	female – 78.9%; male – 21.1%
Potentially well-integrated	29 persons (20.3%)	3-9 years	1-6 years	“other”, “none”	“excellent” – 84.6%	“not at all” – 72.7%	biggest importance – 57.1%, second position – 28.6%	biggest importance – 75%	from 20 to 24 – 61.5%; from 25 to 29 – 23.1%; from 30 to 34 – 15.4%	male – 61.5%; female - 38.5%
Moderately integrated	36 persons (25.2%)	1-3 years, 5-6 years	1-4 years	BA and MA – 38.9% each; other and none – 11.1% each	“excellent” – 50%; “good” – 38.9%	“fully” – 69.2%; “some-what” – 23.1%	second importance – 75%	biggest importance – 66.7%; third position – 33.3%	25-29 – 61.1%; 20-24 – 27.8%; 30-34 – 11.1%	female – 66.7%; male – 33.3%
Poorly integrated	37 persons (25.9%)	1-4 years	1-4, 6 years	BA – 63.2%, MA – 36.8%	“basic knowledge” – 57.9%; “adequate” – 36.8%	“fully” – 66.7%; “some-what” – 33.3%	biggest importance – 44.4%; third importance – 38.9%	biggest importance – 66.7%	20-24 – 47.4%; 25-29 – 36.8%; 30-34 – 15.8%	male – 52.6%; female – 47.4%

integration is conditioned by the influence of several factors. The first factor is how long they have lived in Finland (7-9 years) and the period of study in Finland (3-9 years) (Table 1).

It is obvious that migrants received an educational degree in Finland because they did not have a qualification at the moment when they came to Finland. Migrants of the given group estimate that their level of Finnish is "excellent" and "good." The second factor is the correspondence between work and their chosen specialty. For 50% of migrants, the given work corresponds to the chosen specialty in full measure, whereas for 72% of migrants a job is the most important source of their income. Migrants then mention the following obstacles for getting a job in Finland: a lack of knowledge of the Finnish language (the most important position), and ethnic (cultural, religious) discrimination (first, second and third levels of importance). For them, an inappropriate field of study is least important in terms of looking for a job in Finland.

Overall, migrants of the first group have successfully integrated into Finnish society because they have lived in the country for the longest amount of time. In addition, they have studied in Finland for most of that time. These migrants have a good level of Finnish language knowledge. The integration of these migrants is conditioned by their labour activity. It is obvious that people and various social agents do not play an essential role in the process of integrating immigrants into Finnish society. Thus, the Russian ethnic community and the Finnish student community, as well as the student advisor, are not very significant in helping such immigrants integrate more quickly.

The second type – "potentially well-integrated" (20.3%) – is divided into two groups: migrants who are more highly integrated into Finnish society (44.8%) (nearly 62% of these migrants are men), and migrants who have the 4th level of integration (19.4%) (nearly 82% of these migrants are women). For both groups, the integration process is conditioned by the influence of several factors. The first factor has to do with how long they have lived in Finland (3-9 years) and how long they have studied in Finland (1-6 years). Some of the migrants studied in Russia before coming to Finland. Migrants of each group estimate that their level of Finnish is "excellent" and "good", respectively. As a whole, migrants in the second group have less of a knowledge of Finnish than migrants in

the first group. The second factor has to do with the correspondence between work and the migrant's chosen specialty. For 63% of migrants, the given work corresponds to their chosen specialty in full measure, whereas for 78% of migrants, the job serves as a second or third source of income. Migrants then mention the following obstacles for getting a job in Finland: a lack of knowledge of the Finnish language (the most important position) and an inappropriate field of study (the most important). Ethnic (cultural, religious) discrimination is least important in terms of looking for a job in Finland.

In conclusion, the "potentially well-integrated" migrants have successfully integrated into Finnish society because they lived in Finland for the longest period of time. However, they have studied in Finland for less time than have migrants of the first group. They came to Finland after having already studied for a certain amount of time in Russia. In addition, their level of Finnish language knowledge is lower than that of the first group of migrants. For them, a job is not an important source of income. For these migrants, the process of integration was easier owing to their participation with work colleagues and the Finnish student community.

The third type – "moderately integrated" (25.2%) – is divided into two groups: migrants who gave the 4th level of integration into Finnish society (50%) (nearly 67% of these migrants are women), and migrants who have moderate level of integration (27.8%) (nearly 90% of these migrants are women). For both groups, integration is conditioned by the influence of several factors. The first factor is the amount of time they have lived in Finland (1-3 and 5-6 years) and the amount of time they have studied in Finland (1-4 years). Some migrants studied in Russia before coming to Finland. Nearly 80% of migrants in this group had a bachelor's degree or a master's degree before coming to Finland. Migrants in this group estimate that their level of Finnish is "excellent" and "good." The second factor is the correspondence between work and the migrant's chosen specialty. For 70% of migrants, the given job corresponds to the chosen specialty in full measure or corresponds partly (23,1%), whereas for 54% of migrants, a job is the most important source of their income. Migrants then mention the following obstacles to getting a job in Finland: a lack of knowledge of the Finnish language (the 2nd level of importance) and an inappro-

appropriate field of study (the most important). The ethnic (cultural, religious) discrimination was least important in the process of looking for a job in Finland.

Migrants are at a middle level of integration into Finnish society. The majority of them are women. They have not lived or studied in Finland for a long period of time. At the time that they moved to Finland, the migrants already had a bachelor's degree or a master's degree. It is important that work colleagues play an important role in the process of immigrants' social and labour integration. Other social agents play supplementary roles for immigrants in this process.

The fourth type – “poorly integrated” (25.9%) – is divided into two groups: migrants who are at the 3rd level of integration into the Finnish society (51.4%) (nearly 53% of migrants are men), and migrants who are at the 2nd level of integration (27%) (nearly 70% of migrants are women). For both groups, integration is conditioned by the influence of several factors. The first factor is the amount of time they have lived in Finland (1-4 years) and the amount of time they have studied in Finland (1-4 and 6 years). Some of the migrants studied in Russia before coming to Finland. Nearly 64% of migrants had a bachelor's degree, 36.8%, or a master's degree when they came to Finland. The “poorly integrated” migrants rated their level of Finnish language knowledge as either “basic” or “adequate.” The second factor is correspondence between work and their chosen specialty. For 67% of migrants, the given work corresponds to the chosen specialty in full measure or corresponds partly (33.3%), whereas for 45% of migrants a job is the least important source of their income. Migrants then mention the following obstacles to getting a job in Finland:

a lack of knowledge of the Finnish language (the most important) and an inappropriate field of study (the most important). Ethnic (cultural, religious) discrimination is least importance in the process of looking for a job in Finland.

Migrants of the given group have a poor level of integration into Finnish community. Their period of living in Finland is equal to their period of study. It is obvious that they already had a bachelor's degree or a master's degree when they moved to Finland. The distinctive feature of migrants in this category is a poor level of Finnish language knowledge. In addition, the particular job that such migrants have is not an important source of their income. It is obvious that the international student community, the Russian ethnic com-

Table 2. The results of discriminant analysis

Classification Results (b,c)								
		CLU5_2 Average Linkage (Within Group)	Predicted Group membership					Total
			1	2	3	4	5	
Original	Count	1	27	0	0	2	0	29
		2	0	36	1	0	0	37
		3	0	0	10	0	0	10
		4	2	0	1	28	0	31
		5	1	1	1	0	33	36
	%	1	93.1	0	0	6.9	0	100
		2	0	97.3	2.7	0	0	100
		3	0	0	100	0	0	100
		4	6.5	0	3.2	90.3	0	100
		5	2.8	2.8	2.8	0	91.7	100
Cross-validated	Count (a)	1	26	0	0	2	1	29
		2	0	36	1	0	0	37
		3	0	0	10	0	0	10
		4	2	0	3	26	0	31
		5	2	2	1	0	31	36
	%	1	89.7	0	0	6.9	3.4	100
		2	0	97.3	2.7	0	0	100
		3	0	0	100	0	0	100
		4	6.5	0	9.7	83.9	0	100
		5	5.6	5.6	2.8	0	86.1	100

- a. Cross validation is done only for those cases in the analysis. In cross validation, each case is classified by the functions derived from all cases other than that case.
b. 93.7% of original grouped cases correctly classified.
c. 90.2% of cross-validated grouped cases correctly classified.

munity and a student advisor facilitated the integration of these immigrants. However, work colleagues played the most important role in this process.

The results of the cluster analysis are verified by the discriminant analysis that we carried out by means of the SPSS 11.0 program. There are 143 valid cases included in the discriminant analysis. The data used for this case study included 143 observations with six independent variables. Out of 18 possible variables, I have chosen 8 variables for the discriminant analysis. The variables include five continuous, numeric variables (five clusters (CLU5_2)) and seven categorical variables (Q4 – “How many years have you lived in Finland?”, Q8 – “How many years have you studied for your current degree?”, Q9 – “Previous degree (or equivalent)”, Q12 – “How well integrated do you feel in Finnish society?”, Q13 – “How well do you intend to know Finnish/Swedish by the time you graduate?”, Q15 – “Do you feel that you’ve been discriminated against because of your ethnic/cultural background?”, Q21 – “Respondent’s main activity”). Although we began with five clusters, we later excluded one of them because its part was too small (only 7%).

Using this relationship, we can predict a classification based on the continuous variables or assess how well the continuous variables separate the categories in the classification. By means of the SPSS program, we calculated the standardized Canonical Discriminant Functions Coefficients. These coefficients can be used to calculate the discriminant score for a given case. The score is calculated in the same manner as a predicted value from a linear regression, that is to say, by using the standardized coefficients and the standardized variables. For example, zQ4, zQ8, zQ9, zQ13, zQ12, zQ15 and zQ21 are the variables created by standardizing our discriminating variables.

5. Conclusion

Based on the results from cluster and discriminant analysis, it is obvious that we can talk about the following types of integration and about it occurring in the following ways:

The model of successful integration includes several important features: a good or excellent knowledge of the Finnish language, Finnish education (without previous educational degree), and a job that

corresponds to a specialty. For example, migrants of the first group fit this model of integration.

The second model of integration also represents successful integration, but it differs from the first model in several ways. Migrants in this group do not have a sufficient level of Finnish language knowledge. Nevertheless, they have an educational degree that they received in their native country. Therefore, they did not begin studying from the elementary level. As with migrants who are part of the first model of integration, these migrants have a job that corresponds to their specialty but they often mention that this specialty is an appropriate field of study. In addition, there are other factors in terms of successful integration that do not concern their labour activity.

Migrants who are part of the third model of integration are not as successful as those in the first two models for several reasons. Migrants who are part of this model of integration have a good level of knowledge of the Finnish language and they have an educational degree (that they got before migrating). Nevertheless, these migrants face several obstacles in order to become successfully integrated that have to do with an inappropriate field of study and several other factors (ethnic, cultural, religious discrimination, a lack of Finnish language knowledge, family ties, and dependants).

Migrants who are part of the fourth model of integration are poorly integrated because of the influence of several factors. One of the main factors is a lack of knowledge of the Finnish language. These migrants already had an education before moving to Finland. In addition, they do not consider a job as an important factor for their integration. As with migrants who are part of the third model of integration, these migrants mention several important obstacles to integration, such as an appropriate field of study and other obstacles (ethnic, cultural, religious discrimination).

Russian-speaking students become more integrated into the labour market in various ways in different social and economic conditions in Finland. Thus, many Russian-speaking immigrants are forced to take irregular or poorly paid work. It means that they live having temporary earnings, permanent lifelong learning and unemployment. It is especially difficult for well-educated people to find a job equal to their educational level. Russian-speaking immigrants can gain access to ethnically specific professions (for example,

a teacher in a school, a teacher of Russian language or a salesperson), less prestigious professions, more primitive professions in the given area or temporary employment. In additions, the Finnish attitude towards Russian-speaking immigrants in the labour life is somehow negative. However, during the last years the attitude towards them has changed for the better because of the economic growth in Russia and a demand of Finnish employers in the labour force.

Many of the Russian-speaking immigrants who moved to Finland are highly educated. Nevertheless, many of them have experienced unemployment and a decrease in their professional status. In this case, immigration has to do with a “brain drain” from Russia to Finland, but it also has to do with a “squandering of the brain” in situations in which Russians find themselves in a marginal place in the labour market. The decrease of professional status and long-term unemployment can reduce motivation, the opportunity to learn language about a country and to become familiar with the native population. It also results in becoming economically dependent on public social services. Job-placement is a part of the integration process. It is quite important for an immigrant to enter the labour life, to obtain social contacts and to improve his/her social welfare. If an immigrant is placed in a job that is lower than his/her level of qualification, an employer can explain that an immigrant is overqualified for that particular position. Thus, having an education can become “a heavy load” for an immigrant. This information is in the employment sheet and is always analyzed by recruiters in detail.

For immigrants who come to Finland to study and work, the integration process is inevitable. Parallel to two main types of integration characterized by severe dependence between successfulness of labour integration, language skills and labour activity on the main profession, there are two other types characterized by influence of other factors (educational “load,” family ties, labour activity on other profession, obstacles to labour activity, Finnish language knowledge) to successfulness of labour integration. In this case, three elements are important for the integration process: the relation between the cultural aspects of the public and private domain, the degree of inclusion/exclusion of immigrants in non-cultural aspects of the public domain, and the role of immigrants in the integration process.

References:

- Survey of Foreign Students in Five Finnish Universities (2005) (computer file): FSD2100, version 1.0 (2006-02-14). Student unions of the universities of Helsinki, Jyväskylä, Tampere, Turku and Helsinki University of Technology (producers), 2005. Tampere: Finnish Social Science Data Archive (distributor), 2006.
- Act on the Integration of Immigrants and Reception of Asylum Seekers (1999): Ministry of Labour, Finland, 493/1999.
- Borkert, Maren, Bosswick, Wolfgang, Heckmann, Friedrich & Lüken-Klaßen, Doris (2007): Local integration policies for migrants in Europe. Bamberg, Germany.
- Forsander, Annika (2002): Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Vaestontutkimuslaitoksen julkaisusarja, D 39/2002, Helsinki.
- Jaakkola, Magdalena (2005): Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Työpoliittinen tutkimus, 286/2005, Helsinki.
- Jasinskaja-Lahti, Inga, Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina (2002): Rasismi ja syrjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Gaudeamus, Helsinki.
- Kilton, Thomas & Birkhead, Ceres (2004): Migrations in Society, Culture, and the Library, Paris.
- Koettl, Johannes, Holzmann, Robert & Scarpetta, Stefano (2006): The Relative Merits of Skilled and Unskilled Migration, Temporary and Permanent Labour Migration, and Portability of Social Security Benefits. SP Discussion Paper, no. 0614, pp. 1–34.
- Kyntäjä, Eve (2003): Towards the Development of an Integration Policy in Finland. In: Heckmann, Friedrich & Schapper, Dominique (eds.): The Integration of Immigrants in European Societies. National Differences and Trends of Convergence. Lucius, Stuttgart, pp. 185–510.
- Measurement and Indicators of Integration. Community relations (1997): Germany.
- Münz, Rainer (2008): Migration, Labour Markets, and Integration of Migrants: An Overview for Europe. SP Discussion Paper, no.0807, April, pp. 1–56.
- Pehkonen, Aini (2006a): Maahanmuuttajan kotikunta. Kunnallisalan kehittämisaation tutkimusjulkaisut, no. 52. Vammala.
- Pehkonen, Aini (2006b): Maahanmuuttajien työllistyminen Suomessa. Siirtolaisuus – Migration, 1/2006, pp. 1–10.
- Sagne, Silvain, Saksela, Sanna & Wilhelmsson, Niklas (2007): Finland. In: Triandafyllidou, Anna & Gropas, Ruby (eds.): European Immigration, A Sourcebook. England, pp.99–112.

Tanttu, Ekaterina (2009): The Statement of Russian-speaking Population in Finland in 2008. Edita, Helsinki.

Thurman, Arnold (2004): A New European Agenda for Labour Mobility. Brussels.

Kirja- ja sukumessut 30.9.-2.10.2011

Instituutin osastolla Turun kirja- ja sukumessuilla riitti kiinnostuneita kävijöitä. Lauantaina sukututkija Elisabeth Ushanovin luento veti tuolit täyteen kuuntelijoita. Kuvat: Jouni Korkiasaari.

MEV-seminaari 14.11.2011

Mev-seminaari pidettiin Siirtolaisuusinstituutissa 14.11. ja teemana oli maahanmuutto ja ammattiyhdistysliike. Puhujina olivat vas. maahanmuuttoasiantuntija, Eve Kyntäjä, SAK ry, tutkija Rolle Alho, Turun yliopisto/Svenska social- och kommunalhögskolan sekä tohtorikoulutettava, tutkija Tiina Ristikari, Tampereen yliopisto/Siirtolaisuusinstituutti. Kuvat: Jouni Korkiasaari.

Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen ja etnis-kulttuurinen tulkinta – tarkastelussa somalit ja venäläiset*

Hanna Dhalmann

Artikkelissa tarkastellaan hypoteesia maahanmuuttajien alueellisen keskittymisen omaehtoisuudesta kahden maahanmuuttajaryhmän, somalien ja venäläisten kohdalla. Tutkimus perustuu pääkaupunkiseudulla asuvien somali- ja venäläistaustaisten maahanmuuttajien ja erilaisten viranomaistahojen teemahaastatteluihin.

Tutkimuksen mukaan oman etnisen ryhmän läheisyys on tärkeää suomensomaleille osana heidän yhteisöllisen elämäntapansa ylläpitämistä sekä selviytymiskeinona heidän kokemaansa turvattomuutta ja syrjintää vastaan. Venäläisten kohdalla oman etnisen yhteisön läheisyys näyttäytyy varsin merkityksellisenä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita oman yhteisön tai etnisen taustan merkityksellömyyttä. Paremminkin kyse on somaleihin verrattuna erilaisesta rasismin uhan kokemisesta ja suhtautumisesta naapuruston sosiaalisiin verkostoihin.

Tulosten perusteella oman ryhmän lähellä asumisen merkitys muuttuu maassa vietetyn ajan myötä, ja vaihtelee ryhmän sisällä riippuen henkilön elämäntilanteesta. Maahanmuuttajien asumistoiveita ja -valintoja ei tule täten nähdä muuttumattomina tai pelkästään heidän kulttuuriseen taustaansa palautuvina. Toiveet ja asumistavoitteet muokkautuvat jatkuvasti vuorovaikutuksessa maahanmuuttajia ympäröivän todellisuuden kanssa. Laajempi yhteiskunnallinen konteksti suhteessa maahanmuuttajien aikaisempiin

* Artikkelin perustuu kirjoittajan väitöskirjalle: Dhalmann, Hanna (2011). Yhden uhka, toisen toive? – Somalien ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregaatiokehityksen valossa. Department of Geosciences and Geography A10. Kaupunkimaantieteen väitöskirja.

Kirjoittaja Hanna Dhalmann on FT, tutkijatohtori, Geotieteiden ja maantieteen laitos, Helsingin yliopistosta.

kokemuksiinsa nouseekin keskeiseksi tulkittaessa heidän asumisvalintojaan.

Avainsanat: etninen segregatio, asumistoiveet, maahanmuuttajat, somalit, venäläiset, pääkaupunkiseutu.

Keywords: Ethnic segregation, residential preferences, immigrants, Somalis, Russians, Helsinki Metropolitan Area.

Keskustelu maahanmuuttajien alueellisesta keskittymisestä meillä ja muualla

Maahanmuuton myötä etnisten vähemmistöjen alueellinen sijoittuminen ja integraatio ovat nousseet niin poliittisen kuin tutkimuksellisenkin mielenkiinnon kohteiksi eri puolilla Eurooppaa. Artikkelissani käsittelem etnistä segregatiota eli eri etnisten ryhmien epätasaista alueellista sijoittumista Suomessa kahden maahanmuuttajaryhmän, somalien ja venäläisten näkökulmasta. Tutkimusta varten olen haastatellut 24 Somaliasta ja 26 Venäjältä Suomeen tullutta, pääkaupunkiseudulla asuvaa maahanmuuttajaa. Sen lisäksi haastateltiin 18 muun muassa maahanmuuttajien asumisasioiden parissa Helsingissä tai Vantaalla toimivaa asuntoviranomaista, sosiaalityöntekijää ja kolmannen sektorin toimijaa (aineistosta tarkemmin: ks. Dhalmann 2011, 50–56).

Sosiaalista ja etnistä segregoitumista pidetään yleisesti epätoivottavana kehityksenä, joka vaatii poliittista interventiota (Friedrichs ym. 2003; Phillips 2010). Hallitsemattomana kehityksen on pelätty synnyttävän yhdysvaltalaisen esimerkkien mukaisia ghettoja, joita leimaavat sukupolvelta toiselle periytyvä köyhyys, kehnot asuinolot ja rikollisuus. Sosiaalisen segregatian on nähty vaikuttavan kielteisesti yksilön yhteiskunnallisiin mahdollisuuksiin ja elämäs-

sä menestymiseen (Wilson 1987; Massey & Denton 1993; Wacquant 1993). Maahanmuuttajataustaisten kohdalla alueellista keskittymistä on pidetty haitallisena myös sosiokulttuuriselle integraatiolle eli vastaanottomaan kielen, tapojen ja normien oppimiselle (Musterd & Ostendorf 2007; Blokland & van Eijk 2010). Heikon integraation on pelätty johtavan konfliktteihin väestöryhmien välillä.

Pelko segregaaation negatiivisista seurauksista on johtanut toimiin sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa asuinalueiden asukaskannan etniseksi ja sosiaalisesti sekoittamiseksi (Galster 2002; Musterd & De Vos 2007; Bolt 2009). Myös Suomessa etnistä sekoittamista on perusteltu keskittymisen kielteisillä vaikutuksilla maahanmuuttajien integraatioon ja eri väestöryhmien väliseen yhteenkuuluvuuden tunteeseen (Musterd & Andersson 2005, 764; Phillips 2010; Dhalmann & Vilka 2010).

Eurooppalaisen tutkimuksen valossa segregaaation seuraukset eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä. Useat tutkijat ovat kyseenalaistaneet segregaaation ja integraation välisen yhteyden etenkin maissa, joissa segregatioaste on alhainen ja hyvinvointivaltion tukiverkot vahvoja (Musterd 2003; Drever 2004; Musterd & Ostendorf 2007). Lisäksi alueelliseen keskittymiseen on liitetty maahanmuuttajien integraatiota tukevia puolia, kuten sosiaalisten kontaktien ja yhteisön avun saavutettavuus.

Tulkinnat segregaaation merkityksestä liittyvät näkemyksiin segregaaation syntymekanismeista. Karkeasti ottaen maahanmuuttajakeskittymien on nähty syntyvän joko rakenteellisista syistä tai maahanmuuttajien omien valintojen seurauksena. Tarkemmin etnistä segregatiota on selitetty eroilla kantaväestön ja maahanmuuttajien asuntomarkkina-asemassa ja -käyttäytymisessä. Eroihin johtavat tekijät voidaan jakaa viiteen, osittain päällekkäiseen kategoriaan: taloudellisiin ja tiedollisiin resursseihin, syrjintään sekä demografisiin ja etnis-kulttuurisiin tekijöihin (ks. Sarré ym. 1989; Andersson 1998; Özüekren & van Kempen 2003).

Taloudellisia resursseja on pidetty erittäin merkittävänä segregatiota ja maahanmuuttajien asuinoloja määrittävinä tekijöinä (Özüekren & van Kempen 2003). Maahanmuuttajat ovat kantaväestöä useammin työttöminä tai matalapalkkaisissa ja määräaikaissa töissä (ks. Forsander & Ekholm 2001; Heikkilä 2005). Heikkojen taloudellisten resurssien vuoksi

he joutuvat kantaväestöä useammin tyytymään halvimpaan ja vähiten houkuttelevampaan asuntokantaan, joka on yleensä sijoittunut epätasaisesti kaupungin eri osiin.

Myös tiedolliset resurssit, kuten heikko kielitaito ja puutteelliset tiedot eri asumisvaihtoehdoista vähentävät maahanmuuttajien kykyä saavuttaa toivottua asumista (Özüekren & van Kempen 2003; 167). Maahanmuuttajataustaisten valinnanmahdollisuuksia saattaa lisäksi heikentää heidän asunnonetsinnässä kohtaamansa syrjintä, joka yhdessä heikkojen tiedollisten resurssien kanssa lisää riippuvuutta oman etnisen ryhmän avusta asunnonhaussa (ks. Sørholt 2001, 350–351; Murdie 2003; Özüekren & Ergoz-Kaharan 2010). Tämä osaltaan ohjaa maahanmuuttajia samaan asuntokantaan ja samoille alueille muiden samaan ryhmään kuuluvien kanssa.

Maahanmuuttajien asumisen piirissä kohtaama syrjintä voi olla joko institutionaalista tai yksityisten henkilöiden harjoittamaa rasistista häirintää ja pois-sulkemista. Institutionaalista syrjintää voi esiintyä esimerkiksi sosiaalisten vuokra-asuntojen jaossa. Viranomaiset voivat jakaa resursseja omien arvojensa, näkemystensä ja tavoitteidensa mukaisesti, vaikka toimivatkin heille asetettujen sääntöjen ja toimintatapojen puitteissa (ks. Pahl 1970; Tomlins 1997). Näin mahdolliset stereotyyppiset oletukset ja rasistiset asenteet voivat vaikuttaa maahanmuuttajien sijoittumiseen.

Institutionaalisen syrjinnän lisäksi maahanmuuttajataustaisten valinnanmahdollisuuksia asuntomarkkinoilla saattavat kaventaa yksityisten vuokranantajien, asunnonvälittäjien ja asuntolainoja myöntävien pankkien syrjivät käytännöt sekä naapuruston rasismi. Tutkimusten mukaan jo rasismien ja syrjityksi tulemisen pelko voi sitoa maahanmuuttajataustaisia maahanmuuttajakeskittymiin ja rajoittaa heidän alueellista liikkuvuuttaan sosiaalisesta noususta huolimatta (Sarré ym. 1989; Phillips 2006, van der Laan Bouma-Doff 2007a). Esimerkiksi tiettyjä asuinalueita vältellään niiden rasistisen maineen vuoksi (Bowes ym. 2002).

Lisäksi maahanmuuttajataustaisten ikä- ja perherakenne voivat poiketa kantaväestöstä. Maahanmuuttajaväestö on usein kantaväestöön verrattuna nuorta (ks. Andersson 1998, 400–402; Helsingin kaupungin...2009, 18–19), mikä heijastuu heidän asuntomarkkina-asemaansa ja alueelliseen sijoittumiseensa. Myös erilaiset valinnat työ- ja perhe-elämässä sävyttävät maahanmuuttajien asumisstrategioita ja -mahdol-

lisuuksia. Esimerkiksi joissakin kulttuureissa yleinen kotiäitiys ja suuri perhekoko vähentävät kotitalouksien asumiseen käytettävissä olevia varoja. Myös itsenäinen asumisura voidaan aloittaa myöhäisemmässä vaiheessa. (ks. esim. Bolt & van Kempen 2002.)

Segregaation syiden etnis-kulttuurisissa tulkinnoissa etnisten ryhmien välisiä eroja alueellisessa sijoittumisessa selitetään ensisijaisesti ryhmien välisillä kulttuurieroilla. Maahanmuuttajataustaiset haluavat asua lähellä muita samaan etniseen ryhmään kuuluvia, ja alueellinen keskittyminen on täten vapaaehtoista (ns. *self-segregation* -teesi: ks. Phillips 2006; van der Laan Bouma-Doff 2007a; Finney & Simpson 2009). Etniset keskittymät tarjoavat maahanmuuttajille sosiaalisia kontakteja ja erityispalveluja sekä helpottavat eri tavoin oman kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilyttämistä. Näin ne myös vähentävät uuteen maahan sopeutumisesta aiheutuvaa henkistä kuormitusta. (Dahya 1974; Peach 1996; Miyares 1997; Özüekren & Ergoz-Kaharan 2010, 366; Murdie & Ghosh 2010.)

Elämäntavalla ja sen säilyttämisellä näytetään usein tässä yhteydessä viitattavan muutokseen, joka kohtaa perinteisistä maaseutumaisista yhteisöistä uuteen yhteiskuntaan ja urbaaniin ympäristöön asettuvia maahanmuuttajia (ks. Park 1928; Firey 1945; Phillips 1981; Brown 1981; Peach 1996). Kaupungistumisen ja modernisaation on nähty muuttavan perinteisten yhteisöjen rakenteita. Paikallisyhteisön merkitys vähenee, ja sukulaissuhteisiin perustuvat siteet heikenevät. Lisäksi kaupungistuminen johtaa perheeseen pienenemiseen sekä siirtymiseen laajasta perhekäsityksestä ja usean sukupolven yhdessä asumisesta kohti ydinperhemallia. (Wirth 1938; Tönniesin 1955; Kasarda & Janowitz 1974; Kultalahti 1990: 120–122)

Maaseutumaisesta ympäristöstä ja yhteisöllisestä kulttuurista tulevien maahanmuuttajien keskittyminen voidaan siis nähdä pyrkimyksenä ylläpitää tiiviiseen kanssakäymiseen ja monimutkaisiin sukulais- ja ystävyysverkostoihin perustuvaa elämäntapaa ja uusintaa sen muotoja vastaanottomaan urbaanissa ympäristössä (ks. Firey 1945; Phillips 1981). Asumisvalintojen tarkastelu yksilön valintoina voidaan jopa joidenkin yhteisöllisistä kulttuureista tulevien maahanmuuttajaryhmien kohdalla kyseenalaistaa: ryhmään kuuluminen velvoittaa tietynlaisiin sijoittumisvalintoihin (Firey 1945; Dahya 1974; Miyares 1997).

Yhteisöllinen elämäntapa pitää sisällään myös yhteisön sisäisen solidaarisuuden ja vastavuoroisen

avun verkostot. Riippuvuus oman yhteisön tarjoamista sosiaalisista verkostoista eri elämän alueilla, kuten lastenhoidossa, työllistymisessä ja sosiaalisessa kanssakäymisessä, saattaa ohjata ja sitoa maahanmuuttajia keskittymiin (ks. Murdie & Ghost 2010). Tällöin muiden yhteisön jäsenten lähelle asettuminen takaa jonkinasteisen turvaverkon uuteen maahan tai paikakunnalle muuttavalle.

Pyrkimys yhteisöllisen elämäntavan ylläpitämiseen urbaanissa kontekstissa ei ole vain maahanmuuttajia koskeva ilmiö. Sosiologi Matti Kortteinen on Lähiö -kirjassaan (1982) kuvannut 1960–1970-lukujen nopean kaupungistumisen mukanaan tuomaa elämäntapojen muutosta Suomessa. Kortteinen puhuu kulttuurisesta murroksesta, jonka taustalla olivat maalta muuttajien patriarkaaliseen perherakenteeseen, itsenäiseen työntekoon ja laajoihin sosiaalisiin verkostoihin perustuneen elämäntavan kohtaamat voimakkaat muutospainet. Tutkimuksessaan hän korostaa kulttuuristen lähtökohtien merkitystä lähiöympäristöön sopeutumisessa. Niin sanotusta suuresta muutosta ja lähiöiden nykyisestä monietnistymisestä voidaankin löytää mielenkiintoisia yhtymäkohtia.

Tutkimuksen lähtökohta

Etnisen segregaatiotutkimuksen kentällä on ollut monenlaisia näkemyksiä siitä, missä suhteessa edellä esitetyt eri tekijät selittävät etnistä segregaatiota (ks. Sarre ym. 1989, 14–38; Siirilä ym. 1990, 6–7). Akateemisessa keskustelussa on päädytty yhä enenevässä määrin vaatimukseen holistisesta lähestymistavasta: kaikki eri tekijät voivat olla läsnä segregaatioprosessissa ja niiden painotus voi vaihdella tapauskohtaisesti (Sarre ym. 1989; Özüekren & van Kempen 2003, 169). Poliittisissa keskusteluissa maahanmuuttajataustaisten omat valinnat ja kulttuuriset tekijät on nostettu vahvemmin esiin. Erityisesti on korostettu maahanmuuttajien toivetta asua lähellä omaa etnistä ryhmäänsä (ks. Münch 2009; van der Laan Bouma-Doff 2007a; Bolt ym. 2010a). Tämän on tulkittu merkitsevän maahanmuuttajien halua sulkeutua oman yhteisönsä piiriin niin alueellisesti kuin sosiokulttuurisestikin (ks. Phillips 2006; Schönwälder 2007; Finney & Simpson 2009).

Myös Suomessa viranomaistahot näkevät oman etnisen ryhmän läheisyyteen hakeutumisen ja kanta-

väestöstä poikkeavien asumistoiveiden vaikuttaneen asumiskeskittymien syntyyn (Varady & Schulman 2007, 321–323; Virtanen 2007; Beqiri 2008). Tästä ilmiöstä on kuitenkin hyvin vähän muuta kuin viranomaishaastatteluihin perustuvaa tutkimustietoa. Alueellisten erojen tilastollisilla tarkasteluilla (Kauppinen 2002; Vilka 2010) maahanmuuttajakeskittymien synty on pystytty liittämään ainoastaan rakenteellisiin tekijöihin, erityisesti sosiaalisten vuokra-asuntojen sijaintiin.

Tässä artikkelissa paneudunkin kysymykseen maahanmuuttajien keskittymisen omaehtoisuudesta ja yhteyksistä kulttuurisiin tekijöihin. Mikä on oman etnisen ryhmän läheisyyden merkitys maahanmuuttajille? Miten he suhtautuvat etniseen segregatioon? Saavatko etnis-kulttuuriset tulkinnat vahvistusta tutkittujen ryhmien kohdalla?

Tutkitut ryhmät

Somalit

Somalit olivat ensimmäinen Suomeen spontaanisti saapunut turvapaikanhakijaryhmä. Muutamia somaleja saapui Suomeen jo 1980-luvun lopulla, mutta määrät nousivat merkittäviksi vasta 1990-luvun alussa. Suomalainen yhteiskunta oli monin tavoin valmistautumaton suurehkon turvapaikanhakijamäärän vastaanottamiseen. Somaliensa tuloa ja sen Suomessa aiheuttamaa keskustelua onkin kuvattu ”somalishokiksi”. (Aallas 1991; Alitolppa-Niitamo 1994, 23–24.) Maahanmuutto Somaliasta Suomeen on jatkunut koko 1990- ja 2000-luvun sekä turvapaikanhakujärjestelmän että perheenyhdistämisen kautta. Suomes-

sa asui vuonna 2010 yhteensä 12 985 somalinkielistä henkilöä, mikä on 5,8 prosenttia kaikista Suomen vieraskielisistä. Somalinkieliset muodostavat venäjän- ja vironkielisten jälkeen Suomen kolmanneksi suurimman vieraskielisten ryhmän. (Tilastokeskus 2011.)

Myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneet somalit on sijoitettu alkusijoituskuntiin eri puolille maata. Sekundaarinen muutto alkusijoituskunnasta etenkin pääkaupunkiseudulle ja Turkuun on ollut erittäin vilkasta (Ahlgren-Leinvuo 2005, 79–86). Perheenyhdistämisen kautta Suomeen muuttaneet ovat luonnollisesti asettuneet samoille alueille perheidensä kanssa vahvistaen Suomen sisäistä keskittymistä. Vuonna 2008 Suomen kaikista somalinkielisistä 82 prosenttia asui pääkaupunkiseudun kolmessa isoimmassa kunnassa (Tilastokeskus 2008).

Somalinkieliset ovat kantaväestöstä alueellisesti segregoituneimpia ryhmiä pääkaupunkiseudulla (Kauppinen 2002; Vilka 2010). Sosiaalisen vuokra-asuntokannan sijoittuminen määrittää vahvasti heidän sijoittumistaan kaupunkiseudun sisällä, sillä tällä asuntosektorilla on erittäin merkittävä rooli heidän asumisessaan (Taulukko 1.).

Somalien keskittyminen sosiaaliselle asuntosektorille selittyy pitkälti rakenteellisilla eli heidän sosio-ekonomiseen asemaansa sekä perhe- ja ikärakenteeseensa liittyvillä syillä. Ensiksikin, somalinkielisten työllisyysaste on hyvin alhainen. Vuoden 2007 lopussa Suomessa vakituisesti asuvista somalinkielisistä työllisiä oli noin 13 prosenttia, kun vastaava luku suomenkielisillä oli lähes 45 prosenttia (Alanen 2009). Työllisten alhainen osuus johtuu osittain somaliväestön ikä- ja perherakenteesta. Lapsien määrä on suuri, ja äidit ovat usein kotona hoitamassa lapsiaan. Kaikista Suomessa vuonna 2010 asuneista somalinkielisistä 39 prosenttia oli alle 15-vuotiaita lapsia (Tilastokeskus

Taulukko 1. Eri kieliryhmät asunnon omistussuhteen mukaan pääkaupunkiseudulla vuonna 2008 (%) (Tilastokeskus 2008).

	Omistaa talon	Omistaa osakkeita	Arava/korkotukivuokra	Muu vuokra	Asumisoikeus	Muu	Yhteensä %
Kotimaisia kieliä puhuvat	11,7	48,4	19,2	15,5	3,2	2,0	100
Somalinkieliset	0	0,8	84,5	13,0	0,3	1,4	100
Venäjänkieliset	3,1	21,9	53,1	16,4	3,1	2,4	100
Muut vieraskieliset	3,6	23,1	47,5	20,6	1,9	3,3	100

2011). Lisäksi 46 % Suomessa asuvista somaliäideistä on yksinhuoltajia (Martikainen 2007, 56), mikä luonnollisesti vaikuttaa perheiden toimeentuloon.

Venäläiset

Suomessa asui 54 559 venäjänkielistä henkilöä vuonna 2010, mikä on lähes neljännes kaikista Suomen vieraskielisistä (Tilastokeskus 2011). Tässä tutkimuksessa keskityn Suomeen Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen tullessiin muuttajiin. Heidän kohdallaan yleisin maahanmuuton peruste on inkerinsuomalaisten paluumuutto. Esimerkiksi vuosina 1990–1997 Suomeen tuli noin 20 000 inkerinsuomalaista paluumuuttajaa (Työministeriö 1998, 5; Liebkind ym. 2004, 22).

Inkerinsuomalaisten Suomeen muutto sai alkunsa presidentti Mauno Koiviston 1990 antamasta lausunnosta, jonka mukaan inkerinsuomalaisia voidaan pitää paluumuuttajina. Paluumuutto-oikeus koski alkusi kaikkia, joiden isovanhemmista ainakin yksi oli kansallisuudeltaan suomalainen. Kriteereiden kiristyttyä vuonna 1996 paluumuuttajan isovanhemmista vähintään kahden tuli olla suomalaisia. Uuden lakiuudistuksen myötä inkerinsuomalaisten erityiskohdeltu päättyi heinäkuussa 2011, ja heidän tulee jatkossa hakea Suomeen yleisen oleskelulupajärjestelmän puitteissa.

Kaikki Venäjältä Suomeen muuttaneet ovat voineet vapaasti valita kunnan, johon he Suomessa muuttavat. Kuntien vastaanottomahdollisuuksien parantamiseksi oleskeluluvan saanti on vuodesta 2003 edellyttänyt, että henkilöllä on tiedossa Suomesta asunto. Tätä ennen asunnon järjestäminen paluumuuttajille oli kuntien vastuulla.

Vuonna 2008 Suomessa asuvista venäjänkielisistä 41 % oli sijoittunut pääkaupunkiseudun kolmeen suurimpaan kuntaan. Venäjänkielisiä on asettunut somaleja laajemmin kaikille seudun alueille, mutta selvää asumisen keskittymistä kaupunkien tiettyihin osiin voidaan myös havaita. (Tilastokeskus 2008.)

Pääkaupunkiseudulla asuvista venäjänkielisistä 25 prosenttia asui vuonna 2008 omistusasunnossa ja hieman vajaat 70 prosenttia vuokra-asunnossa (ks. Taulukko 1.). Vuokralla asuvista suurin osa (76 %) asui sosiaalisessa vuokra-asuntokannassa. Venäläisten somaleja suurempi omistusasujien osuus selittyi pitkälti rakenteellisilla syillä. Venäjältä muuttaneiden

työllisyystilanne on somaleja parempi; venäjänkielisistä työllisiä oli vuoden 2007 lopussa noin 41 prosenttia eli selvästi enemmän kuin somalinkielisistä (13 %) ja lähes yhtä paljon kuin suomenkielisistä (n. 45 %) (Alanen 2009). Suomen venäläisväestöstä suhteellisen suuri osuus on työikäistä väestöä, joka luonnollisesti heijastuu työllisten korkeaan määrään. Alle 15-vuotiaiden lasten osuus on puolestaan hieman alhaisempi kuin kantaväestöllä. Myös venäläisten asuntokuntien koko on varsin lähellä kantasuomalaista perhekokoa, mikä helpottaa heidän asemaansa asuntomarkkinoilla (Tilastokeskus 2008).

Somalien toiveet naapuruston etnisestä koostumuksesta

Asuminen Somaliassa

Somalit ovat asuneet kotimaassaan hyvin eri tavoin riippuen perheen varallisuustasosta sekä siitä, ovatko he asuneet kaupungissa vai maaseudulla. Haastattemieni somalien kuvaukset asumisesta Somaliassa vastasivat kuitenkin yleisimmin somalialaista kaupunkiasumista. Somalian kaupunkialueilla ihmiset asuvat yleisesti suurehkoissa kivisissä omakotitaloissa, joiden pihoja ympäröivät muurit (ks. myös Tiilikainen 2003, 164). Haastateltavien mukaan Somaliassa ei ole kerrostaloja.

Somalikulttuuri on yhteisöllinen kulttuuri, johon kuuluu vahva perheen sisäinen tuki ja avunannon vastavuoroisuus. Somalialainen perhekäsitys on laaja käsittäen lasten, vanhempien ja isovanhempien lisäksi myös muut sukulaiset ja läheiset ystävät (Alitolppa-Niitamo & Ali 2001, 137–138). Jo somalialaiset ydinperheet ovat suomalaisittain suurperheitä: 10-lapsisetkaan perheet eivät ole harvinaisuuksia. Suurperheen arkea helpottaa lastenhoitovastuun jakaminen laajan perheen sisällä, sillä useat sukupolvet asuvat yhdessä.

Tärkeä osa somalien yhteisöllistä asumiskulttuuria ovat naapuruussuhteet ja naapuriapu. Somalikulttuuriin kuuluu myös vilkas vierailukulttuuri, jossa kodin ovi on haastateltavien mukaan aina avoin naapureille ja muille vieraille. Vieraita voi käydä päivittäin ja useasti päivän aikana. Kulttuurinen normi velvoit-

taa tarjoamaan majoitusta sukulaisille ja ystäville pidemmäksi aikaa.

Somalien erilainen perhekäsitys ja perhekoko tulevat esiin myös vertailtaessa eri kieliryhmien sijoittumista erikokoisiin asutokuntiin pääkaupunkiseudulla. Alle viisi prosenttia somalinkielisistä asuu yksin, kun taas 44 prosenttia asuu vähintään seitsemän hengen kotitaloudessa. Kotimaisia kieliä puhuvista lähes neljännes asuu yhden hengen kotitaloudessa, ja vähintään seitsenhenkisissä asutokunnissa asuu vain noin prosentti. (Tilastokeskus 2008.)

Yhteisöllisen elämäntavan ja kaupunkiasumisen yhteensovittaminen

Suomeen ja pääkaupunkiseudulle muutto on merkinnyt somaleille siirtymistä hyvin erilaiseen sosiaaliin ja fyysiseen asuinympäristöön. Pakolaisuuden myötä aikaisemmat yhteisöt ovat saattaneet pirstoutua, ja asunnot ovat useimmiten liian pieniä laajennettujen perheiden yhteisasumiseen. Tasapainottelu urbaanin asumiskulttuurin ja yhteisöllisen elämäntavan välillä heijastuu monella tapaa somalien asumis-toiveisiin ja asumisen arkeen.

Klassisessa sosiologiassa suurkaupunkikulttuuriin yhdistetään ihmisten keskinäinen välinpitämättömyys ja täsmällinen kellon mukaan eläminen (esim. Simmel 2005, 27–46). Tämä täsmää pitkälti somalien näkemyksiin suomalaisesta kaupunkielämästä. Suomalaisista elämäntapaa pidetään kiireisenä ja aikataulutettuna sekä asukkaiden välistä ilmapiiriä etäisenä ja välinpitämättömänä. Naapureiden välisen solidaarisuuden ja kanssakäymisen puute nähtiin suurimpana erona Somaliassa asumiseen. Haastateltavat kaipasivatkin Suomessa läheisempää kanssakäymistä naapuriensa kanssa. Suhteiden luominen kantasuomalaisiin on kuitenkin heidän mukaansa erittäin hankalaa. Ennakkoluulojen ja kieliongelmiensa lisäksi tutustumista vaikeuttaa kantasuomalaisten työ- ja perhekeskeinen elämä, johon mahtuu vähän mahdollisuuksia naapuriin väliseen tutustumiseen ja kanssakäymiseen:

[Somaliassa] *keskustellaan koko ajan ja tavataan illalla, kun tullaan töistä. Tai jos ei oo työ, keskustellaan päivälläkin. Puhutaan kaduilla ja istutaan sielä, joskus leikitään vanhojenkin kesken. Täällä ei saa aikaa keskustella. Mitä mä en oo vielääkään ymmärtänyt, on se, että jos ihmisillä on työ tai käy koulua,*

niin miksi ei puhuta toisten kanssa. Tai jonkun näiden kanssa vapaa-ajalla. En ole ymmärtänyt vielä. Välillä tuntuu, että ei naapuri pysty auttamaan toisen naapurin, koska ei puhuta, kun ei tavata. Ei riitä mun mielestä, että sanoo vaan hei tai moikka aamulla lähdettäessä töihin, tai kun tullaan töistä. (Somalimies 1, 24 v., Helsinki)

Sosiaalisten verkostojen heikentyminen Suomeen muuton seurauksena on tehnyt apua ja sosiaalisia kontakteja tarjoavista naapurussuhteista entistäkin kulanarvoisempia erityisesti kotona oleville perheenäideille. Muiden somalitaustaisten lähelle asettuminen mahdollistaa suomensomaleille ainakin jossain määrin tällaisten arkea helpottavien naapurustoverkostojen muodostamisen ja yhteisöllisen elämäntavan ylläpitämisen. Tältä osin tulokset ovatkin linjassa etnis-kulttuuristen tulkintojen kanssa. Tästä huolimatta lähestymistapa ei mielestäni selitä somalien asumis-toiveita ja -tavoitteita oikealla tavalla suomalaisessa kontekstissa.

Somalien mahdollisuudet vaikuttaa omaan asumistilanteeseensa ovat olleet etenkin pääkaupunkiseudulle muuton alkuaikoina hyvin rajalliset. Harva haastateltavista oli pystynyt valikoimaan asuntoon; monet olivat ottaneet vastaan, mitä olivat saaneet. Käytännössä tämä on varsinkin 1990-luvulla merkinnyt asettumista erittäin kantaväestövaltaisille asuinalueille ja yhteiskuntaan, jossa etninen moninaisuus on ollut vähäistä. Täten somalien asumis-toiveet ja -valinnat on tärkeää ymmärtää suhteessa heidän vuorovaikutukseensa kantaväestön kanssa, ei pelkästään suhteessa heidän omaan etniseen ryhmäänsä.

Etnis-kulttuuriin tulkintoihin on liitetty eräs keskeinen oletus vähemmistön suhteesta valtaväestöön: pyrkimys omien kulttuuripiirteiden ja elämäntavan säilyttämiseen sekä tämän heijastuminen asumisvalintoihin tulkitaan haluksi eristäytyä valtakulttuurista ja sen edustajista. Haastattelemani somalit kuitenkin korostivat haluaan asua ja olla kanssakäymisissä kantaväestön kanssa. Hyviä, joskin valitettavan harvoja, suhteita kantasuomalaisiin naapureihin arvostettiin. Aineiston perusteella somalien toivoma naapuruston yhteisöllisyys ei siis ole etnisyyteen sidottua. Toisin sanoen asuinympäristö, jossa naapurussuhteet ja asuinyhteisön tuki ovat vahvoja vastaa todennäköisesti somalien asumis-toiveita riippumatta naapureiden etnisestä taustasta.

Somalit kokivat maahanmuuttajaväestön keskittymisellä olevan monia kielteisiä seurauksia. Ensinnäkin, konfliktit kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä lisääntyvät maahanmuuttajien määrän kasvaessa. Erityisesti usean suuren somaliperheen asuminen samassa pihapiirissä koettiin kestämättömäksi. Suuren lapsimäärän pihaleikit häiritsevät muita asukkaita, ja yhdenkin lapsen huono käytös voi leimata kaikki kiinteistön somalitaustaiset. Tällaiset tilanteet olivat kiristäneet myös somalien välisiä suhteita.

Somalivanhemmat olivat myös huolissaan lastensa suomen kielen oppimisesta ympäristössä, jossa suuri määrä lapsia on somalitaustaisia. Vanhemmilla saattoi olla kunnianhimoisia tavoitteita lastensa suhteen (ks. myös Tiilikainen 2003, 180), ja kielitaito nähtiin avaimena elämässä menestymiseen. Muina keskittymisen kielteisinä seurauksina pidettiin kiinteistön kunnossapidon ja alueen palvelutason huononemista. Tämän nähtiin olevan yhteydessä naapuruston leimautumiseen. Maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön huono-osaisuuden keskittyminen samoille alueille (ks. Kortteinen ym. 2006; Varady & Schulman 2007) selittää varmasti osittain näitä kokemuksia asenteiden kiristymisestä ja kiinteistöjen kunnan sekä siisteyden huononemisesta.

Segregaation synnyn etnis-kulttuurisissa tulkinnoissa etnisen ryhmän läheisyyden merkityksen ei nähdä välttämättä muuttuvan vastaanottomaassa vietetyn ajan kuluessa. Haastateltavat kuitenkin toivat esille, miten somalien keskinäinen yhteisöllisyys on Suomessa asumisen myötä heikentynyt. Sosiaalinen kanssakäyminen rajautuu enemmän vain ydinperheen sisäpuolelle. Haastateltavat kuvasivat tätä sopeutumisenä Suomessa vallitsevaan asumistilanteeseen ja elämäntapaan:

Jos naapurilla on jotain, niin meillä [somalilla] on tapana auttaa. Mutta tässä on silleen, että tiedetään, että Suomessa jokainen on yksin ja hoitaa omia asioitaan. Että jos mulla on ongelmia, niin mä ymmärrän, että naapuri ei voi tulla auttamaan, koska hänelläkin on asioita. Se on just tää, että on pakko vaan. Aikaisemmin mä sanoin, että suomalaiset on silleen vähän hiljaisia, mutta kaikista suunnilleen tulee, jotka asuu Suomessa, sellaisia. Koska riippuu vähän tilanteesta, ja täällä on silleen, että kukaan ei auta sua. (somalilainen 1, 24 v., Helsinki)

Muutoksia somalien keskinäisessä yhteisöllisyydessä ja avunannon verkostoissa on toki tulkittava

myös suhteessa laajempiin yhteiskuntarakenteeseen. Somaliassa klaanijärjestelmä ja laajat sukulaissuhteet toimivat ihmisten sosiaalisena turvaverkkona. Ne tarjoavat apua talouteen, lastenhoitoon ja asumiseen liittyvissä tarpeissa. Suomessa hyvinvointivaltiojärjestelmä huolehtii suurimmasta osasta näitä tehtäviä mahdollistaen yksilöiden suuremman riippumattomuuden yhteisöstä. Sosiaalitutkijajärjestelmä saattaa jopa kannustaa perheiden pirstoutumiseen tukemalla taloudellisesti asumista erillisinä kotitalouksina.

Haastattelujen perusteella myös Somaliassa ja Suomessa varttuneiden välillä on eroja suhteessa elämäntapojen ja naapuruussuhteiden kaupungistumiseen. Suomessa varttuneilla nuorilla ei tämän tutkimuksen perusteella ole samanlaista sosiaaliseen kanssakäymiseen perustuvaa tarvetta oman etnisen ryhmän läheisyydelle asuinalueella kuin Suomeen aikuisilla tulleilla. Etäisyys omaan etniseen ryhmään saatetaan nähdä jopa positiivisena, tiiviin yhteisön sosiaalisesta kontrollista vapauttavana asiana.

Nuorten kohdalla on kuitenkin hyvä erottaa kanssakäyminen lähisukulaisten kanssa kanssakäymisestä muiden somalitaustaisten kanssa. Sukulaisuuteen liittyvät velvoitteet olivat edelleen tärkeitä myös Suomessa varttuneille. Tiiviin perheen sisäisen kanssakäymisen mahdollistamiseksi nuoret toivoivatkin asuntoa läheltä tai nopeiden kulkuyhteyksien päästä lähimmistä perheenjäsenistään.

Rasismi ja rasismien pelko lisäävät oman etnisen ryhmän läheisyyden merkitystä kuitenkin myös Suomessa varttuneiden kohdalla. Somalit kokevat tutkimusten mukaan muita Suomen suuria maahanmuuttajaryhmiä enemmän syrjintää ja rasistista häirintää asuinympäristössään ja joutuvat muita ryhmiä useammin rasististen rikosten uhreiksi (Jasinkaja-Lahti ym. 2002; European Union... 2009). Myös haastattelujen perusteella somalit kokevat arjessaan sekä omiin että muiden kokemuksiin perustuvaa jatkuvaa syrjinnän ja rasismien uhkaa, mikä vaikuttaa merkittävästi heidän asumistoiveisiinsa ja -valintoihinsa. Haastateltavien mukaan muilta kuullut myönteiset kokemukset, monietninen ympäristö sekä oman ryhmän läsnäolo luovat turvallisuuden tunnetta ja helpottavat päätöstä muuttaa tietylle alueelle. Sen sijaan muuttaminen alueelle, josta heillä ei ollut aikaisempaa tietoa tai jolla ei asu muita ”samanvärisiä” koettiin riskiksi. Monissa ulkomaisissa somaleja sekä muita näkyviä vähemmistöjä ja muslimitaustaisia koskevissa tutkimuksis-

sa on saatu vastaavia tuloksia syrjinnän ja rasismien uhan vaikutuksista asuinpaikan valintaan (Bowes & Dar 1997; Phillips 1998; 2006; Murdie 2002; Cole & Robinson 2003; van der Laan Bouma-Doff 2007a).

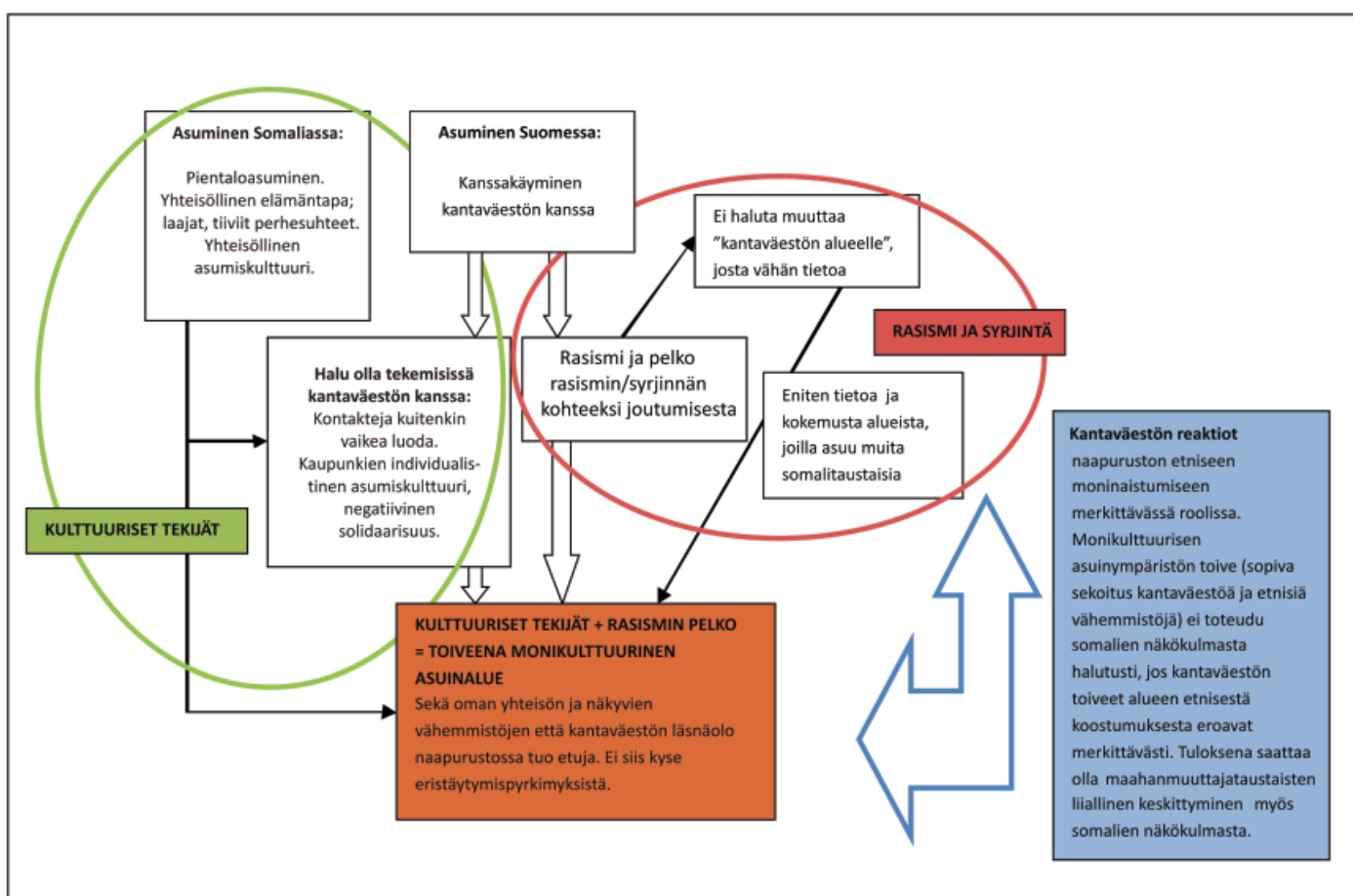
Toiveena monikulttuurinen asuinalue

Edellä esitetyn valossa somalien kohdalla voidaan mielestäni puhua toiveesta monikulttuurisesta asuin- ympäristöstä, jossa naapurusto koostuu sopivassa suhteessa kantaväestöstä ja maahanmuuttajataustaisista asukkaista (ks. Kuva 1.). On mahdotonta sanoa, mikä on sopiva suhde eri ryhmiä. Yksittäisen maahanmuuttajan näkemys naapuruston ideaalista etnisestä koostumuksesta on tilannekohtainen ja muuttuu suhteessa vuorovaikutukseen kantaväestön ja omaan etniseen ryhmään kuuluvien kanssa.

Segregaation perinteisissä selitysmalleissa maahanmuuttajataustaiset valitsevat joko omista kulttuurisista lähtökohdistaan luopumisen tai oman etni-

sen ryhmän piiriin eristäytymisen. Mallit eivät sisäl- lä juurikaan pohdintaa monikulttuurisista vaihtoehdoista. Täten ne soveltuvatkin huonosti suomalaiseen kontekstiin, jossa maahanmuuttajataustaisten määrä on vähäinen, maahanmuuton taustat ovat moninaiset ja yhteiskunnan rooli maahanmuuttajataustaisten sijoittumisen sekä asumismahdollisuuksien muovaajana on suuri. Suomalaisesta näkökulmasta mielenkiintoisinta on, mitä tapahtuu, kun moniin eri etnisiin ryhmiin kuuluvat ja erilaisista kulttuurisista lähtökohdistat tulevat maahanmuuttajat asutetaan/asettuvat kanta- väestövaltaisille asuinalueille.

Naapuruston monietnistyessä myös kantaväestön reaktiot ja valinnat nousevat segregaatioprosessin kannalta tärkeiksi. Tutkimuksissa valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen asuinalueen etnistä koostumusta koskevien toiveiden on todettu eroavan huomattavasti toisistaan (esim. Clark 1991; van der Laan Bouma-Doffin 2007). Vähemmistöjen toivomien, etnisesti sekoittuneiden alueiden synnyn kannalta tällainen asetelma on erittäin vaikea. Tutkimusten mu-

Kuva 1. Somalien asuinalueen etnistä koostumusta koskevat toiveet ja niihin vaikuttavat tekijät.

kaan (Schelling 1971; Fosset & Waren 2005) jo pienet erot asuinalueen etnistä koostumusta koskevissa toiveissa saattavat johtaa voimakkaaseen segregaatioon. Suomessakin etnisen heterogeenisuuden taso, jonka somalit kokevat miellyttäväksi, saattaa kantaväestön näkökulmasta laskea alueen houkuttelevuutta ja johtaa jopa poismuuttoon. Tällöin somalien toivomaa tasapainoa ei saavuteta, vaan naapurusto muodostuu vähitellen maahanmuuttajavaltaiseksi.

Venäläisten asumistoiveet ja oman ryhmän läheisyyden merkitys

Myös tarkasteltaessa suomenvenäläisten asumistoiveita ja -valintoja on huomioitava heidän asumiskokemuksensa ennen Suomeen muuttoa. Neuvostoliiton aikana maan asuntokanta oli suurimmaksi osaksi valtion omistuksessa. Asumisen vahva hallinnointi tarjosi valtiolle yhden tavan kontrolloida kansalaisiaan ja luoda heistä ”neuvostoihmisiä” (Semenova 2004, 56). Kaikki tutkimukseen haastatelluista venäläisistä olivat asuneet kotimaassaan kerrostalossa. Monet olivat myös asuneet niin kutsutuissa kommuuneissa. Tämä 1920–1930-luvulla sosialistisen ideologian pohjalta luotu asumismuoto oli vuosikymmeniä yleisin kaupunkiasumisen muoto Neuvostoliitossa. Kommuuneissa (käytetään myös nimitystä kommunalka) perheillä oli yleensä yksi yksityinen huone, ja he jakoivat keittiön, kylpytilat ja muut yleiset tilat muiden, heille usein ennestään tuntemattomien perheiden kanssa.

Tilan ja yksityisyyden puutteen sekä naapurien jatkuvan tarkkailun alaisuudessa olemisen on todettu vaikuttaneen monin tavoin asukkaiden henkiseen hyvinvointiin (ks. Fitzpatrick 1999; Semenova 2004). Haastateltavat kuvasivatkin kommuuniasumista rasakaaksi. Vaikka yhteisöllinen asuminen mahdollisti naapuriavun ja naapurien välisen läheisen kanssakäymisen, kommuunit loivat yleisesti tilanteen, jossa ihmiset solidaarisen yhteiselon sijaan pyrkivät varjelemaan asumisen yksityistä tilaansa entistä tiukemmin (Vihavainen 2009, 45).

Neuvostoajan asumista leimasi myös asumisen ahtaus sekä ihmisten vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa omaan asumiseensa. Yleisesti Suomeen muutto onkin merkinnyt venäläisille asuinolojen kohenemistä ja siirtymistä heidän tarpeitaan paremmin vastaaviin asuntoihin, toisin kuin somalien kohdalla. Haas-

tattelujen mukaan mahdollisuus asuinolojen parantamiseen ja etenkin perhekohtaisen asunnon saamiseen on ollut yksi venäläisiä 1990-luvulla Suomeen houkuttellut tekijä.

Aikaisemminkin kerrostaloissa asuneilla haastateltavilla ei ollut vaikeuksia sopeutua urbaaniin kerrostalokulttuuriin Suomessa. Haastateltavat olivat varsin vähän tekemisissä naapuriensa kanssa, eivätkä juuri kaivanneet läheisempiä naapuruussuhteita. Joillekin asumisen yksityisyyden merkitys oli erityisen korostunut kommuuniasumiseen liittyvien kokemusten vuoksi. Tosin monien mielestä suomalaisissa kerrostaloyhteisöissä negatiivinen solidaarisuus (ks. Kortteinen 1982, 251–253) eli puuttumattomuus toisten asioihin on viety äärimmäisyyksiin.

Aikaisemmin Venäjältä muuttaneiden sukulaisten ja tuttavien asuinpaikka oli vaikuttanut venäläisten ensimmäisen asuinkunnan valintaan Suomessa. Ensimmäinen pysyvä asuinpaikka kunnan sisällä oli kuitenkin valikoitunut varsin satunnaisesti sen mukaan, mistä sopiva asunto oli löytynyt, vaikka myöhemmäskin vaiheessa sukulaisten ja tuttavien tarjoamalla avulla oli ollut merkitystä asunnon etsinnässä.

Haastateltavien mukaan Suomessa asumisen alkuaikoina oli helppoa tutustua muihin naapuruston Venäjältä muuttaneisiin. Haastateltavat kuitenkin kuvasivat somalien tapaan, miten Suomeen asettumisen myötä pelkkään etniseen taustaan ja naapuruuteen perustuvat sosiaaliset suhteet menettivät merkitystään. Nykyisin nekin haastateltavat, jotka tiesivät lähinaapurustossaan asuvan muita venäläisiä, olivat varsin vähän tekemisissä heidän kanssaan. Kanssakäymisen vähyyttä perusteltiin perhekeskeisellä elämällä, jossa sukulaissuhteisiin perustuvat tai vapaa-ajan ja töiden kautta syntyneet verkostot riittävät sosiaalisten tarpeiden tyydyttämiseen:

H1: *Joo, tunnetaan jotain niinku [samalla asuinalueella asuvia Venäjältä muuttaneita]. Mutta kato kaikil on ne menot, omat menot. Omat niinku harrastukset ja lapset ja lapsenlapset. Niin ei, ei me niinku pidetä yhteyttä. [Erään inkerinsuomalaisen] perheen kanssa alus olimme aika tiiviisti ja nyt...*

H2: *Omat huolet, omat kaikki.*

(inkerinsuomalainen pariskunta, Espoo)

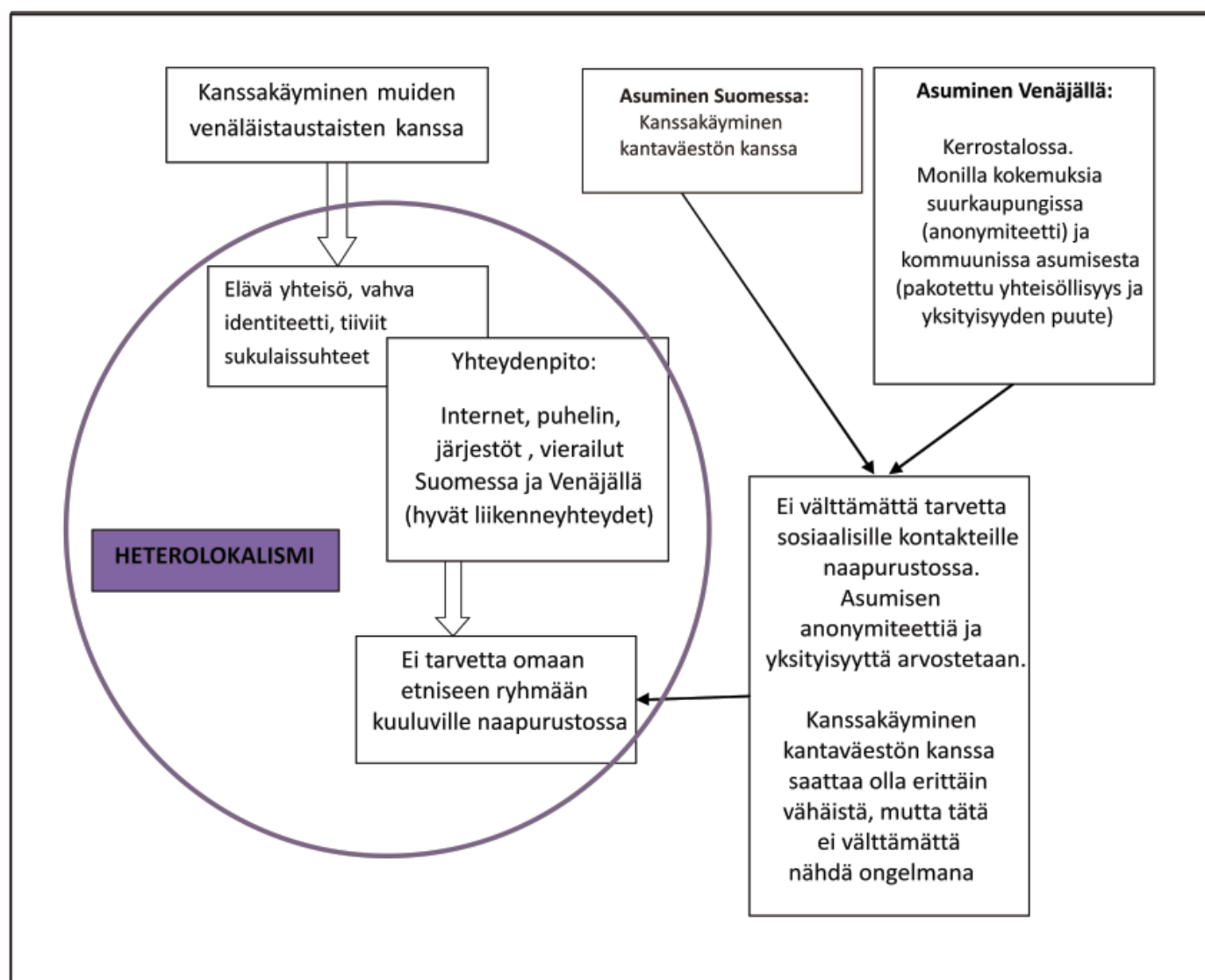
Haastattelujen perusteella läheiset perhe- ja sukulaissuhteet ovat kuitenkin Venäjältä muuttaneille erittäin tärkeitä, ja sukulaisiin pidetään tiiviisti yhteyttä. Perheenjäsenistä huolehtiminen voi vaikuttaa myös

asumisjärjestelyihin. Esimerkiksi ikääntyviä sukulaisia saatetaan ottaa perheen luokse asumaan tai isoäidit voivat muuttaa väliaikaisesti lastensa luo auttamaan lastenlasten hoidossa.

Segregaation etnis-kulttuurisissa tulkinnoissa maahanmuuttajan asumisvalintojen nähdään muotoutuvan suhteessa hänen omalle etniselle ryhmälle antamiinsa merkityksiin. Toisin sanoen vahvat ryhmän sisäiset sosiaaliset suhteet ja oman kulttuurin vaaliminen ilmenevät haluna asua lähellä omaa etnistä yhteisöä. Tämä ei kuitenkaan haastatteluaineiston perusteella päde venäläisten kohdalla. Kontaktit muihin venäläistaisiin saattoivat olla haastateltaville identiteetin ja sosiaalisen elämän kannalta erittäin tärkeitä, mutta he eivät kaivanneet muita venäläistaisia asuinalueelleen tai olleet läheisissä tekemisissä

naapurustossaan mahdollisesti asuvien venäläistaitaisten kanssa. Venäläisten asumistoiveet muistuttavatkin tässä suhteessa Zelinskyn ja Leen (1998) teorian mukaista heterolokalismia, jossa maahanmuuttajat pystyvät säilyttämään vahvan etnisen yhteisön ilman alueellista keskittymistä (ks. Kuva 2.). Heterolokalismia teoriaa mukailien tämä on mahdollista hyvien (tieto)liikenneyhteyksien ansiosta, sillä haastateltavat kertoivat pitävänsä yhteyttä muihin venäläistaisiin puhelimitse, internetin välityksellä tai vierailemalla heidän luonaan pääkaupunkiseudulla, muualla Suomessa tai Venäjällä.

On myös merkittävää, että venäläisten oman etnisen ryhmän läheisyyden merkitystä koskevista pohdinnoista puuttuivat kokonaan turvallisuuteen liittyvät huomiot. Asennetutkimusten mukaan kantasuo-

Kuva 2. Venäläisten asuinalueen etnistä koostumusta koskevat toiveet ja niihin vaikuttavat tekijät.

malaiset suhtautuvat venäläisiin kielteisesti, mutta inkerinsuomalaisiin verrattain myönteisesti (Jaakkola 1999; 2009). Käytännössä venäläiset ja inkerinsuomalaiset kokevat muita suuria maahanmuuttajaryhmiä vähemmän rasismia ja syrjintää asuinympäristössään (Jasinkaja-Lahti ym. 2002). Venäläisiä koskevat tulokset vahvistavatkin somalien kohdalla esittämieni, rasismiin ja syrjintään liittyviä selityksiä tarkasteltaessa maahanmuuttajataustaisten asumistoiveita ja alueellista sijoittumista: jako näkyviin ja näkymättömiin vähemmistöihin nousee tärkeäksi.

Yhteenvetona

Olen tutkimuksessani halunnut tarkastella erityisesti hypoteesia maahanmuuttajien alueellisen keskittymisen omaehtoisuudesta. Tulosten valossa oman etnisen ryhmän läheisyys on tärkeää suomensomaleille osana heidän perinteisen, yhteisöllisen elämäntapaansa ylläpitämistä, mutta myös selviytymiskeinona heidän kokemaansa turvattomuutta ja syrjintää vastaan. Venäläisten kohdalla oman etnisen yhteisön läheisyys näyttäytyy puolestaan varsin merkityksellisenä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita oman yhteisön tai etnisen taustan merkityksettömyyttä. Paremminkin kyse on somaleihin verrattuna erilaisesta rasismien uhan kokemisesta ja suhtautumisesta naapuruston sosiaalisiin verkostoihin.

Tulosten perusteella oman ryhmän lähellä asumisen merkitys muuttuu maassa vietetyn ajan myötä sekä suhteessa kanssakäymiseen muiden etnisten ryhmien kanssa. Lisäksi tarve oman ryhmän läsnäololle vaihtelee ryhmän sisällä riippuen henkilön elämäntilanteesta. Tutkimus osoittaaakin, ettei maahanmuuttajien asumistoiveita ja -valintoja tule nähdä muuttomattomina tai pelkästään heidän kulttuuriseen taustansa palautuvina. Toiveet ja asumistavoitteet muokautuvat jatkuvasti vuorovaikutuksessa maahanmuuttajia ympäröivän todellisuuden kanssa. Maahanmuuttajien menneet ja nykyiset kokemukset sekä tulkinat ympäröivästä yhteiskunnasta ja sen toiminnasta nousevat täten keskeisiksi tulkittaessa, mitä he pitävät asumisessaan tärkeänä.

Yleisesti maahanmuuttajille etnisen segregaatiosynnyssä annettu rooli vaikuttaa tämän tutkimuksen pohjalta ylikorostuneelta. Tasapainoisen kaupunkirakenteen avaimet ovat monessa mielessä myös kanta-

väestöllä. Näenkin suomalaisen segregaatiotutkimuksen tärkeänä seuraavana askeleena tutkia, miten kantaväestö kokee asuinympäristönsä monietnistymisen ja miten heidän näkemyksensä heijastuvat eri ryhmien alueelliseen sijoittumiseen. Toinen tärkeä tutkimuskohde tulevaisuudessa ovat niin sanottujen toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajien alueellinen sijoittuminen, asumisura ja -toiveet.

Pääkaupunkiseudulla on käyty viime aikoina paljon keskustelua siitä, miten maahanmuuttajataustaisten sijoittumista tasaisemmin eri kaupunginosiin voitaisiin edistää (ks. Karjalainen 2010). Keinoiksi on esitetty muun muassa etniseen ja sosiaaliseen sekoittamiseen tähtäävien toimien jatkamista ja kehittämistä. Kansainväliset tutkimukset kuitenkin osoittavat, ettei sekoittunut asukasrakenne itsessään paranna sosiaalista koheesiota tai asukkaiden sosiaalista pääoma. Ylhäältä käsin ohjattu asukasrakenteen sekoittaminen törmää tiettyihin sosiaalisiin ja kulttuurisiin ehtoihin. Tämänkin tutkimuksen perusteella asuinalueen etnisesti tasapainoisesta tai toivottavasta koostuksesta puhuttaessa puhutaan pitkälti ihmisten välisistä suhteista. Niihin vaikuttaminen on selvästi rakenteiden muuttamista monimutkaisempaa. Alueen etninen koostumus saa myös erilaisia merkityksiä tarkastelijasta riippuen, mikä lisää kysymyksen ongelmallisuutta. Tässä mielessä onkin tärkeää painottaa niitä keinoja, joilla ihmisten hyvinvointi, yhdenvertaiset mahdollisuudet ja viihtyminen omassa asuinympäristössään voidaan mahdollistaa riippumatta siitä, mille alueelle ja keiden kanssa he sijoittuvat.

Kirjallisuus

- Aallas, Esa (1991): Somalishokki. Suomen pakolaisapu, Jyväskylä.
- Ahlgren-Leinvuo, Hanna (2005): Kuntapaikasta pääkaupunkiseudulle – pakolaiset Suomen kunnissa alkusijoituksen jälkeen. Julkaisematon lisensiaattitutkimus. Helsingin yliopisto.
- Alanen, Aku (2009): Maahanmuutossa taas uusi ennätys. *Tieto & Trendit* 6/2009.
- Alitolppa-Niitamo, Anne (1994): Somalipakolaiset Helsingissä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1994: 10. Helsinki.
- Alitolppa-Niitamo, Anne & Ali, Abdullahi (2001): Somalidiaspora Suomessa – muutoksia, haastei-

- ta ja haaveita. Teoksessa: Forsander, Annika, Ekholm, Elina, Hautaniemi, Petri, Abdullahi, Ali, Alitolppa-Niitamo, Anne, Kyntäjä, Eve & Quoc Cuong, Nguyen: Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Palmenia-kustannus, Helsinki. s. 134–147.
- Andersson, Roger (1998): Socio-spatial dynamics: Ethnic divisions of mobility and housing in post-Palme Sweden. *Urban Studies* 35: 3, pp. 397–428.
- Beqiri, Nexhat (2008): Toiveena monipuolinen asukasrakenne. Sisäasiainministeriön julkaisuja 2008: 30. Helsinki.
- Blokland, Talja & van Eijk, Gwen (2010): Do people who like diversity practice diversity in neighbourhood life? Neighbourhood use and the social networks of 'diversity-seekers' in a mixed neighbourhood in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, pp. 313–332.
- Bolt, Gideon (2009). Combating residential segregation of ethnic minorities in European cities. *Journal of Housing and the Built Environment* 24: 4, pp. 397–405.
- Bolt, Gideon & van Kempen, Ronald (2002): Moving up or moving down? Housing careers of Turks and Moroccans in Utrecht, the Netherlands. *Housing Studies* 17: 3, pp. 401–422.
- Bolt, Gideon, Özüekren, Süle & Phillips, Deborah (2010): Linking integration and residential segregation. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, pp. 169–186.
- Bowes, Alison & Dar, Naira (1997): Tenure preferences and housing strategy: An exploration of Pakistani experiences. *Housing Studies* 12: 1, pp. 63–84.
- Bowes, Alison, Dar, Naira & Sim, Duncan (2002): Differentiation in housing careers: The case of Pakistanis in the UK. *Housing Studies* 17: 3, pp. 381–399.
- Brown, Kevin (1981): Race, class and culture: towards a theorization of the "choice/constraint" concept. Teoksessa: Jackson, Peter & Smith, Susan (toim.): Social interaction and ethnic segregation. *Institute of British Geographers special publication* no. 12. Academic Press, London, pp. 185–204
- Clark, William (1991): Residential preferences and neighborhood racial segregation: A test of the Schelling segregation model. *Demography* 28: 1, pp. 1–19.
- Cole, Ian & Robinson, David (2003): Somali housing experiences in England. Sheffield Hallam University, Sheffield.
- Dahya, Badr (1974): The nature of Pakistani ethnicity in industrial cities in Britain. Teoksessa: Cohen, Abner (toim.): Ethnicity. Tavistock Publications, London, pp. 77–115.
- Dhalmann, Hanna (2011). Yhden uhka, toisen toive? – Somaliensa ja venäläisten asumistoiveet etnisen segregatiokehityksen valossa. Department of Geosciences and Geography A10. Kaupunkimaantieteen väitöskirja.
- Drever, Anita (2004): Separate spaces, separate outcomes? Neighbourhood impacts on minorities in Germany. *Urban Studies* 45: 8, pp. 1423–1439.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2009): EU-MIDIS: Main Results Report. 5.4.2011. URL: http://fra.europa.eu/fraWebsite/eu-midis/eu-midis_main_results_report_en.htm
- Finney, Nissa & Simpson, Ludi (2009): 'Sleepwalking to segregation'? Challenging myths about race and migration. The Policy Press, Bristol.
- Firey, Walter (1945): Sentiment and symbolism as ecological variables. *American Sociological Review* 10: 2, pp. 140–148.
- Fitzpatrick, Sheila (1999): Everyday Stalinism. Oxford University Press, New York.
- Forsander, Annika & Ekholm, Elina (2001). Etniset ryhmät Suomessa. Teoksessa: Forsander, Annika, Ekholm, Elina, Hautaniemi, Petri, Abdullahi, Ali, Alitolppa-Niitamo, Anne, Kyntäjä, Eve & Quoc Cuong, Nguyen: Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Palmenia-kustannus, Helsinki, s. 83–133.
- Fossett, Mark & Warren, Warren (2005): Overlooked implications of ethnic preferences for residential segregation in agent-based models. *Urban Studies* 42: 11, pp. 1893–1917.
- Friedrichs, Jürgen, Galster, Georg & Musterd, Sako (2003): Neighbourhood effects on social opportunities: The European and American research and policy context. *Housing Studies* 18: 6, pp. 797–806.
- Galster, Georg (2002): Trans-Atlantic perspectives on opportunity, deprivation and the housing nexus. *Housing Studies* 17: 1, pp. 5–10.
- Heikkilä, Elli (2005): Mobile vulnerabilities: Perspectives on the vulnerabilities of immigrants in the Finnish labour market. *Population, Space and Place* 11: 6, pp. 485–497.
- Helsingin kaupungin tietokeskus (2009): Helsingin ulkomaalaisväestö vuonna 2009. Tilastoja 40/2009. Helsinki.

- Jaakkola, Magdalena (2009): Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Tutkimuksia 2009: 1. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.
- Jasinskaja-Lahti, Inga, Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina (2002): Rasismi ja syrjintä Suomessa. Gaudeamus, Tampere.
- Karjalainen, Riikka (2010): Muunkielisen väestön tasaaisempi sijoittuminen eri kaupunginosiin ja hallintamudoilta erilaisiin asuntoihin. Toimenneohjelma. Helsingin kaupunki.
- Kasarda, John & Janowitz, Morris (1974): Community attachment in mass society. *American Sociological Review* 39: 3, pp. 328–339.
- Kauppinen, Timo M. (2002): The beginning of immigrant settlement in the Helsinki metropolitan area and the role of social housing. *Journal of Housing and the Built Environment* 17: 2, pp. 173–197.
- Kortteinen, Matti (1982). Lähiö. Otava, Helsinki.
- Kortteinen, Matti, Elovainio, Marko & Vaattovaara, Mari (2006): Asuinolot ja niiden kehitys Helsingin kunnallisissa vuokrataloissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 71: 1, s. 3–13.
- Kultalahti, Olli (1990). *Yhteiskunta ja alue*. 2. p. 189 p. Finn publishers, Jyväskylä.
- Liebkind, Karmela, Mannila, Simo, Jasinskaja-Lahti, Inga, Jaakkola, Magdalena, Kyntäjä, Eve & Reuter, Anna (2004): Venäläinen, virolainen, suomalainen. Gaudeamus, Helsinki.
- Martikainen, Tuomas (2007): Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.): Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto, Helsinki, s. 38–67.
- Massey, Douglas & Denton, Nancy (1993): American apartheid: segregation and the making of the underclass. Harvard University Press, Cambridge.
- Miyares, Ines (1997): Changing perceptions of space and place as measures of Hmong acculturation. *Professional Geographer* 49: 2, pp. 214–224.
- Münch, Sybille (2009): “It’s all in the mix”: constructing ethnic segregation as a social problem in Germany. *Journal of Housing and the Built Environment* 24: 4, pp. 441–455.
- Murdie, Robert (2002): The housing careers of Polish and Somali newcomers in Toronto’s rental market. *Housing Studies* 17: 3, pp. 423–443.
- Murdie, Robert (2003): Housing affordability and Toronto’s rental market: Perspectives from the housing careers of Jamaican, Polish and Somali newcomers. *Housing, Theory and Society* 20: 4, pp. 183–196.
- Murdie, Robert & Ghost,utama (2010): Does spatial concentration always mean a lack of integration? Exploring ethnic concentration and integration in Toronto. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, pp. 293–311.
- Musterd, Sako (2003): Segregation and integration: a contested relationship. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 29: 4, pp. 623–641.
- Musterd, Sako & Andersson, Roger (2005): Housing mix, social mix, and social opportunities. *Urban Affairs Review* 40: 6, pp. 761–790.
- Musterd, Sako & Ostendorf, Wim (2007): Spatial segregation and integration in the Netherlands. In: Schönwälder, Karen (Ed.): Residential segregation and the integration of immigrants: Britain, the Netherlands and Sweden. Social Science Research Center Berlin, Berlin, pp. 7–40
- Musterd, Sako & de Vos, Sjoerd (2007): Residential dynamics in ethnic concentrations. *Housing Studies* 22: 3, pp. 333–353.
- Pahl, Raymond (1970): Whose city? Longman, Lontoo.
- Park, Robert (1928): Human migration and the marginal man. *The American Journal of Sociology* 33: 6, pp. 881–893.
- Peach, Ceri (1996): Good segregation, bad segregation. *Planning Perspectives* 11, s. 379–398.
- Phillips, Deborah (1981): The social and spatial segregation of Asians in Leicester. In: Jackson, Peter & Smith, Susan (Eds.): Social interaction and ethnic segregation. Academic press, London, pp. 101–122.
- Phillips, Deborah (2006): Parallel lives? Challenging discourses of British Muslim self-segregation. *Environment and Planning D: Society and Space* 24, pp. 25–40.
- Phillips, Deborah (2010): Minority ethnic segregation, integration and citizenship: A European perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, p. 209–225.
- Sarre, Philip, Phillips, Deborah & Skellington, Richard (1989): Ethnic minority housing: explanations and policies. Avebury, Southampton.
- Schelling, Thomas (1971): Dynamic models of segregation. *Journal of Mathematical Sociology* 1, pp. 143–186.
- Schönwälder, Karen (2007): Introduction. In: Schönwälder, Karen (Ed.): Residential segregation and the integration of immigrants: Britain, the Nether-

- lands and Sweden. Social Science Research Center Berlin, Berlin, pp. 5–6.
- Semenova, Victoria (2004): Equality in poverty. In: Bertaux, Daniel, Thompson, Paul & Rotkirch, Anna (Eds.): *On Living Through Soviet Russia*. Routledge, Lontoo, pp. 54–67.
- Simmel, Georg (2005): Suurkaupunki ja moderni elämä. Gaudeamus, Helsinki.
- Søholt, Susanne (2001): Ethnic minority groups and strategies in the housing market in Oslo. *European Journal of Housing Policy* 1: 3, pp. 337–355.
- Tiilikainen, Marja (2003): Arjen islam: Somalinaisten elämää Suomessa. Vastapaino, Tampere.
- Tilastokeskus (2008): Asuntokuntatilastoja 2008. Helsinki.
- Tilastokeskus (2011). Väestörakennetilastoja 2010. Helsinki. 15.5.2011. URL: www.tilastokeskus.fi
- Tomlins, Richard (1997). Officer discretion and minority ethnic housing provision. *Netherlands Journal of Housing and the Built Environment* 12: 2, pp. 179–197.
- Työministeriö (1998): Inkerinsuomalaisten maahanmuutto Suomeen 1990-luvulla. Työhallinnon julkaisu nro 215. Helsinki.
- Tönnies, Ferdinand (1955): Community and association. Routledge & Kegan Paul Ltd., London.
- Van der Laan Bouma-Doff, Wenda (2007): Involuntary isolation: Ethnic preferences and residential segregation. *Journal of Urban Affairs* 29: 3, pp. 289–309.
- Varady, David & Schulman, Harry (2007): Social disorders in the early stages of public housing decline: A Helsinki case study. *Housing Studies* 22: 3, pp. 313–332.
- Vihavainen, Rosa (2009): Homeowners' associations in Russia after the 2005 Housing Reform. Aleksanteri-instituutti, Helsinki.
- Vilkama, Katja (2010): Kaupungin laidalla. Kantaväestön ja maahanmuuttajien alueellinen eriytyminen Helsingissä. *Terra* 122: 4, s. 183–200.
- Virtanen, Hanna (2007): Monietnistyvät lähiöt – suomalaisten asuinalueiden etninen erilaistumiskehitys ja siihen vaikuttavat tekijät. *Yhdyskuntasuunnittelu* 45: 3, s. 6–19.
- Wacquant, Lööc (1993): Urban outcasts: Stigma and division in the black American ghetto and French urban periphery. *International Journal of Urban and Regional Research* 17: 3, pp. 366–383.
- Wilson, Wiliam (1987). The truly disadvantaged: The University of Chicago Press, Chicago.
- Wirth, Louis (1938). Urbanism as a way of life: *The American Journal of Sociology* 44: 1, pp. 1–24.
- Zelinsky, Wilbur & Lee, Barrett (1998): Heterolocalism: An alternative model of the sociospatial behaviour of immigrant ethnic communities. *International Journal of Population Geography* 4: 4, pp. 281–298.
- Özüekren, Süle & van Kempen, Ronald (2003): Special issue editor's introduction: dynamics and diversity: Housing careers and segregation of minority ethnic groups. *Housing, Theory and Society* 20: 4, pp. 162–171.
- Özüekren, Süle & Ergoz-Kaharan, Enzo (2010). Housing experiences of Turkish (Im)migrants in Berlin and Istanbul: Internal differentiation and segregation. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36: 2, pp. 355–372.

”It is all in the efforts” eli kaikki riippuu yrittämisestä

Nykypäivän amerikansuomalainen menestystarina

Olli Lamminen

Esitelmä Suomi Sydämessä – ulkosuomalaisjuhlassa 4.7.2011.

Opiskelua ja ralliautoilua

Olen viettänyt suurimman osan elämäni autojen parissa, joko autossa tai sen alla. Koska isäni oli menestynyt Fordin jälleenmyyjä suurimman osan elämästään – ensin Rovaniemellä ja myöhemmin Tampereella, Ford on todella jättänyt jälkensä minuun. Rata-autoilu ja ralli täyttivät koko nuoruuteni. Olemme edelleen Fordin kanssa tekemisissä – tyttärenne Lotta nimittäin työskentelee juristina Fordin päämajassa Dearbornissa.

Ensimmäinen suuri muutos elämäni tuli vuonna 1964, kun perheemme muutti etelään Tampereelle, jonne isäni perusti uuden Ford-liikkeen. Muutos oli varsinainen kulttuurishokki, sillä rovaniemeläiset olivat elävämpiä, puheliaampia ja helpommin lähestyttäviä kuin tampereläiset.

Päätin lukion uudessa kotikaupungissani. Suurin osa nuoruudestani kului joko lukemisen, opiskelun tai autojen parissa.

Vuonna 1966 isäni perusti Kone Lamminen Ky:n, joka ryhtyi rakentamaan automaattisia autonpesukoneita. Ensimmäinen askeeleni liike-elämässä oli Tammermatic-tavaramerkin keksiminen. Ylioppilaaksi päästyäni lähdin Turun kauppakorkeakouluun. Vietin Turussa kolme vuotta, jälleen joko opiskellen tai ralleissa kilpaillen. Valmistuttuani ekonomiksi vuonna 1970 lähdin suorittamaan asevelvollisuuttani.

Armeija-aikanani hain amerikkalaisiin yliopistoihin suorittaakseni MBA-tutkinnon. Kaikki tutkintohakemukset vaativat GMAT-testin suorittamisen. Testi järjestettiin USA:n suurlähetystössä Helsingissä. Kun tentin koordinaattori antoi meille koetehtävät, tajusin, että olin saanut kysymykset vastauksien

kanssa. Ilmoitin asiasta järjestäjälle, joka kysyi kaikilta osanottajilta: ”Kuka muu ei ole aikaisemmin nähnyt monivalintakokeita?”. Meitä oli kaikkiaan viisi. Hämmäntynyt koordinaattori piti meille sitten 30 minuutin luennon testistä ja siihen vastaamisesta.

Minut hyväksyttiin University of Michiganin (U of M) MBA-ohjelmaan syksyllä 1972. Ehkä suosituskirje, jonka Ford Motor Company oli lähettänyt koululle auttoi hieman. Olin nimittäin kirjoittanut Henry Fordille armeijassa ollessani ja pyytänyt hänen suositustaan. Tämä oikotie todennäköisesti ei pitäisi nykyisin – tuli kirje sitten Bill Clintonilta tai Sarah Palinilta.

Vietin kaksi lukukautta U of M:ssa Ann Arborissa. Sain esimakua amerikkalaisesta kilpailusta. Siinä motivoituneimmat ja tehokkaimmat voittavat. Turun kauppakorkeakoulun hauska henki oli kaukana näiltä Michiganin MBA-kursseilta. Amerikkalainen systemi on periaatteessa oikeudenmukainen ja reilu, mutta samalla vaativa ja julma kaikille.

Kesken opintojeni Tammermaticin amerikkalainen jälleenmyyjä Cradle Clean meni yllättäen konkurssiin. Jälkeensä se jätti valtavan varaston myymättömiä autonpesukoneita ja suuret velat isäni omistamalle Kone Lamminen Ky:lle Suomessa. Cradle Clean sijaitsi kotikaupungissani Ann Arborissa.

Vaikka olimme opiskelleet englantia 10 vuotta, emme suinkaan puhuneet kieltä sujuvasti. Puhutun englannin ymmärtäminen minulle ei enää tanaan ole ongelma – tai sitten olen siirtänyt ongelmani niille, jotka joutuvat kuuntelemaan englantiani. On kohtuullista olettaa, että 40 USA-vuoden jälkeen suomalainen aksenttini on tullut jäädäkseen. Tosin se ei ole koskaan ollut haittana niissä tuhansissa myyntitilaisuuksissa ja esitelmissä, joita olen urani aikana pitänyt.

Luulen, että aksenttini on paremminkin auttanut minua myymään lähes 80 miljoonan dollarin arvosta autojen pesulaitteita.

”Alahan poika töihin”

Oma amerikkalainen työurani alkoi juuri sillä hetkellä, kun meidän Tammermatic-jälleenmyyjämme meni konkurssiin. Tämä tapahtui kesäkuussa 1973, siis lähes 40 vuotta sitten.

Vieläkin muistan elävästi päivän, jolloin isäni soitti minulle ja totesi, *’että eiköhän koulutus riittää, jotta voit ottaa vastuun pesulaitteiden myynnistä ja markkinoinnista Yhdysvalloissa’*. Että siitä vaan pois koulusta ja oikeisiin töihin. Ellei kyseessä olisi ollut perheyriksemme, olisin varmasti jättänyt haasteen ottamatta. Olin vain opiskellut, tiesin tuskin mitään autonpesulaitteista. Jopa presidentti Kennedyn vuonna 1961 Ann Arborissa perustamat Peace Corps-siviiliraushanjoukot näyttivät paremmalta vaihtoehdolta.

Jos olisin keksinyt helpon tavan selittää tilanteemme isälleni, olisi tilanne saattanut kehittyä eri tavalla. Isäni oli käynyt vain viisi vuotta kansakoulua, ei puhunut sanaakaan vieraita kieliä ja oli yksi köyhän maanviljelijäperheen seitsemästä lapsesta. Tästä huolimatta – tai juuri siksi – hänestä tuli erittäin menestyvä liikemies. Tasavallan presidentti Kekkonen myönsi hänelle arvostetun teollisuusneuvoksen arvonimen vuonna 1972. Tuntien isäni ja hänen taustansa, kieltäytyminen oli suljettu pois. Jäätävä oli, meni syteen tai saveen.

Ensimmäinen työtehtäväni oli hyvin amerikkalainen, sillä palkkasin asianajajan yrityksen perustamista varten. Lukiessani asianajajalistaa osui nimi Kotila silmääni. Muutaman päivän sisällä toisen polven amerikansuomalaisesta Bill Kotilasta oli tullut meidän lakiavustajamme ja minusta presidentti vastaperustettuun Tammermatic Inc:iin. Firmastani tuli suomalaisen Tammermatic Oy:n tytäryhtiö.

Myyntiverkoston perimme konkurssiin menneeltä jälleenmyyjältämme. Kehitimme Mia-vaimoni kanssa työrutiinin, joka kesti lähes 40 vuotta. Mia vastasi hallinnosta, kirjanpidosta ja rahoituksesta, minä taas hoidin myyntiä ja markkinointia. Olemme työskennelleet työkumppaneina koko elämämme.

Entinen jälleenmyyjämme oli ollut aikaisemmin autokauppiaana. Konkurssiin mennyt firma oli keskittynyt myymään autonpesukoneita uusia autoja myyville kauppiaille. Siihen aikaan kyseessä olivat valtavat markkinat, sillä maassa oli yli 20 000 autokauppiasta.

Omaksuimme periaatteen, että myynti on kaiken liiketoiminnan ydin, olipa kyseessä tuote tai palvelu.

Kaikki muut liiketoiminnot tukevat myyntiä, ja ilman sitä muut toiminnot ovat tarpeettomia. Ymmärsimme jo tuolloin rajoittaa ulkomaiset (= suomalaiset) työntekijät pelkästään teknisiin tehtäviin, jossa he olivat erittäin hyviä. Kaikki myynnin ja markkinoinnin vastuut uskottiin amerikkalaisille – tai oikeastaan pari ensimmäistä vuotta meidän yhdelle ja ainoalle amerikkalaiselle työntekijälle eli Don Baileyille. Hän opetti minulle amerikkalaisen myyntitekniikan salaisuudet.

Hyvin menee – vai meneekö?

Ensimmäisenä viitenä kuukautena toimintamme oli kohtalaisen menestyksekkästä. Jom Kippur -sota sytyi lokakuussa 1973 ja pudotti pohjan pois käytännössä koko autonpesuteollisuudelta. Arabit kieltäytyivät myymästä öljyä USA:lle. Seurannut öljykriisi lopetti auto- ja öljykaupan kuin seinään. Meiltä loppuivat saman tien markkinat. Tilanne oli samanlainen myös Euroopassa.

Vuoden 1973 lopulla Tammermatic Oy:llä eli suomalaisella emoyhtiöllämme oli tilauksia seuraavan vuoden syksyyn asti. Useat Tammermaticin kilpailijat alkoivat mennä konkurssiin jo joulukuussa 1973.

Ruotsalainen Electrolux-konserni oli lähestynyt vanhempiani alkuvuodesta 1973 – he olivat iskeneet silmänsä Tammermatic Oy:hyn. Neuvottelut siirtyivät syksyyn 1974 ja kauppa firman myynnistä Electrolux Ab:lle allekirjoitettiin vain muutamaa päivää ennen kuin viimeiset jäljellä olevat tilaukset toimitettiin asiakkaille. Heti kaupanteon jälkeen alkoivat lomautukset tehtaalla, ja jatkuivat seuraavien 12 kuukauden ajan. Pian kaupanteon jälkeen isäni kärsi vakavan aivohalvauksen, joka jätti hänet pysyväksi invalidiksi.

Syksyllä 1974 olin ensimmäistä kertaa jonkun muun kuin perheyriksemme palveluksessa. Electrolux Ab omisti myös tytäryhtiö Tammermatic Inc:n. Amerikkalaisen Tammermaticin myynti kasvoi 40 koneesta vuonna 1975 yli 120:een vuonna 1978.

Samaan aikaan Tammermatic Inc. selvisi USA:ssa taantumasta keskittämällä toimintansa koneiden huoltoon ja korjaukseen. Supistimme henkilökuntamme neljään työntekijään – kaksi meistä oli matkan päällä huoltamassa ja korjaamassa koneita, Mia hoiti toimiston ja Don Bailey ainoana amerikkalaisena yritti puristaa kauppaa olemattomista markkinoista. Seuraa-

vat 14 kuukautta olivat minulle parasta mahdollista koulutusta autonpesulaitteista.

Vuonna 1975 ostin Tammermatic Inc:in ja meistä tuli Tammermatic Oy:n itsenäinen jälleenmyyjä Pohjois-Amerikassa. Ala on erittäin kilpailtu ja suhdanneherkkä. Parhaat asiakkaat ovat auto- ja öljy-kauppiaita, joiden liiketoimintaa säätelevät taloudelliset nousu- ja laskukaudet. Autonpesulaite on tällaisen asiakkaan kallein investointi. Yleensä autonpesualalla menee joko liian lujaa tai liian huonosti.

Sopeutuminen näihin suhdannevaihteluihin antoi meille erittäin hyvän koulutuksen tuleviin haasteisiin. Koskaan ei tiedä mitä huomina tuo, on oltava valmis supistamaan toimintoja nopeallakin aikataululla. Toisaalta hyvinä aikoina on parempi toimia täydellä kapasiteetilla ja ylitöitä tehden, kuin lisätä kapasiteettia ja kuluja vaihtelevan kysynnän mukaan. Myöhemmin kaikki liiketoimintamme perustuivat pienimpään mahdolliseen kustannusrakenteeseen ja runsaasti ylityötunteihin.

Tammermatic Oy:llä oli Suomessa nyt uusi toimitusjohtaja, ja hänen johdolla yrityksestä tuli loputon ”Money Pit” Electroluxille tappioiden kasvaessa vuosi vuodelta. Käsitykseni mukaan Tammermatic ei ollut koskaan kannattava yritys Electroluxin omistuksessa. Myöhemmin Tammermatic myytiin useita kertoja sijoitusyritykseltä toiselle. Vasta 1990-luvun loppupuolella firmasta tuli samanlainen menestystarina, mitä se oli ollut aikaisemmin.

Veljeni tuli mukaan USA:n toimintaamme vuonna 1976. Sovimme, että hän ostaa osuuteni Tammermatic Inc:ista. Tämä tapahtui kesällä 1978. Tammermatic Inc:in loppu on varsin surullinen, sillä veljeni kesti yksin vain muutaman vuoden ja päätyi konkurssiin 1980-luvulla. Tammermatic oli ollut edelläkävijä Pohjois-Amerikan autonpesuteollisuudessa, ja nyt se oli kokonaan poissa markkinoilta.

Olimme asuneet USA:ssa liki kymmenen vuotta. Tammermatic Inc:in konkurssin myötä menetin jäljellä olevat saatavani osakkuuteni myynnistä. Olimme isossa maassa pennittöminä ja periaatteessa työttöminä. Loputkin varat, mitä meille jäi hävisivät muissa alan liiketoimissa. Viimeinen johtamani kuorma-autojen pesulaite meni pankille vuoden 1980 alussa.

Tilanne, johon olin ajanut itseni ja perheeni, oli vaikea pala nieltäväksi. Olimme ostaneet kauniin kodin kaupungin parhaalta alueelta muutamaa vuotta aikaisemmin. Ajattelimme että talo olisi ollut myytäv-

essä hyvä pesämuna joskus jäädessämme eläkkeelle. Valitettavasti talo piti myydä, jotta saisimme rahoituksen uudelle yrittämiselle.

Uusi alku – Lamminen Wash Systems (LWS) perustetaan

Alkuvuodesta 1980 perustimme LWS Inc:n. Halusimme takaisin pesulaitebusineeseen. Tiesimme, että myynti ja markkinointi olivat halvin tapa lähteä liikkeelle. Miasta tuli LWS:n omistaja sekä toimitusjohtaja, ja minusta taas myyntimies.

Vuonna 1980 meistä tuli Sherman Supersonic Industrien yksinmyyjä USA:ssa. Sherman oli pieni kanadalainen autonpesulaitevalmistaja. Yritys oli ollut Tammermatic Oy:n jälleenmyyjänä Kanadassa 1970-luvun alussa.

Kaksivuotisen rekanpesu-urani aikana olin oppinut raskaan kaluston pesemistekniikan todella hyvin. Tämän kokemuksen myötä päätimme erikoistua raskaiden ajoneuvojen pesulaitteisiin.

Otin entisen Tammermatic Oy:n parhaan pesulaitteiden myyntiasiantuntijan Jussi Laineen partnerikseni. Jätettyään Tammermaticin Jussi oli rakentanut omia pesulaitteitaan Tampereella. Tein myös sopimuksen legendaarisen Colin Blaken kanssa. Colinilla oli parhaiten tietoa Tammermaticin pesulaitteista ja niiden asentamisesta.

Tulevaisuus näytti taas kerran todella lupaavalta. Ainakin kaikki merkit viittasivat siihen!

Keväällä 1980 saimme hätäisen puhelinsoiton Colinin perheeltä Wisconsinista. Oli tapahtunut onnettomuus. Ensimmäinen prototyyppimme, jonka Colin oli koonnut pienessä pajassaan, oli pudonnut haarukanosturilta hänen päälleen ja surmannut ystävämme välittömästi. Colinin rakentamassa pesulaitteessa oli Jussi Laineen Suomesta lähettämiä komponentteja.

Colinin surma oli todella kova isku sekä henkilökohtaisesti että ammatillisesti. Viranomaiset totesivat tutkimuksissaan onnettomuuden olleen odottamattoman työtaturman. Ystävän ja kumppanin poismeno oli siitä huolimatta vaikea hyväksyä.

Jussi Laine lensi Yhdysvaltoihin heti Colinin kuoleman jälkeen. Muutimme suunnitelmaamme ja päätimme kaiken tuotannon tapahtuvan SSI:n tehtaalla Mississaugassa, Toronton esikaupungissa. Jussin maahanmuuttoasiakirjojen järjestyttyä muutamaa

kuukautta myöhemmin hän lensi takaisin Suomeen tarkoituksenaan pakata tavaransa ja muuttaa Kanadaan vaimonsa kanssa. Hän teki kaikki tarvittavat järjestelyt ja soitti saapuvansa seuraavana keskiviikkonaamuna Helsingistä New Yorkiin.

Tiistai-iltana hänen vaimonsa soitti kovassa paniikissa ja kertoi, että Jussi oli saanut aivohalvauksen ja oli hengityslaitteissa. Jussi, joka ei ollut koskaan sairastanut edes flunssaa, kuoli vain 42 vuoden iässä. Seuraavana päivänä hänen olisi pitänyt muuttaa Kanadaan.

Molemmat partnerini kuolivat kolmen kuukauden sisällä. Tämä oli pahin kolmen kuukauden ajanjakso elämässäni.

Elämän oli jatkuttava. Aloitimme liikesuhteemme Shermanin kanssa, ja päätimme erikoistua harja-tyyppiin linja-autojen läpiajokoneisiin. Muutamaa vuotta myöhemmin onnistuimme palkkaamaan entisen Tammermatic Oy:n pääinsinöörin Kari Juurakon Torontoon parantamaan konesuunnitteluamme. Kari on edelleen hyvissä voimissa. Hän asuu Kanadassa ja tuli myöhemmin Suomen sekä Pohjois-Amerikan moninkertaiseksi soutumestariksi ikämiesluokassa.

Se, että Mia oli LWS:n ainoa omistaja ja johtaja, antoi meille odottamattoman lahjan. Virallisesti olimme ns. vähemmistö-liikeyritys. Aluksi emme nähneet tästä mitään etua, mutta pian huomasimme sen suuren merkityksen. Kaikkien julkisten liikennelaitosten ostot ovat 80 %:sti liittovaltion rahoittamia omine sääntöineen. Projektien hankinnoista määrätty osa joudutaan ostamaan tällaisilta ns. vähemmistöyrityksiltä (näihin vähemmistöihin eli heikommassa asemassa oleviin kuuluivat mm. mustat, latinot sekä naiset). Tämä antoi meille valtavan edun.

Vuosina 1980–1992 LWS:n liikevaihto kasvoi 300 000 dollarista yli 7 000 000 dollariin lähinnä liittovaltion rahoittamien julkisten liikennelaitosten kaupoilla. Tämä on varsin merkittävää ottaen huomioon, että julkisen sektorin markkinat olivat hidastumassa presidentti Reaganin valtakaudella. LWS:n markkinaosuus nousi kaikkien aikojen ennätykseen eli yli 75 %:iin vuosina 1991–92. Kaikkina näinä vuosina olimme pieni yritys – firmassamme ei ollut koskaan enempää kuin seitsemän työntekijää.

Olimme oppineet läksymme kantapään kautta. Kuten Mia tapasi sanoa: ”It is all in the efforts” – kaikki riippuu yrittämisestä. Myöhempinä vuosina useimmat työntekijämme kuuluivat tämän sanonnan häneltä

usein. Saat elämästä irti kaiken sen, mitä siihen panostat. Sama pätee myös liiketoiminnassa.

Eläköitymistä suunnitellaan

Kun LWS oli perustettu ja saavuttanut jonkinlaista menestystä, aloimme miettiä tulevaisuutta. Hyvin menevän myyntiyhtiön, kuten LWS:n, arvo oli vain sen vuotuisessa tuotossa. Myyntiyritys ei ollut myöhemmin myytävissä.

Tulevaa eläkkeelle jäämistämme ajatellen perustimme InterClean Equipment Inc:n vuonna 1984. Ideana oli luoda oma yritys, jolla on omat tuotelinjat ja kasvattaa sen arvo pesämunaksi tulevaisuuden eläkkeitä varten. Alusta alkaen InterClean erikoistui harjattomaan puhdistusteknologiaan. Shermanin koneet käyttivät vanhanaikaisia pyöriviä harjoja, samanlaisia kuin useimmat Tammermaticin koneet.

Ensimmäiset kahdeksan vuotta InterClean ja LWS toimivat rinnakkain. Vuoteen 1992 mennessä InterCleanin vuosimyynti oli kasvanut noin kahteen miljoonan dollariin. Investoimme kaiken mahdollisen tuoton aina yrityksen kasvuun.

Kaksi toimivaa yritystä alle kymmenellä työntekijällä ja yhdeksän miljoonan vuosimyyntillä oli valtava urakka hoidettavaksi. Keskimääräinen työviikkomme oli usein yli 80 tuntia.

Ensimmäisen kuuden vuoden aikana vaihdoimme ja muutimme InterCleanin tuotelinjoja ja markkina-alueita usein. Huomasimme, että mitä enemmän me erikoistumme ja mitä parempia meistä tuli omalla kapealla erikoisalallamme, sitä enemmän meille tuli kysyntää ja sitä enemmän saatoimme laskuttaa asiakkaalta. Kannattavuutemme kasvoi.

Koska olimme omistaja-johtajia, olimme täysin panoksin mukana työssä, tuotteissa ja asiakkaissa. Tarkoituksemme oli tehdä yrityksestämme ja sen tuotteista paras mahdollinen. Tämä asenne auttoi meitä enemmän kuin edes tajusimmekaan. Emme vain myyneet määrättyä tuotetta, meistä tuli sattumalta myös konsultteja: olimme tulleet niin asiantuntevaksi ja erikoistuneeksi kapealle sektorillemme, että usein kaupanteon yhteydessä toimimme samalla konsulttina ratkaisten asiakkaan kulkuneuvojen pesuun liittyviä ongelmia.

Vuoteen 1992 mennessä olimme alallamme maailman parhaita – LWS liikennelaitosten bussien pe-

sussa ja InterClean raskaan kaluston automatisoidussa painepesussa. Olimme paljon tunnetumpia maailmalla kuin pienestä koostamme olisi voinut päätellä.

Olimme myös olleet onnekkaita siinä mielessä, että meillä ei ollut mitään tarvetta käyttää asianajajia yli kymmeneen vuoteen. Siihen oli nyt tulossa muutos. Joskus vuoden 1992 alussa ilmeni ensimmäiset merkit siitä, että suhteemme Shermaniin oli viilentymässä. Emme ymmärtäneet miksi – meidän myyntimme oli kasvussa, ja olimme molemmat kannattavia.

Sherman oli jatkuvasti velkaa LWS:lle myyntikommissioista. Velka oli noin 750,000 dollaria vuoden 1992 puoliväliin mennessä. Sinällään tilanne ei ollut mitenkään poikkeuksellinen.

Yllättäen saimme eräänä iltana puhelun SSI:n tuottantopäälliköltä, läheiseltä ystävältämme. Hän kertoi meille, että SSI oli yllättäen myyty ranskalaiselle autonpesulaitevalmistajalle. Hän myös varoitti meitä, että uusi omistaja etsi lakimiesten kanssa keinoja välttääkseen saataviemme maksamisen. Haastoimme heidät oikeuteen Detroitissa.

Työtaakkamme sai aivan uuden merkityksen. Kuten kaikki tiedämme, oikeudenkäynnit Yhdysvalloissa voivat olla äärimmäisen kalliita. Harvat tosin tietävät, että kalleus johtuu pääasiassa vaadittavista laajoista perusvalmisteluista.

Miasta ja minusta tuli lähes täyspäiväisiä oikeudellisia avustajia samalla, kun hoidimme yrityksiämme. Olimme molemmat käyneet liikejuridiikan peruskurssit kauppatieteiden opiskelijoina. Se oli pientä valmistelua siihen, mitä oli tulossa. On hämmästyttävää, mitä paljon saa itsestään irti, kun ei ole vaihtoehtoa – tai ei ole varaa muuhun vaihtoehtoon.

Teimme itse suurimman osan oikeudenkäynnin taustatyöstä käyttäen lakimiestämme niin vähän kuin mahdollista. Voitimme prosessin helposti, ja oikeuden tuomari pakotti SSI:n sovitusratkaisuun juuri ennen oikeudenkäyntiä.

Tornit sortuvat New Yorkissa 11.9.2001

Vuonna 1993 InterCleanista tuli ainoa toimiva yrityksemme.

Vuodesta 1987 olimme alkaneet palkata insinööriopiskelijoita Suomen teknillisistä korkeakouluista FASTEC-vaihto-ohjelman välityksellä. Suuri osa InterCleanin teknisestä infrastruktuurista rakennettiin

näiden suomalaisten insinööriopiskelijoiden avulla. Vuosien 1986 ja 1995 meillä oli yhteensä yhdeksän opiskelijaa Suomesta.

Vuodesta 1993 vuoteen 2001 InterClean jatkoi kasvuaan. Olimme pitkälle erikoistunut yritys, joka pyrki ratkaisemaan asiakkaan raskaan kaluston puhdistukseen liittyviä ongelmia. Loimme ja avasimme uusia markkinoita raskaan kaluston pesuun. Asiakkainamme olivat mm. kaivos- ja öljy-yhtiöt, armeija sekä ympäristöviranomaiset.

Olimme USA:n Public Works-messuilla Philadelphiaassa 11. syyskuuta 2001. Aamulla katselimme messuhallin TV:stä tapahtumia New Yorkin World Trade Centerissä. Toisenkin lentokoneen osuessa torniin reagoimme Mian kanssa nopeasti; purimme näyttelyosastomme pikaisesti ja lähdimme. Onneksi olimme tulleet autolla Philadelphiaan. Pystyimme jättämään kaupungin vain muutamaa minuuttia ennen kuin kaikki Philadelphian sillat suljettiin.

Kuukautta myöhemmin olimme toimistossa, kun puhelin soi illalla. USA:n rannikkovartioston edustaja esitti erikoisen pyynnön. He olivat saaneet puhelinnumeromme US Army Corps of Engineersin edustajilta. Soittaja kertoi, että he tarvitsivat ratkaisua WTC:n raivausongelmaan. Koko World Trade Centerin alue oli asbestipölyn peitossa. Raivaustyö tuotti jopa 500 kuormaa rakennusjätettä päivässä. Puhdistusoperaation laskettiin kestävän noin seitsemän kuukautta. Kuorma-autot eivät saaneet poistua paikalta, ellei niistä oltu pesty pois vaarallista asbestipölyä.

Rannikkovartiosto tarvitsi ratkaisun välittömästi. Pääinsinöörimme Pasi Kaipainen jäi yötoihin. Seuraavana aamuna kahdeksaan mennessä koko suunnitelma oli valmiina, ja se lähetettiin merivartioston toimistoon. Pasiin ratkaisun nopeus ja täydellisyys teki syvän vaikutuksen rannikkovartioston insinööreihin. Toki myös minuun. Ratkaisu oli tyylikäs ja tehokas. Puolelta päivää saimme uuden soiton. Rannikkovartioston edustaja kertoi, että kadun pintaa ei voi rikkoa, koska New Yorkin optiset kaapelit olivat kadun alla. Pesulaitteidensijoittaminen vaikeutui. Pasi vietti toisen unettoman yön tietokoneen ääressä. Aamulla uusi kadunpinnan päälle rakennettava ratkaisu oli valmis. Se lähetettiin rannikkovartiostolle samana aamuna.

Kaksi päivää myöhemmin meillä oli tapaaminen urakoitsijoiden ja rannikkovartioston kanssa World Trade Centerin raunioilla. Eräs rannikkovartioston amiraali esitteli meidät myös senaattori Tom Dasch-

lelle. Sain häneltä käyntikortin. Daschle pyysi meitä ottamaan häneen tarvittaessa yhteyttä.

Saimme tilauksen muutaman päivän kuluttua. Toimitusaika oli ”välittömästi” tai nyt. Tavallisesti vastaava tilaus olisi vaatinut meiltä vähintään neljän-viiden kuukauden toimitusajan. Me toimitimme kaikki kolme pesuasemaa alle kolmessa viikossa. Koko InterClean työskenteli kirjaimellisesti kellon ympäri. Olimme hinnoitelleet laitteet alle normaalien hintojen – toki kuitenkin yli kannattavuusrajan. Tuolloin olimme kaikki amerikkalaisia – halusimme antaa oman panoksemme suuren terroriteon jälkien korjaamisessa. Olimme myös erittäin naiiveja.

Käytännössä tilaus tuli meille eräältä rakennusurakoitsijalta. Pian selvisi, että urakoitsija oli myynyt koneemme ja rakennuksemme eteenpäin nelinkertaiseen hintaan. Asennuksesta urakoitsija veloitti yli puoli miljoonaa dollaria. Olimme itse tehneet asennukset urakoitsijalle ilmaiseksi, koska katsoimme sen velvollisuudeksemme.

Kun minulle myöhemmin selvisi, mitä New Yorkin ammattiliitot ja urakoitsijat veloittivat työstä World Trade Centerin raunioilla, tulin enemmän kuin vihaiseksi. Soitin New York Times-lehden toimistoon. Mielestäni lehti on ainoa objektiivinen ja vapaamielinen sanomalehti Yhdysvalloissa. Esitin huoleni reporterille. Hän löi luurin korvaani ja sanoi, että ei halua kuulla asiasta. Soitin myös Tom Daschlen toimistoon, ja sain voimakkaan kehotuksen olla puutumatta asiaan.

Kuukausia projektin valmistumisen jälkeen Mia kertoi minulle, että emme olleet saaneet penniäkään työstämme. Sen sijaan alihankkijamme vaativat omia saataviaan. Soitin urakoitsijan edustajalle, joka oli nelinkertaistunut meidän hintamme myydessään tuotteemme eteenpäin, ja kysyin, miksi emme ole vielä saaneet maksuamme. Kuulin puhelimesta urakoitsijan kysyvän sihteeriltään, josko heidän vastalaskunsa InterCleanille olivat valmiina. Näytti siltä, ettemme saisi minkäänlaista maksua työstämme. Vedin ”vanhan” ystäväni Tom Daschelin nimen keskusteluun urakoitsijan kanssa. Ilmeisesti tämä auttoi asiassa, koska saimme maksun koko työstä seuraavana päivänä.

Ei World Trade Centerin projekti ihan huonosti mennyt InterCleanin osalta. Projektin jälkeen olimme varmasti tunnetuin kuorma-autojen pesukoneita valmistava yritys maailmassa. Saimme enemmän kuin

riittävästi julkisuutta työstämme. Esiinnyimme useissa tv-haastatteluissa ja yli 10 lehtiartikkelissa.

Uusi kansalaisuus ja eläke siintää

InterClean kasvoi hitaasti, mutta tasaisesti. Lamat tulivat ja menivät. Ne tuskin koskettivat meitä. Liiketoimintamme ei ollut suhdanneherkkää millään tavalla, kuten aikoinaan Tammermaticin kanssa.

Tässä vaiheessa oli jo aivan selvää, että emme koskaan muuttaisi takaisin Suomeen, sillä USA:sta oli tullut kotimme. Asuessamme USA:ssa olimme immigranteja - tai vihreän kortin haltijoita, mutta edelleen Suomen kansalaisia. Vuoden 2005 lopulla anoimme USA:n kansalaisuutta. Osallistuimme valaseremoniaan 28.2.2006. Useimmat urheiluhullut suomalaiset haluavat syystäkin unohtaa nuo päivät. Oma tapani kertoa tarina on, että 26. helmikuuta 2006 Suomi menetti olympiakullan jääkiekossa Ruotsille, ja heti seuraavana päivänä minusta tuli amerikkalainen.

Jatkuvasta kasvusta huolimatta InterClean ei koskaan ollut erityisen voitollinen. Yrityksemme oli pieni amerikkalainen yhtiö, vahvalla suomalaisella perinteellä. Olimme aina toimineet enemmän pohjoismaisten kuin amerikkalaisten periaatteiden mukaan mitä tuli työntekijöihimme. Annoimme kaikille neljän viikon loman ensimmäisestä työpäivästä lähtien, kaikilla oli hyvä terveysvakuutus yrityksen puolesta, ja yritys otti osaa eläkekassan kartuttamiseen. InterCleanista oli tullut hauska työpaikka. Ilmapiiri yrityksessä ei ollut vakava – emme koskaan palkanneet uutta työntekijää, jolla ei ollut huumorintajua. Voitto ei koskaan ollut kaikkein tärkein tavoitteemme. Olimme kuitenkin alalla selvästi maailman ykkönen. Elämä sujui siis hienosti, henki työpaikalla oli hyvä. Aika kuitenkin kului, ja olimme Mian kanssa tuloseläkeikään.

Vuoteen 2006 mennessä olin tullut vakuuttuneeksi siitä, että suunta Yhdysvaltain taloudessa ei ollut kohdallaan. Maana kulutimme enemmän kuin ansaitsimme. InterClean oli kaikki, mitä meillä oli. Oli selvää, että jossain vaiheessa yritys piti myydä. Lähestyimme 60 vuoden ikää ja teimme jatkuvasti yli 60 tunnin työviikkoja. Yhtiö oli meidän eläkkeemme.

Monet amerikkalaiset ja ulkolaiset pesulaitefirmat olivat ottaneet meihin yhteyttä ja tiedustelleet InterCleanin ostamismahdollisuutta. Työntekijämme oli-

vat meille erittäin tärkeitä, emme halunneet asioiden muuttuvan huonompaan suuntaan jäädessämme eläkkeelle. Olimme ensimmäistä kertaa tässä tilanteessa ja taas naiiveja uskossamme.

Ajattelin Tammermatic Oy:tä Suomessa. Nyt yrityksellä meni hyvin uuden omistajan ja johdon käsissä. Maaliskuussa 2006 vuotuisella Lapin hiihtomatilla vierailin Tammermaticin toimistossa, ja tapasin uuden toimitusjohtajan. Yrityksen viime vuosien tulokset tekivät minuun vaikutuksen. Johto vaikutti erittäin ammattitaitoiselta ja osaavalta ja mikä tärkeintä, he olivat suomalaisia. Oman amerikkalaisen yrityksemme työntekijät olivat tottuneet suomalaisiin. Luulen, että useimmat heistä pitivät meistä suomalaisista ja erikoisesta huumorintajustamme.

Tammermaticin uusi johtaja oli dynaaminen, hyvin koulutettu, ja yllättävän kansainvälinen. Hän myös tunsi yrityksensä tuotteet erittäin hyvin. Hän oli myös lähes yksin johtanut Tammermatic Oyn häviäjistä erittäin kannattavaksi ja menestyväksi yritykseksi. Käsitykseni oli, että Matti Sippola sopisi hyvin johtamaan amerikkalaista yritystämme.

Sippola oli selvästi yllätynyt vierailustani. Siemen oli kylvetty mahdollisesta tulevasta yhteistyöstä. Ensimmäinen kokous jätti hyvän tunteen molemmin puolin.

Tammermaticin edustajat vierailivat pian toimitossamme ja ilmaisivat vakavan kiinnostuksensa kaikesta mahdollisesta yhteistyöstä pois sulkematta myöskään suoraa ostoa.

Nyt piti kääriä hihat ylös. Minulla oli hyvä kaupallinen koulutus. Tiesin, että yritykset ostetaan yksinomaan perustuen EBIDTA-voittokertoimeen. Tärkein tavoitteemme ei koskaan ollut voiton maksimointi. Yhtäkkiä tulin hyvin kiinnostuneeksi voitosta.

Vuoden 2006 toisella puoliskolla voiton maksimoinnista tulikin ainoa tavoitteeni. Otin itselleni kaikenmyynninjohtoon liittyvät tehtävät, laajensin myyntihenkilöstön ja lisäsimme myynnin koulutusta. Pojastamme Mikosta, joka oli hiljattain tehnyt väitöskirjan ympäristöteknologiasta Ohio State Universityssä, tuli erittäin tehokas apulainen ja tuki myyntiasioissa.

Vuoden 2007 tilikausi päättyi InterCleanin hieppoon tulokseen, ja Tammermatic Oy:n kiinnostus InterCleanin ostamiseen vain kasvoi. Niinpä allekirjoi-

timme kaupan Tammermaticin kanssa 2.4.2008. Pysyimme edelleen vähemmistöosakkaina.

Olimme saavuttaneet 40 vuotta aikaisemmin asettamamme tavoitteen; olimme myyneet yrityksemme eläkepäiviemme turvaamiseksi.

Heti kaupanteon jälkeen oli selvää, että InterCleanilla olisi loistava tulevaisuus edessään. Yrityksellä oli erinomainen ja omistautunut henkilökunta, ja sen myynti ja tulos kasvoivat lamasta huolimatta. Lisäksi InterCleanilla oli tuskin ollenkaan kilpailijoita.

Tähän me uskoimme, mutta...

Kaiken piti olla hyvin. Lähdimme eläkkeelle pesulaite maailman huipulta. Olimme puhtaita useammasa kuin yhdessä merkityksessä. Olimme aina maksaneet veromme, emme olleet koskaan lahjoneet ketään, ja aina olimme pelanneet sääntöjen puitteissa. Olimme voittaneet kovalla työllä. Olimme valmiita poistumaan varmoina siitä, että yhtiömme jatkaa huippuosaamista, asettaa asiakkaidemme tarpeet ensimmäiseksi ja tarjoaa turvallisen, tuottavan, stimuloivan ja myötätuntoisen työympäristön vanhoille työntekijöillemme – perheellemme.

Kaupanteon jälkeen InterClean miehitettiin nopeasti uuden omistajan edustajilla. Meidät perustajat ja keskeiset ammattilaiset joko erotettiin yksi toisensa jälkeen tai tilanne luotiin sellaiseksi, jossa eroaminen oli ainoa vaihtoehto. Suusanallisesti annettiin ymmärtää, että amerikkalaista teknologiayritystä ei normaalisti johda naispuolinen diplomiekonomi Hankenilta. Johtoon pantiin suomalainen insinööri, jonka englannin kieli oli rajoitettu. InterClean ei ole enää se yritys, jonka me loimme; yrityksen sisäinen hyvä henki on täysin muuttunut. Oma mielipiteeni nykytilanteesta on, että InterCleanin pitkän tähtäimen henkiin jääminen on kaikkea muuta kuin selvää. On ikävä todeta, että useat nykyisistä ja entisistä työntekijöistä ovat asiasta samaa mieltä.

Nyt eläkkeellä ollessamme tulemme varmasti viettämään enemmän aikaa Suomessa ja erityisesti Lapin hangilla. Olemme kuitenkin amerikkalaistuneet – siellä ovat lapsemme ja lastenlapsemme. Ja InterClean ainakin toistaiseksi.

Määräpäänä Pietari

Esitutkimus Pietariin vuosina 2010–2011 muuttaneista

Andrei Kalinitchev

Tsaarin aikana Venäjän keisarikunnassa tapahtunutta siirtolaisuutta on tutkittu laajalti, aineistona on käytetty mm. paikallisia ja valtakunnallisia väestötilastoja ja väestölaskentatietoja. Ensimmäisiin lukeutuivat zemstvon eli Venäjän paikallisen itsehallinnon suorittamat 1800-luvun loppupuolen ja 1900-luvun alun kyselyt ja väestölaskennat. Valtakunnallisiin väestölaskentoihin kuului esimerkiksi Venäjän keisarikunnan ensimmäinen yleinen väestölaskenta vuodelta 1897.

Pietari keisarikunnan pääkaupunkina oli epäilemättä aikansa merkittävimpiä keskuksia (kts. kuvio 1). Myös Pietarin kuvernementti eli Inkeri oli nopeasti kasvava ja taloudellisesti kehittyvä seutu. Kasvun syyt olivat moninaiset: pääkaupungin suuret markkinat vetivät sekä ostajia että myyjiä eli Pietari oli keskeinen kauppa- ja paikkakunta sijaitti maantieteellisesti tärkeässä paikassa merkittävien kauppareittien yhtymäkohdassa. Tällöin paikalliset luonnonrikkauudet edesauttoivat teollisuuden kehitystä. Pietarista tuli suuri metropoli, jonka asukasluku v. 1897 oli noin 1,2 miljoonaa. Koko pääkaupungin kuvernementin asukasluku oli tuolloin selvästi suurempi eli 2,1 milj. henkeä. Kuvernementin kaupungeissa pääkaupunkia lukuun ottamatta asui noin 157 000 henkeä, ja maaseudulla noin 690 000 henkeä. (Pervaja 1903, III). Vertailun vuoksi mainitkoon, että vuonna 1897 Suomen väkiluku oli 2,5 miljoonaa henkeä (Obshtshij 1905, 6-8) ja vastaavasti vuosisadan vaihteessa noin 2,7 miljoonaa (Miettinen 2010, 209).

Kirjoittaja, FL Andrei Kalinitchev on virallinen kielenkääntäjä. Tällä hetkellä hän toimii Turun yliopistossa tutkijana ja valmistaa väitöskirjatutkimustaan.

Inkerin väestön liikkuvuutta ja rakennetta on pohdittu myös Siirtolaisuus-Migration -lehdessä aikaisemminkin (esim. Kalinitchev 2011). Tuolloin ilmeni, että Inkeristä oli tullut monikansallinen ja monikulttuurinen alue, jonka kehitys riippui paljolti pääkaupungin taloudellisesta kehityksestä. Pietari on myös nyky-Venäjän toiseksi suurin kasvukeskus Moskovan jälkeen. Käytännössä sama asetelma ”kehittyvä Pietari - kehittyvä Pietarin alue” on edelleen voimassa. Nykyinen Pietari vetää siirtolaisia sekä Venäjän että entisen Neuvostoliiton muiden tasavaltojen alueilta.

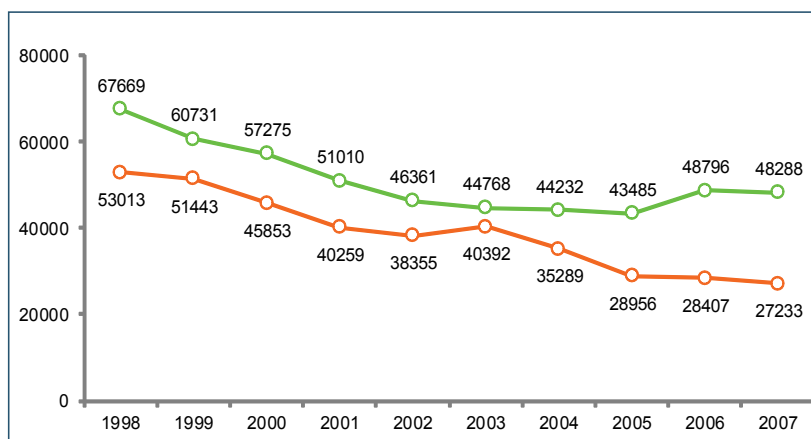
Kuvio 1. Pietarin väestö 1760–2003. Lähde: Sankt-Peterburg 2003, 16–17.

Vuoden 2002 väestölaskennan mukaan Pietarin asukasluku oli n. 4,6 miljoonaa ja v. 2010 vastaavasti 4,8 milj. asukasta (Predvaritelnyje itogi 2011, 10). Pietari on nopeasti kasvava monikansallinen metropoli. (kts. taulukko 1).

Taulukko 1. Pietarin paikallisen väestön etninen rakenne, %

Väestöryhmä	Asukkaita	%
venäläiset	3 950 000	84,7
ukrainalaiset	87 000	1,9
valkovenäläiset	54 500	1,2
juutalaiset	36 600	0,8
tataarit	35 600	0,8
armenialaiset	19 200	0,4
azerbaidzhanilaiset	16 600	0,4
georgialaiset	10 100	0,2
tšuvassit	6 000	0,1
puolalaiset	4 500	0,1
Muut	427 000	9,5
Yhteensä	4 647 100	100,0

Lähde: viralliset tiedot vuoden 2002 väestölaskennan mukaan. Lähde: <http://www.perepis2002.ru/>.

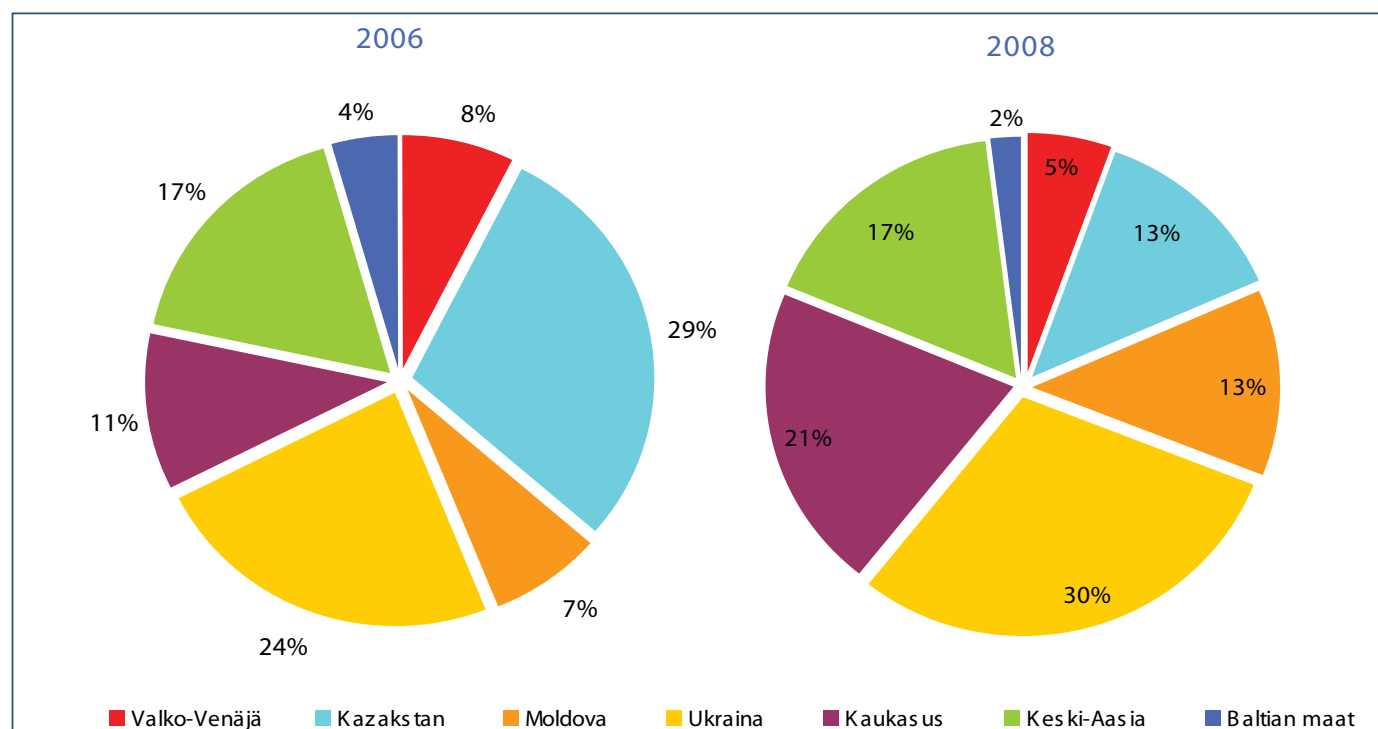

Kuvio 2. Pietariin muutto vv. 1998–2007. Ylempi viiva: sisäänmuuttaneet siirtolaiset. Alempi viiva: poismuuttaneet siirtolaiset. Lähde: http://www.gov.spb.ru/day/new_stat.

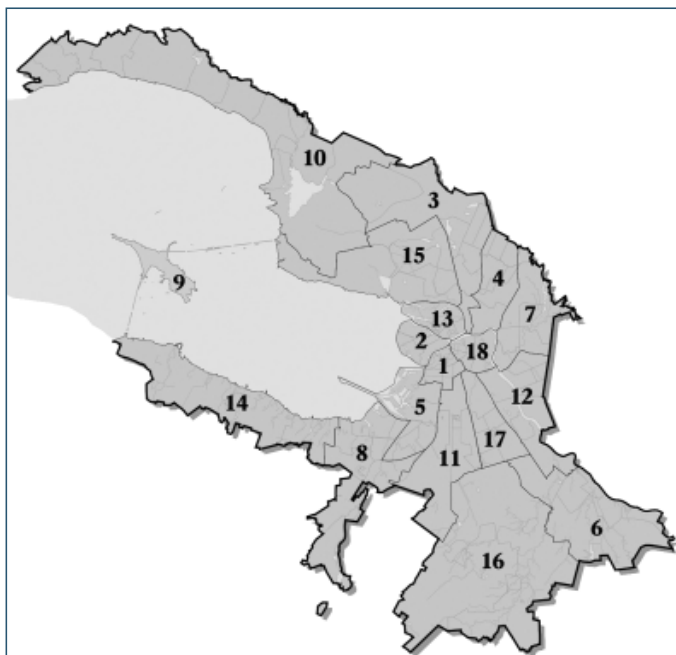
Muuttajien määrä on kasvanut vuodesta 2005 lähtien. Esimerkiksi vuoden 2008 alkupuoliskolla Pietarissa rekisteröitiin 23 223 tulomuuttajaa ja vastaavasti 10 482 lähtömuuttajaa (kts. kuvio 2, http://www.gov.spb.ru/day/new_stat).

Vuodesta 2006 IVY:n alueelta ja Baltian maista saapuvan muuttoliikkeen rakenne on muuttunut viranomaisilta saatujen tietojen mukaan: Kazakstanis-

ta muuttaneiden osuus on vähentynyt, mutta Kaukasuksesta ja Moldovasta tulleiden osuus on kasvanut merkittävästi (kts. kuvio 3). Yleisen käsityksen mukaan Pietarissa asuvien rekisteröimättömien muuttajien määrä on huomattavasti korkeampi, koska monet muuttajat oleskelevat kaupungissa ilman rekisteröintiä. Joidenkin arvioiden mukaan ero virallisten ja todellisten lukujen välillä on monikertainen.

Kuvio 3. IVY-maista ja Baltian maista muuttaneiden muuttajaosuudet, %. Lähde: http://www.gov.spb.ru/day/new_stat.

1. Pietarin kartta. Pietarin piirikunnat: 1. Admirantejskij, 2. Vasiljevskij, 3. Vyborgskij, 4. Kalininskij, 5. Kirovskij, 6. Kolpinskij, 7. Krasnogvardejskij, 8. Krasnoselskij, 9. Kronshtadtskij, 10. Kurortnyj, 11. Moskovskij, 12. Nevskij, 13. Petrogradskij, 14. Petrodvortsovyj, 15. Primorskij, 16. Pushkinskij, 17. Frunzenskij, 18. Tsentralnyj. Haastateltujen asuinpaikat: Svetlana asui piirikunnassa numero 13 Petrogradskij, muut piirikunnassa 8 Krasnoselskij. Lähde: <http://ru.wikipedia.org>, hakusana: Петербург.

Kysymyksenasettelu

Tällä hetkellä on erittäin vähän tietoa siitä, mikä on Pietariin muuttavien väestörakenne.

Aikaisemmat tutkimustiedot perustuvat paljolti tilastoista saatuihin tietoihin. Nykymuuttajia profiloitaessa kyselyt ja haastattelut helpottavat tiedonhankintaa. Henkilökohtaisen työskentelyn etuihin voitaneen lukea sekin, että haastattelija pystyy tutkimusaineistoa kerätessään perehtymään haastateltavan tilanteeseen ja näkemään kokonaiskuvan muuttajaperheen elinoloista. Tehdessään muuttopäätöstään yksittäiset muuttajat käyvät läpi argumenttejaan muuton puolesta ja vastaan. Haastatteluilla saadaan hyvin selville muuton taustalla olevat todelliset syyt (tai vastaavasti syyt olla muuttamatta).

Artikkelissa esitetään alustavia tutkimustuloksia, jotka on saatu vuosina 2010–2011 toteutetulla pilot-tihankkeella. Haastateltavat on kerätty lumipallomene-

telmällä. Tästä syystä haastateltujen asuinalue pitkälti rajoittui yhteen pietarilaiseen piirikuntaan.

Esitutkimuksessa käytetty tutkimusmetodi pohjautuu mikrotutkimukselliseen lähestymistapaan (Kalinitchev 2010). Pohtimalla ilmiön pieniä segmenttejä voidaan analysoida sellaisia muuttoilmiöitä, jotka muuten ”hukkuisivat” massatutkimuksiin. Aineiston pienuuden vuoksi kyseinen segmentti ei pysty tietystikään antamaan kokonaisvaltaista kuvaa Pietariin suuntautuvasta muuttoliikkeestä, eikä luo perustaa laajemmille tieteellisille yhteenvedoille. Kuitenkin kyselyn tuloksista selviää muuttajien konkreettisia elämäntilanteita, muuttoon johtavia syitä, lähtöpaikkoja sekä haastateltujen suhtautumisen uuteen asuinpaikkaansa. Jatkossa on tarkoitus tehdä tämän pilottitutkimuksen antamien viitteiden perusteella varsinainen Pietariin liittyvä muuttoliiketutkimus.

Kaikki haastateltavat yhtä lukuun ottamatta asuvat Pietarin lounaisosan lähiössä, saman kadun varrella. He asuvat Neuvostoliiton aikaisissa kerrostaloissa. Kiinteistöjen kunto on kohtalainen venäläistä skaalaa käyttäen. Seutu ei kuitenkaan ole venäläisittäinkään korkealuokkainen.

Haastattelujen kohteena oli viisi muuttajaperhettä ja yksi naimaton nuori nainen. Niissä oli yhteensä 12 perheenjäsentä, jotka siis kaikki haastateltiin. Kyselylomake sisälsi seuraavat kohdat:

1. Haastatteluvuosi.
2. Haastateltava nimi, ikä, ammatti, koulutus, lähtöpaikka, perheenjäsenet.
3. Muuttovuosi Pietariin.
4. Muuton syyt.
5. Työpaikka uudella asuinpaikalla.
6. Kuukausitulot uudella asuinpaikalla.
7. Asuinolot uudella asuinpaikalla.
8. Perheen kokemat myönteiset ja kielteiset muuttoon liittyvät asiat.

Yksittäisten perheiden kohdalla saattoi joitain tietoja jäädä saamatta (esimerkiksi perheen tuloista). Perhe-esittelyt alkavat aviomiehen etunimellä, sukunimiä artikkelissa ei ole käytetty.

Dmitrin perhe

1. Haastateltu vuonna 2010.
- 2a. Dmitri: ikä 36 vuotta, ylempi ammattikoulutus, toimi lähtöpaikassa rautatieyhtiön palveluksessa.

- Lähtöpaikka oli kaupunki Orjol. Kaupunki sijaitsee 328 km lounaaseen Moskovasta. Orjolin asukasluku on n. 320 000 henkeä.
- 2b. Aviopuoliso Anna: ikä 36 vuotta. Lähtöpaikalla hän toimi opettajana ja lehtorina.
- 2c. Lapset: kaksi tytärtä.
3. Muuttovuosi 2009.
4. Perheen vanhin tytär on syntynyt sokeana. Orjolissa ei ollut sokeille lapsille tarkoitettuja lastentarhoja tai kouluja. Vanhemmat pelkäsivät, että lapsen kehitys jää jälkeen. Tällöin hän ei saisi koulutusta, jolla taattaisiin hänen työllistämisen myöhemmin. Sokean lapsen tulevaisuuden varmistaminen oli siis pääsyy muuttoon.
5. Anna on työssä eräässä pietarilaisessa korkeakoulussa lehtorina, Dmirti on työssä rakennustyömaalla.
6. Kummankin puolison keskitulot olivat n. 20 000 ruplaa kuukaudessa (eli 470 €/kk), yhteensä n. 40 000 ruplaa kuukaudessa. Perhe saa myös lapsirahaa.
7. Perhe on ostanut kerrostalon kaksiosista yhden huoneen, jossa asuivat neljästään (Venäjän laki sallii myydä huoneita yksittäin samasta kiinteistöstä).
- 8a. Myönteiset asiat: sokea tytär saa koulutusta ja hoitoja sekä kehittyy yhtä hyvin kuin muutkin lapset. Pietarin kaupunki maksaa kuukausittain lapsirahaa 6 000 ruplaa (142 €) ja kustantaa koko perheen vuosiloman Mustallamerellä sijaitsevassa kylpylässä sokean lapsen virkistämiseksi. Äiti pääsee viemään lapset teatteriin, sirkukseen, eläintarhaan jne.
- 8b. Kielteiset asiat: asuinolot ovat hankalia, koska kaksion toisessa huoneessa asuu toinen perhe. Ahtaus on suuri. Nykytulot eivät mahdollista asuinolojen parantamista edes lainan avulla, koska perhe ei pysty palkoistaan säästämään.

Svetlana

1. Haastateltu vuonna 2011.
2. Svetlana on edellisessä haastattelussa mainitun Annan veljentytär. Hän on 25-vuotias korkeakoulutettu nuori nainen, filologi. Svetlana osaa useita kieliä. Hän on ollut työharjoittelussa Ranskassa. Svetlana on naimaton, hänkin on syntynyt ja asunut ennen muuttoaan Orjolin kaupungissa.

3. Muuttovuosi 2011.
4. Muuton syynä oli se, että kotikaupungista ei löytynyt koulutusta vastaavaa työpaikkaa.
5. Svetlana on työssä eräässä pietarilaisessa yrityksessä tulkkina ja sihteerinä.
6. Svetlanan kuukausipalkka 25 000 ruplaa (n. 590 €/kk).
7. Svetlana vuokraa yhtä huonetta asuntolasta, joka sijaitsee Pietarin keskustassa.
8. Svetlana pitää keskustassa asumisesta ja Pietarin kulttuurielämästä. Hän käy usein teattereissa. Svetlana on tyytyväinen nykyiseen työpaikkaansa ja haluaa asua Pietarissa jatkossakin.

Kubantsin perhe

1. Haastateltu 2011.
2. Kubants, 46 v., on kotoisin Kirgisiasta. Perheeseen kuuluvat myös vaimo ja aikuinen poika.
3. Muuttovuosi 2010.
4. Työttömyys ja alhainen elintaso vanhalla asuinpaikalla pakottivat perheen muuttamaan. Perhe asui taajamassa, jossa oli työtä pääasiallisesti vain julkisella sektorilla – esimerkiksi opettajille ja lääkäreille. Paikallinen palkkataso oli alhainen ja hintataso korkea. Venäjän rupliksi muutettuna opettajan tai lääkärin palkka oli n. 500 ruplaa (12 €/kk). Kubantsin mukaan tällä summalla sai ostettua kaksi kiloa lihaa. Seudulla kasvatetaan lampaita, mutta mitään muuta työtä ei juurikaan ole.
5. Koko perhe työllistyi taloyhtiöön, jossa he myös asuivat haastatteluhetkellä. He siivoavat monikerroksisen kerrostalon ja sen lähialueen, huolehtivat talousroskien viemisestä, tekevät huoltotyöt jne. Kubantsin työkaveri, joka oli kotoisin Uzbekistanista, muutti myös Pietariin perheen kanssa. Syy tämän uzbekistanilaisen perheen muuttamiseen oli rahantarve - työkaverin lapsi oli menossa naimisiin kotiseudullaan, ja perheen piti saada rahaa häiden järjestämiseen. Kun tarvittava summa oli ansaittu, uzbekit palasivat kotiin.
6. Tuloista ei keskusteltu.
7. Perhe asuu vuokrahuoneessa.
8. Myönteiset asiat: tulot korkeat aikaisempaan verrattuna, perheenjäsenien hyvinvointi on noussut. Kielteiset asiat: hankala esimies, vaikea ja likainen työ.

Viktorin perhe

1. Haastateltu 2011.
- 2a. Viktor, 24 v., koulutukseltaan rakentaja.
- 2b. Irina 24 v., koulutukseltaan juristi. Hän odottaa lasta.
3. Muuttovuosi 2010.
4. Perhe muutti Pietariin Belgorodista (600 km etelään Moskovasta, v. 2010 asukasluku noin 357 000 henkeä). Kummallekaan ei löytynyt työtä kotikaupungista, samoin kulttuurinen elämä siellä oli olematonta.
5. Molemmat saivat uudella asuinpaikkakunnallaan koulutustaan vastaavat työpaikat. Viktor on työssä rakennustyömaalla, Irina on työssä kärjäsihteerinä piirikunnan oikeustalolla.
6. Viktor saa palkaksi n. 20 000 (470 €/kk) ja Irina 10.000 ruplaa (235 €/kk). Tulot Pietarissa ovat selvästi paremmat kuin lähtöpaikkakunnalla.
7. Perhe on ostanut yhden huoneen kaksiosista.
- 8a. Myönteiset asiat: perhe pitää Pietaria hyvänä asuinpaikkana: kaupunki tarjoaa hyvin palkattua työtä sekä paremman elintason. Samoin kaupungin kulttuuritarjonta on hyvä. Pietarissa on ison kaupungin asumismukavuudet ja hyvät liikenneyhteydet.
- 8b. Kielteiset asiat: ahdas asunto. Lähitulevaisuudessa ei ole mahdollisuuksia parantaa asuinoloja.

Olegin perhe

1. Haastateltu 2010.
2. Oleg on 27 v. ja koulutukseltaan maisemasuunnittelija. Lähtöpaikka oli Tsheljabinsk, Uralin ja Siperian rajalla (v. 2010 asukasluku oli 1,1 milj.). Olegilla oli aviopuoliso, joka jäi Tsheljabinskiin ja oli työssä siellä opettajana.
3. Muuttovuosi 2010.
4. Muuton syy: Olegin henkilökohtainen työllistymissuunnitelma. Oleg suoritti maisemasuunnittelijan opinnot, mutta ei saanut koulutustaan vastaavaa työtä kotipaikaltaan. Hän rupesi kartoittamaan tilannetta muualla ja tuli siihen tulokseen, että Pietarissa on huomattavasti paremmat työllistymis- ja ansiomahdollisuudet. Pietarissa oli meneillään rakennusbuumi ja asiakkaat olivat tsheljabinskilaisia varakkaampia.

5. Saavuttuaan Pietariin Oleg aloitti työhaun, muuta ei saanut koulutuksensa mukaista työpaikkaa, koska työmarkkinoilla liikkui paljon maisemasuunnittelijoita. Hän ryhtyi tekemään satunnaisia töitä.
6. Olegilla ei ollut säännöllisiä tuloja.
7. Oleg vuokrasi huonetta asuntolasta, myöhemmin hän joutui muuttamaan pois.
8. Oleg piti Pietarissa asumisesta, mutta hänen suunnitelmat eivät toteutuneet haastatteluhetkellä.

Yhteenveto

Pietarin vetovoima on säilynyt samanlaisena vuosisatoja: kaupunkiin muutetaan nykyisinkin paremman ansion ja elintason toivossa. Taloudellinen kiilu Venäjän eri alueiden välillä on pysynyt suurena, eli alueet eivät ole kehittyneet tasavertaisesti. Työvoima on pyrkinyt muuttamaan hitaasti kehittyviltä paikkakunnilta Pietarin tyyppisiin varakkaisiin ja nopeasti kehittyviin kasvukeskuksiin. Joillakin Venäjän paikkakunnilla tai IVY:n alueilla on havaittavissa jopa laskusuhdanteen piirteitä, kun tehtaita on suljettu ja väkeä on irtisanottu. Muuttuneet olosuhteet madaltavat kynnystä lähteä etsimään parempaa onnea kasvukeskuksista.

Muuttajien suunnitelmat eivät aina toteudu, ja heidän kohdallaan muutossa piilee tietty riski. Jos esimerkiksi työtä ei löydy Pietarista, muuttajalla ei ole hätää, mikäli hänellä on mahdollisuus palata lähtöpaikkaansa. Kaikki muuttajat eivät aikoneet asua Pietarissa pysyvästi, vaan osa tuli tilapäisen ansion takia.

Muuttoliike kehittyi monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Nämä tekijät toimivat sekä henkilöiden tiettyjä pyrkimyksiä rajaavina esteinä että valintoihin johtavina sysäyksinä (vrt. Hägerstrand 1975, 3–14). Haastatteluissa tuli ilmi työvoiman liikkuvuuden yhteys sosiaalisiin ja taloudellisiin rakennemuutoksiin. Muuttohalua synnyttävät mm. tyytymättömyys kotipaikan oloihin (vrt. Malmberg 1997, 44). Kuitenkin tässä esitutkimuksessa korostui se, että päätös poismuutosta syntyi yksittäisissä muuttajaperheissä vapaaehtoisesti.

Tässä esitutkimuksessa käytetty tiedonkeruun menetelmä (haastattelu) osoittautui toimivaksi tavaksi kerätä aineistoa ja selittää liikkuvuutta Pietariin. Näin saadaan yksityiskohtaista tietoa muutto- tai jäämispäätöksistä (vrt. Fischer 1997, 88).

Haastattelut osoittivat, että Pietariin muutetaan sekä Venäjän alueilta että kauempaakin, eli mm. Kirgisiasta ja Uzbekistanista. Oli myös havaittavissa, että tietyt huonosti palkatut, raskaat ja vähemmän arvostetut työtehtävät jäävät muuttajien harteille. Toisaalta Venäjällä julkisuudessa on keskusteltu työnantajien vakiintuneesta käytännöstä, jonka mukaan paikallista väkeä ei oteta työhön vaan työllistetään etupäässä siirtolaisia, koska he tyytyvät huomattavasti huonompiin työehtoihin.

Perheellä on edelleen vahva rooli Venäjällä tapahtuvassa liikkuvuudessa. Kuten ainakin esitutkimuksen aineistosta ilmenee, muutot tapahtuvat useimmiten juuri perheittäin.

Muuttajien suureksi ongelmaksi on muodostunut asuintilojen ahtaus, joka johtui korkeista vuokra- ja kiinteistöhinnoista. Muuttajat joutuivat joko vuokraamaan tai ostamaan kaksioista tai kolmioista yksittäisiä huoneita. Tällöin naapurit käyttivät samoja yleisiä tiloja (WC, keittiö jne.). Esimerkiksi kaksiossa saattaa asua yhteensä kuusi tai seitsemänkin henkilöä. Vielä nykyisinkään venäläinen palkkataso ei riitä perheasumiseen sopivien tilojen hankkimiseen.

Venäjän lait vaikeuttavat muuttajien asemaa. Moskovassa tai Pietarissa asuvalla henkilöllä pitää olla paikallinen rekisteröinti (*propiska*), joka on merkity passiin. Rekisteröimätöntä henkilöä pidetään laittomasti oleskelevana, ja poliisilla on oikeus pidättää hänet tarkempaa selvitystä varten. Asuinkiinteistöjen omistajilla (mukaan lukien erillisen huoneen omistaja) on tällainen rekisteröinti. Sen sijaan alivuokralaisilla ei ole mahdollisuutta saada rekisteröintimerkintää helposti. Siihen pitää saada päävuokralaisen suostumus.

Propiskan antaminen muuttajalle tarkoittaa myös tiettyjen hallinto-oikeuksien luovuttamista. Vuokralainen voi käyttää oikeuksiaan asunnon haltijaa vastaan. Joskus on saattanut käydä siten, että alivuokralainen on saanut hädättyä päävuokralaisen. Siinä tapauksessa uusi muuttaja on päässyt nauttimaan toisen omistaman asunnon mukavuuksista. Tällöin asiaan on yleensä liittynyt erityyppistä rikostoimintaa alivuokralaisten taholta, mm. kiristystä, valeomistuspaperien valmistusta tai jopa murhia, koska asuntojen hinnat ovat korkeita palkkatasoon verrattuna. Kaikkiaan pietarilaisilla asukkailla on iso kynnyks rekisteröidä vieras henkilö omaan asuntoonsa pelätessään ikävyyksiä. Jopa avoliitossa asuvat välttävät kumppanin-

sa rekisteröimistä omaan huoneistoonsa. Osa yksityisistä vuokranantajista myös yrittää välttää näin veron maksamisen.

Varmempi keino rekisteröityä Pietariin virallisesti on asunnon tai sen osan ostaminen. Omistajat ja heidän perheenjäsenet on kirjattu Pietarin asukasrekisteriin, ja heillä on oikeus saada pietarilaisten kaikki palvelut - kuten terveystalot, lastentarhat, koulut jne. Vuokralla asuvat jäävät ilman tällaisia peruspalveluja. Heidän asemansa Pietarissa on siten turvaton.

Vuonna 2010 Venäjän keskusvalta yritti korjata tilanteen. Tuolloin yksinkertaistettiin muuttajien rekisteröintimuodollisuudet ja sallittiin heidän hakea *propiskaa* Internetissä ilman huoneistonomistajan suostumusta. Muuttajat ottivat tämän mahdollisuuden siten, että he kirjoittautuivat jopa sellaisiin huoneistoihin, joissa he eivät asuneet. Tämä johti siihen, että eräisiin talonkirjoihin ilmestyi kymmeniä täysin vieraita alivuokralaisia, joista päävuokralainen ei ollut tietoinen, ja joita hän ei tuntenut. Taloyhtiö taas laskutti vastiketta vuokralaisten luvun mukaan kuukausittain. Täysin viattomia pietarilaisia asunnonomistajia joutui pulaan huonosti toteutusta ongelman ratkaisuyrityksestä. Luvattomia alivuokralaisia sai poistaa taloyhtiön kirjoista anomuksella jälkepäin.

Pietarin vetovoima ei perustu pelkästään taloudellisiin vaan myös kulttuurisiin tekijöihin. Muuttajat saavat sieltä sellaisia palveluita tai elämyksiä, joita ei löydy keskivertokaupungeista. Haastattelujen mukaan myös kunnallisten palvelujen taso ja varmuus ovat muita paikkakuntia parempia. Pietarin palkkatasoa pidetään Venäjällä tavallista korkeampana. Korkein palkkataso Venäjällä tavataan Moskovassa. Haastattelut ilmaisivat useimmiten tyytyväisyyttä siitä, että Pietari on tullut heidän uudeksi kotipaikakseen. Tämän perusteella voidaan täydellä syyllä olettaa, että Pietariin suuntautuva muutto jatkuu myös tulevaisuudessa.

Tämän pilottihankkeen perusteella on havaittavissa, että Pietariin suuntautuvasta todellisesta nyky-muutosta on vähän tietoa. Tulokset osoittavat, että tulevassa varsinaisessa tutkimuksessa on tärkeää kiinnittää huomiota muuttajien asemaan vaikuttaviin yksityiskohtiin, mm. asumisluvan eli *propiskan* aiheuttamiin ongelmiin. Varsinaisella tutkimuksella selvitetään myös Pietariin muuttaneiden jatkomuuttohalukkuutta.

Kirjallisuus

- Fischer, Peter A., Martin, Reiner & Straubhaar, Thomas (1997): Should I stay or should I go? Teoksessa: Hammar, Tomas, Brochmann, Grete, Tamas, Kristof & Faist, Thomas (eds.): International migration, immobility and development: multidisciplinary perspectives. Oxford: Berg, p. 49–90.
- Hägerstrand, Torsten (1975): Space, time and human conditions. Teoksessa: Karlqvist, A. (ed.): Dynamic allocation of urban Space. Farnborough: Sazon House.
- Kalinitchev, Andrei (2010): Etnisten ryhmien välinen vuorovaikutus Pohjois-Inkerissä 1800-luvun loppupuolella. *Historiallinen aikakauskirja*. IV. 451–465.
- Kalinitchev, Andrei (2011): Talo elää tavallaan, vieras lähtee ajallaan. Eri muuttajaryhmien liikkuvuus Luoteis-Inkerissä 1800-luvun loppupuoliskolla. *Siirtolaisuus-Migration 1/2011*, pp. 10–25.

- Miettinen, Anneli (2010): Population data on Finland 1900–2009. *Finnish Yearbook of Population Research*.
- Obshtshij svod po imperii razrabotki dannyh pervoj vseobshtshej perepisi naselenija, poizvedjonnoj 28 janvarja 1897 g. (1905): SPb. T. I.
- Pervaja vseobshtshaja perepisi naselenija Rossijskoj imperii 1897 g. (1903): Sankt-Peterburgskaja gubernija. Pod redaktsiej N.A.Trojnitskogo. T. 37. Ch. 1. SPb.
- Pietarin kaupunginhallinnon tilastot: http://www.gov.spb.ru/day/new_stat
- Predvaritelnyje itogi Vserossijskoj perepisi naselenija 2010 goda. Statistitsheskij sbornik. M. 2011. Sankt-Peterburg. 1703–2003: Jubilejnyj statistitsheskij sbornik / Pod red. I.I.Jelisejevoj i Je.I.Gribovoj. Vyp. 2. SPb. 2003.
- Vserossijskaja perepisi naselenija 2002 goda: <http://www.perepis2002.ru/>

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta.

Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahaatonsa, josta tuetaan vuosittain suomalaiseen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säästettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

We accept donations

The Institute of Migration accepts donations from Finland and from abroad. Donations to the Institute benefit research and documentation. A central focus area in the future will be publication relating to expatriate Finns and their descendants, i.e. research on emigration and also publication of literature on and by Finns abroad.

Donations such as documents, letters, manuscripts, photographs, recordings and utility articles are welcome. We wish to increase our archival collections, and by exhibitions and catalogues present Finnish everyday life abroad to the general public.

Yhteydenotot / Contact:

Johtaja Ismo Söderling,
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä,

isoder@utu.fi
jshein@utu.fi

+358-50-511 3586
+358-2-28 404 60

Vanhan rouvan lokikirja

Laivan hytti elinympäristönä Kyllikki Villan matkapäiväkirjassa

Milla Pitkänen

Lähestyn tässä artikkelissa kääntäjä ja kirjailija Kyllikki Villan pitkäaikaista elinympäristöä, rahtialuksen hyttiä, fenomenologisen ympäristöestetiikan näkökulmasta. Tutkin Villan matkakirjassa Vanhan rouvan lokikirja (2004) esiintyvän rahtialushytin fyysistä olemuotoa. Koska hytti oli Villalle sekä asuin- että työskentely-ympäristö, pohdin hyttiä myös työympäristön näkökulmasta. Keskityn Villalle matkoilla tärkeimpiin esineisiin ja asioihin. Pohdin, millaisia merkityksiä ja arvoja maailman meriä ympäri matkannut Kyllikki Villa liitti välittömässä ympäristössään oleviin niukoihin, mutta tärkeisiin matka- ja työtavaroihinsa.

Johdanto

Artikkeliani ohjaa kysymys siitä, mikä määrittää Kyllikki Villan suhtautumista esineelliseen ympäristöön. Esineellinen ympäristö voi saada merkityksensä tarpeiden ja käyttötarkoituksen, esineiden aistimisen ja niiden tarjoaman tunnelman tai jonkin muun seikan mukaan. (ks. Kiuru 2000, 275.) Kysymyksen voi esittää myös toisinpäin: millaisia syitä hytistä löytyvät esineet esittävät olemassaolonsa perusteiksi? (Kiuru 2000, 281). Villa teki työtä rahtialuksen hytissä, joten pohdin työympäristön ja työntekijän suhdetta. Metodiani on tarkkailla, miten Villa havainnoi ympäristöään, eli mitä hän kirjoitti siitä. Koin toimivaksi tavaksi lähestyä tutkimuskysymystäni analysoimalla *Vanhan rouvan lokikirjasta* kohtia, joissa hän kirjoittaa elämästään hytissä.

Milla Pitkänen, FM, on valmistunut Turun yliopiston kotimaisen kirjallisuuden oppiaineesta. Hän jatkaa opintojaan kulttuurihistorian laitoksessa, jossa tutkii amerikansuomalaisten naisten kirjoittamaa omaelämäkerrallista kirjallisuutta.

Hytin interiööri tavaroineen oli Villalle perustavanlaatuisen ajatusten kiinnittymiskohta. Tarkastelen artikkelissa, millaisia arvoja ja merkityksiä Villa liitti tuohon intiimiin ympäristöön ja varsinkin sen kirjoittamis- ja sanelulaitteisiin sekä vuoteeseen. Hytin kiinteän esineistön mielenkiintoinen osa oli myös ikkuna. Pohdin Villan siihen liittämiä ajatus- ja tunnerakennelmia. Lähestyn artikkelissani paikkaa elettyä ja koettuna, tilannesidonnaisena kokemuksensa (ks. Fors 2005, 12).

Kääntämistä, kirjoittamista ja arkea rahtialuksilla

Kyllikki Villa (o.s. Wehanen, 12.9.1923–27.2.2010) oli suomentaja, kirjailija ja maailmanmatkaaja. Villa syntyi Helsingissä mutta vietti lapsuutensa ja nuoruutensa Kajaanissa. Villan nuoruutta värittivät sekä opiskelu että sota: hän aloitti opiskelunsa Turun yliopistossa keskellä sotaa vuonna 1943. Kyllikki Villa suoritti lopputentin kuusi vuotta myöhemmin, minkä jälkeen hän lähti ensimmäiselle ulkomaanmatkalle Ruotsiin, Pohjoismaiseen kirjallisuudentutkijoiden konferenssiin vuonna 1949. (Hapuli 2008, 14; 34–36.)

Kyllikki Villan ensimmäinen merimatka suuntautui Portugaliin. Tuolloin 42-vuotias Villa oli 4-vuotiaan Saara-tytön yksinhuoltaja. Tytär viihtyi äidin mukana rahtilaivamatkoilla 12-vuotiaaksi asti. Saara seurasi äitiään edelleen, kun hän ryhtyi kääntäjän ammattiin. (http://kaupunginosat.net/oulunkyla/taiteilijoitten_Oulunkyla/tekstit_yl/villa_kyllikki.htm).

Kyllikki Villa suomensi yli 200 julkaisua. Käännöstöihin kuului muun muassa Märta Tikkasen, Mikael Enckellin ja Bo Carpelanin teoksia. Valtion kääntäjäpalkinnon hän sai vuonna 1984 ja Svenska litteratursällskapetin palkinnon vuonna 1987. (Hapuli 2008, 14.)

Villa saneli *Vanhan rouvan lokikirjan* nauhalle erään rahtilaivamatkansa aikana. Teos oli Villan läpimurto tuhansien lukijoiden ja kuulijoiden tietoisuuteen. Kyllikki Villa sai kirjastaan vuoden 2004 matkakirjapalkinnon. Samana vuonna hänet äänestettiin myös Vuoden Valopilkku -palkinnon saajaksi. (Hapuli 2008, 10.)

Kyllikki Villa omisti elämästään 35 vuotta kääntämiselle ja kirjoittamiselle valtamerilaivojen kyydisä. Villa kanto mukanaan vain tarpeellisimman: kirjoituskoneen, käsikirjoitusliuskat ja matkalaukkuihin mahtuvat niukat matkatavaransa. Matkustamisesta tuli Villalle elämäntapa. Hän matkusti kaiken kaikkiaan 45 laivalla, teki junamatkoja Siperian halki ja kiersi Eurooppaa seniori-interreilaajana. Kyllikki Villa ihastui merellä oloon, ja laivoista tuli hänelle itsetarkoitus. (Mondo 2/2002.) Villan elämässä työskenteleminen ja matkustaminen rahtilaivoilla limittyivät toisiinsa.

Villaa harmitti nykyinen nopean matkustamisen tapa, jossa ollaan määränpäässä muutama päivä ja palataan kotiin. Villa ei lähtenyt laivoille minuuttiaika-aululla, koska tiesi rahtilaivojen aikatauluihin sisältyvän paljon epävarmuutta. Lentokoneeseen Villa ei mielellään astunut, koska hänen mukaansa ”todellisuus kutistui ylätalmoissa”. Hän halusi kokea, kuinka iso maapallo todella on. (Mondo 2/2002.)

Villa kohdisti matkoilla ajatuksiaan vointinsa lisäksi hyvin usein aikaisemmin tekemiinsä matkoihin. Hän mietti usein myös aikuisen tyttärensä Saaran elämää. Villan mielessä olivat päivittäin myös aluksen henkilökunnan tekemiset ja sanomiset. Hänen ajatuksensa liikkuvat siis useilla kentillä matkapäivien aikana. Ihmisen ajatukset saattavat löytää minkä tahansa kohteen. Ne voivat kiinnittyä myös ihmisen lähimpään ympäristöön, niin elolliseen kuin materiaaliseen. (Ks. Kiuru 2000, 279.)

Villan työ- ja asuinhuoneena oli aluksen hytti. Hytti tavaroineen oli hänen välitön ympäristönsä. Matkojen kokonaisuudesta ajatellen hän tuli olleeksi hyteissä paljon kauemmin kuin vierailemisissaan kohteissa. Hän saattoi käydä kohteessa kävelemässä, jotta sai hankituksi lisää keksejä ja lähetettyä postikortit. Hytti oli Villalle ympäristö, joka takasi turvallisuuden ja jossa hän voi levätä sekä työskennellä. Toisaalta hytti oli lämmitykseen ja alkeellisiin olosuhteisiin liittyvä paikka. Maihin tehdyt retket verottivat Villan jakamista eniten. Hänellä oli usein tunne, että ”kun pää-

sisi jo takaisin rahtialukseen”. Hytti oli Villalle risti-riittainen paikka; hän palasi sinne mielellään takaisin, mutta koki hytin kuitenkin mitäänsanomattomana ja esteettisesti merkityksettömänä.

Villa vaihtoi laivoja matkojensa aikana, jotta pääsi haluamiinsa kohteisiin. Hytti ja sen esineet olivat hänelle lähin konkreettinen ympäristö, sillä Villa vietti hytissä aikaansa mielellään yksin. Villa kirjoittaa hytistä lähiympäristönään ja vertaa sitä kotiolosuhteisiinsa: ”Toinen asia on se, että mulla on hyvä olla kun ympärilläni olevat tavarat, niin rumia kuin ne ovatkin, eivät vaadi minulta mitään. Kotona kaikki tavara on jotenkin niin... elollista (...) – koko ajan tavarat puhuvat ympärilläni – mutta tämä hytti on minulle yhden-tekevä. Tämä on ruma, mutta minä olen ollut niin sisäänpäin kääntyneenä, että tämä on mulle aivan neutraali. Eikä vaadi minusta mitään”. (Villa 2010, 83.) Matkustaminen rahtilaivoissa antoi Villalle tavallisesta poikkeavat olosuhteet tehdä työtä.

Hyttit olivat hänelle myös se ympäristö, josta hän kirjoittaa matkapäiväkirjoissaan eniten. Villa oli intensiivisessä suhteessa mukaan ottamiinsa esineisiin päivittäin: sanelulaite, konekirjoituspaperi, väriliuskat, patterit ja hytin vuode sekä ikkuna olivat hänen välittömässä elinympäristössään ja matkapäiväkirjassaan oleellisia esineitä. Ne nousivat hänen merielämänsä varsinaiseksi pelastuspaketiksi. Toiset tavarat ovat ihmisen elämässä aina tärkeämpiä kuin toiset (ks. Kiuru 2000, 281). Ihmiselle esineet eivät ole vain materiaa, vaan niihin liittyy aina arvoja, asenteita, odotuksia ja toiveita (Kiuru 2000, 279).

Kyllikki Villan kirjallisuus

Kyllikki Villa on kirjoittanut *Vanhan rouvan lokikirjan* lisäksi myös muuta omaelämäkerrallista kirjallisuutta. *Pakomatalla. Toinen lokikirja* ilmestyi vuonna 2007. Villa on tallentanut siihen vuosina 1991–92 tekemänsä matkan Lissabonin kautta Afrikkaan. Siinä Villa pohtii suhdettaan tuttuihin ihmisiin ja kirjoittamistyönsä tarpeellisuutta, kun hänen valmiille tekstilleen ei ollut löytynyt vielä kustantajaa. *Myrskyssä. Kolmas lokikirja* on 2010 postuumisti julkaistu matkakirja vuodelta 1997. Siinä Villa matkaa Etelä-Amerikkaan. Tämä viimeinen lokikirja näyttää, miten Villa oli tietoinen vähenevästä voimistaan. Tämän ohella myös käytännön huolet tulivat kirjatuiksi, kuten

hyttien ilmanvaihto. Villa julkaisi kirjeromaanin *Tytö sodassa – kenttälöytä kirjeitä 1941 – 1944* (2006), päiväkirjamerkintöihin perustuvan romaanin *Elämän korkea keskipäivä – päiväkirjaromaani 1960-luvulta* (2008) ja runokokoelmia kuten *Ei eilistä, ei huomista – runoja vuosilta 1964 – 2004* (2005).

Kyllikki Villan matkakirjoja voi pitää päiväkirjoina, jotka on kirjoitettu matkoilla. Ne lukeutuvat ensimmäisessä persoonassa kirjoitettujen tekstien kategoriaan (ks. Vatka 2005, 65). Päiväkirjoille ominaista on, että niiden kirjoittamishetki tulee korostetuksi. Kirjoittaja keskittyy siis parhaillaan tapahtuviin tai lähimenneisyyden asioihin. Kun päiväkirjan kirjoittaja luo tekstiä, kirjoittamishetken tuntemukset dominoivat kirjoittamisprosessia. (Vatka 2005, 68.) Kirjoittaja kykenee tarkastelemaan elämäänsä, koska tapahtumien ja tekstin väliin jää aina aikaperspektiivi (Vatka 2005, 72).

Suomalaisen päiväkirjan tehtävinä on tutkittu olevan tapahtumien tallentaminen, arjen hallitseminen, elämän inventoiminen, oman tilan ottaminen, itsensä kehittäminen, terapeutti purkautuminen ja kirjoittamisen harjoittelu (Vatka 2005, 77). Kyllikki Villan matkakirjat ovat tutkijan näkökulmasta ensisijaisesti elämän tapahtumien tallentamista ja elämän inventoimista. Villa oli kokenut kirjoittaja ja vuosikymmeniä merillä matkannut henkilö, joten muut edellä mainitut tehtävät jäänevät toissijaisiksi. Menneestä elämästä päiväkirjoihin päätyvät ne tapahtumat, jotka halutaan muistaa vielä myöhemminkin. Näin päiväkirjalla on aikaa hallitseva ja ajasta muistuttava funktio. Päiväkirjaan säilötään asioita, jotta ne olisivat tarkasteltavina pitkälle tulevaisuudessa. (Vatka 2005, 82.) Villa tallensi matkakirjojensa sekä arkisia laivan kulkuun liittyviä tapahtumia, omia työkokemuksiaan että elämätöntä elämää, joka häntä välillä huolestutti (ks. Vatka 2005, 91). Inventoituiksi tulivat hänen viimeiset sellaiset vuotensa, joihin hän sekä kykeni että kykenisi tulevaisuudessa matkaamaan rahtilaivoissa.

Kyllikki Villan matkapäiväkirjat ovat referentiaalista kirjallisuutta: niissä viitataan sellaiseen, minkä uskotaan tapahtuneen. Lukijalle referentiaalisuus merkitsee uskoa siihen, että esitys on todennettavissa. Teksti tarjoaa lukijalle merkkejä, joiden perusteella hän voi tarkistaa tekstissä mainittujen asioiden taustatietoja. Tällaista referentiaalisuutta ei ole fiktiivisessä tekstissä, kuten romaanissa. Tekijän ja kertojan välille muodostuu romaanissa katkos. (Päivi Kosonen, 2007.)

Kirjoittamis- ja saneluvälineet

”Yksi kauhistus: rupesin laskemaan mielessäni, en sentään ihan kappaleittain, että olen jo niin pitkälti käyttänyt toista sadan liuskan lämpöpaperi-nippua”

Matkapäiväkirjassaan Villa on huolestunut työvälineistään. Hänelle tärkeimpiä välineitä työhön olivat kirjoituskone, sanelulaite, lämpöpaperi ja patterit. Hän käytti niitä päivittäin, mutta koki, ettei hänellä ollut mukanaan tarpeeksi paperia ja pattereita, jolloin koneita ei voinut käyttää ja työ ei tullut määräraajaan valmiiksi. Villa luokitteli nämä tallentavat laitteet ja tarvikkeet tärkeiksi, koska tarvitsi niitä ehdottomasti työnsä sujumiseksi. Ihminen luokittelee mielellään esineitä niiden käyttötarkoituksen mukaan. Luokittelun avulla ympärillä olevaa maailmaa voidaan järjestää ja hallita asioita ja esineitä. Jotta esineet ja asiat tulisivat hallituiksi, ne vaativat nimeämistä, muistamista ja asettamista paikoilleen mielellä järjestyksessä. (Kiuru 2000, 275.)

Hyteissä olevat Villan omat ja tärkeimmät käyttötavarat mahdollistivat hänelle työn tekemisen ja kirjoittamistyötä tekevän henkilön itseilmaisullisen identiteetin. Vaikka hän oli jatkuvasti matkalla rahtialuksilla, hänen työntekonsa ei loppunut matkustamisen vuoksi. Käytännön yllättävät esteet vaikeuttivat Villan työntekoa vain hetkellisesti. Kun hänen työntekonsa estyi esimerkiksi laivan keinumisen takia, oli hän huolestunut siitä, milloin pääsisi jatkamaan käänös- ja sanelutyötä. Villalle merten koordinaatit olivat tutut, sillä hän tiesi, millä alueilla alus keinuu niin, että työstä tulee mahdotonta.

Paperin ja pattereiden loppumisen uhka huolestutti Villaa laivamatkoilla useaan otteeseen. Villan omistussuhde niihin muotoutui pelon ja onnistumisen tasapainotteluksi. Omistamiseen sisältyy monimutkaisia ajatus-, tunne- ja aistirakennelmia (Kiuru 2000, 281). Välineisiin liittyvä pelko hälveni äkisti, kun Villa sai hankittua niitä lisää. Ruotsin Uddevallassa ollessaan hän on ollut matkalla kaksi viikkoa, kun käyttömateriaalit tulivat hänen mieleensä: ”Mietin ja mietin konekirjoituspaperin ja värinauhan niukkuutta, niiden riittämistä työhön, joka minun olisi tehtävä, ja sitten avasin toisen laukun ja katsoin olisiko sinne jäänyt, ja siellä oli se kaivattu lämpöpaperinippu. Nyt mieleni on rauhoittunut, kun minulla on 200 lämpöpaperia”. (VRL, 48) Näin Villan tarvitsemilla esineillä oli

selkeä aika ja paikka, johon ne kuuluivat (ks. Kiuru 2000, 275).

Olivatko kirjoittamis- ja sanelutarvikkeet olemassa Villalle vain silloin, kun hän tarvitsi niitä, eli vain silloin, kun ne täyttivät niille määrättyä tehtävää fyysisen olemassaolonsa puitteissa (ks. Kiuru 2000, 275)? Kirjoittamista ja sanelemista varten olevat tarvikkeet olivat Villalle kaikkea muuta kuin vain mitattavissa, punnittavissa ja aistein havaittavissa olevaa materiaa. Villa antoi niille käyttöön perustuvan hyödyn merkityksen, mutta tämän lisäksi pelko laitteiden toimimattomuudesta määritteli Villan suhdetta niihin. Tällaiset huolet kuuluivat olennaisesti Villan elämässä rahtialusmatkoille, joille Villa oli tullut työskentelemään ja samalla matkustamaan. Mikään muu Villan matkalle ottama tavara ei saanut samantaisia merkityksiä. Villa esimerkiksi mainitsee välillä silkkilenkinsä ja useinkin hytissä syömänsä keksit ja hedelmät, mutta hän liittyy niihin vain ohimeneviä arvoja. Silkkileninki oli hänelle vaate, jonka hän laittaa satunnaisesti päälleen ruokailemaan menessään siinä toivossa, että kapteeni huomaisi hänet hyvin pukeutuneena. Keksit ja hedelmät olivat rahtilaivaelämässä tyypillistä päivittäistä ruokaa, joskin niiden saatavuuteen liittyy samanlaista epävarmuutta kuin työväliseisiin.

Villa saattoi myös hukata työväliseensä hetkellisesti. Silloin hän mylläsi matkalaukkujaan hermostuneena kunnes löysi etsimänsä, kuten Santiagossa hotellissa ollessaan: ”Äsken oli katastrofi vähän aikaa, kun tuli tämä tarve puhella itsekseeni [sanella päiväkirjaa]. Pistin käteni reppuun, että sinnehän olen sen pannut, tämän rakkaan päiväkirjan, ja kahdella repuntyhjentämällä en löytänyt. (...), ja silloin tajusin, miten *tavattoman* riippuvaiseksi olen tällä matkalla tullut tästä vehkeestä. Tuli oikeen semmoinen hätä että mitä mä *teen*.” (VRL, 224) Esineet auttavat ihmistä siten, että hän voi löytää niiden avulla paikkansa maailmassa. Kun hän on sen löytänyt, hän pyrkii pitämään paikasta kiinni. (Kiuru 2000, 281.)

Esine on aina suhteessa toisiin esineisiin ja ihmiseen. Näiden suhdeverkostojen tuloksena syntyy monimutkaisia materiaalin, ajan ja paikan, tunteiden, tiedon ja kokemusten ja merkitysten maailmoja. (Kiuru 2000, 275.) Esimerkiksi Santurceen tekemänsä kävelymatkan jälkeen illalla Villa pohti päivän saldoa. Mikrokasetit ja paristot olivat hänelle niin tärkeitä hyödykkeitä, että hän tuli muistaneeksi Santurcen-

päivää hyvillään: ”Onnistuin saamaan mikrokasetteja ja paristoja, siksi tässä niin huolettomasti puhelenkin. (...) Osuin sellaiseen kauppaan, jossa niitä oli, ja mulla oli mallit mukana. Kaiken kaikkiaan se oli aika onnistunut retki.” (VRL, 63)

Yi-Fu Tuan (1979, 3) kirjoittaa pelosta, että sen tunteminen on yksilöllistä ja sen vuoksi subjektiivista. Pelko on monimutkainen tunne hätää ja epävarmuutta, ja ne voidaan erottaa toisistaan selvästi. Hädän aiheuttaa häiritsevä tekijä ympäristössä, ja epävarmuus seuraa, kun ympäristössä mikään ei välttämättä ole vaarallista mutta voi osoittautua sellaiseksi (Tuan 1979, 5).

Joidenkin pelkojen lähde on selvästi ympäristössä, kun taas toisten ei ole (Tuan 1979, 3). Villan laivamatkoilla kokemat muutkin pelot liittyivät melkein aina laivaympäristöön. Hän koki pelkoa fyysisestä jaksamisesta kulloisellakin matkalla ja mahdollisilla tulevilla matkoilla, kun hän tulisi olemaan entistä vanhempi.

Erilaiset pelot ilmenevät ihmiselle eri elämänvaiheissa (Tuan 1979, 5). Villan kirjoittamis- ja sanelulaitteisiin liittyvä pelko kuului varttuneen ihmisen ammatillisiin pelonaiheisiin: Villalle itseilmaisuu oli muodostunut yhdeksi hänen elämänsä sisällöksi, jota ilman hän ei osaa olla. Hän oli varautunut työskentelemään merellä ollessaan, joten välineiden puuttuminen pilaisi suunnitelman.

Vuode

”Mietin huomista. Niin kuin Saara on nauranut minulle matkoilla, aina ennakkoin seuraavaa vaikeutta.”

Villalle oli tavallista oleilla sängyssä ja miettiä asioita silloin, kun työnteko oli mahdotonta. Matkanteon aikataulut olivat epävarmoja ja aikaa oli kohtuuttoman tuntuisesti käytettävänä tai kun Villan olo oli sillä tavalla raihmainen, että hän pysytteli mielellään vuoteessa ja nukkui osan päivästä. Välillä vuoteessa pysymiseen keskellä päivää ajoivat hytin olosuhteet, kuten alhainen lämpötila, joka johtui rahtilaivan alkeellisista rakenteista ja lämmittämiskäytännöistä. Ajatuksiin syventyminen sängyssä oli Villalle antoisampaa kuin nukkuminen. Villa kirjoittaa vain harvoin, että on nukkunut yönsä hyvin ja puhkeaa kertomaan tästä: ”Viime yönä nukuin niin ihanasti, etten muista mil-

loin. (...) Nukuin varmaan ihan samassa asennossa koko yön, lähes 10 tuntia.” (VRL, 93)

Villan 74 vuoden ikä vaikutti hänen jaksamiseen vuosien 1997–98 rahtialusmatkalla. Hän keräsi voimia hytissä. Varsinkin vuode oli hänelle sellainen käyttötavara, johon hän nukkumisen lisäksi vetäytyi potemaan elämänhaluttomuuden puuskiaan, ja jossa hän mietti elämää yleisestikin. Pohjanmerellä ollessaan Villa kirjoittaa, että oli mennyt edellisenä iltana jo kuudelta nukkumaan, sitten herännyt aamulla viideltä ja päättänyt ruveta ajattelemaan. Raskaat asiat tulivat vuoteessa hänen mieleensä helposti: ”(...) ja minä ajattelin hyvin suloisesti ja mukavasti sängyssä että no minä olen ja ajattelen, mutta sitten minulle alkoi tulla niin paljon surullisia muistoja.” (VRL, 53)

Esineen käyttötarkoituksen ajatellaan olevan helposti sen ainoa olemassaolon peruste. Tällöin esimerkiksi auto mielletään vain kulkuneuvoksi. (Kiuru 2000, 276.) Villa ei mieltänyt vuodetta vain levonantajaksi. Vuoteessa ollessaan Villa pohti myös tv-juttua, joka oli tehty hänestä ja rahtialusmatkoista. Se näyttäytyi hänelle valheellisena. Vuode oli Villalle yhtä tärkeä nukkumisen kuin myös ajattelemisen ja jopa murehtimisen tyyssija.

Funktionaalisuutta korostavan ajattelutavan mukaan esineet ja ympäristö ovat olemassa, jotta ihminen selviäisi ja pysyisi hengissä. Kun esineet ovat varmistaneet perustarpeet, ihminen voi leikkiä ja pelata niillä. Esineillä leikkiminen ja pelaaminen on yhdistetty myös moderniin olemassaoloon, jossa esineillä on useita tehtäviä yhden sijasta. (Kiuru 2000, 277.) Villalle vuode tarkoitti erityisesti perinpohjaisen miettimisen mahdollistavaa paikkaa. Vuoteessa miettimistä ei voi sanoa vuoteen funktiolla leikkimiseksi, mutta varmasti Villa laajensi sen merkitystä pelkästä nukkumisen perustarpeen turvaamisesta. Tullakseen osaksi ihmisen omaa elämää, esineeseen liitettyjä merkityksiä omaksutaan ja poistetaan (Kiuru 2000, 284).

Hyvät unensa Villa sai Leixoes’sa käytyään itseään rasittamassa. Hän ei ollut uskonut, että olisi jaksanut, mutta toteaa: ”(...) ja sitten räikkämällä taas voimistun”. (VRL, 94) Villan matkoilla vuode sai välillä pelastajan roolin, kuten sen jälkeen, kun Villa kaatui hytissään: ”On vain niin tärtänyt olo että otin aspiriinin, ja on ihanaa, että on hyvä sänky missä maata eikä kukaan vaadi mitään.” (VRL, 99) Ihmisellä on tarve kuulua paikkaan ja omistaa henkilökohtaista omaisuutta. Myös tarve henkilökohtaiseen

paikkaan saattaa olla ihmiselle merkittävää. Henkilökohtainen paikka voi olla jokin istumapaikka huoneessa tai vaikka kuljetusvälineen tietty nurkkaus. Tuan (2007, 32.) Vuoteessa miettiminen tarjosi Villalle eräänlaisen kokemuksen paikkaan kuulumisesta. Vuode oli rahtialuksilla hänelle henkilökohtainen paikka, jossa hän saattoi olla ilman muiden ihmisten ja työn rasitteita.

Kyllikki Villa (1923-2010)

Ikkuna

”Nyt on hyvin kaunista. Vesi tyrskyää aallonmurtajilla, majakat vilkkuvat ja on nopeasti hämärtyvä aika, kello on kuusi.”

Esineillä on monia erilaisia järjestyksiä arjen käytännössä. Helpointa on ymmärtää esineen saama asema silloin, kun asema perustuu olemassaolon tarpeisiimme ja niiden tyydyttämiseen. (Kiuru 2000, 275.) Ikkuna oli Villalle hyvin tärkeä hytin ominaisuus, jonka kautta hän päätteli esimerkiksi, oltiinko liikkeessä ja missä päin liikuttiin. Lukeminen saattoi viedä Villan huomion niin, ettei hän huomannut, että alus oli lähtenyt liikkeelle, mutta ikkunasta katsominen kertoi, mitä parhaillaan tapahtui, kuten kävi Biskajanlahdella: ”Kävin katsomassa toisesta ikkunasta, ja näin että vanavesi jää: olemme liikkeellä. Ehkä tulemme aamulla aikaisin satamaan.” (VRL, 60) Villa koki, että hän voi olla rahtialuksella niin kuin kotonaan, vain ikkunasta näkyvä maisema paljasti todellisuuden: ”Nyt on ruoka-aika ja ihan hiljaista ja minä olen elänyt ihan samalla tavalla kuin kotona, paitsi että näkyy se horisontti.” (VRL, 58)

Hytin ikkuna tarjosi Villalle myös aukon ulkomailmaan tapahtumiin. Espanjan Santurcen satamassa ollessaan Villa katseli, miten ratakojoja lastattiin hei-

dän alukseensa vietäväksi Etelä-Amerikkaan. Hän ei ymmärtänyt, mitä varten ratakiskoja pitäisi kuljettaa niin pitkän matkan päähän. Lastaamista katsellessaan hän muisti, miten oli Riiassa tai Uddevallassa [Villa ei ollut varma, kummassa] ollessaan katsellut nostokurkien vaaralliselta näyttävää työtä ja pohtinut, miksi henkisestä työstä maksetaan enemmän kuin ruumiillisesta työstä: ”Tuo näyttää siltä että siihen ihminen tuomitaan eikä sitä valita – vielä nytkin, vaikkei se ole ihan pelkkää raa’an voiman käyttöä niin kuin vielä Santoksen satamassa 1968, jolloin mustat kantelivat 60 kilon kahvisäkkejä harteillaan.” (VRL, 67)

Laivan tekniikka mietitytti Villaa edelleen Santurcessa, ja sai hänet miettimään ihmisen ja koneiden suhdetta: ”Kun välillä vähän aikaa katselee ikkunasta, näkee niin monenlaisten, kummallisten isojen nosturien ja vempelien siirtelevän, kuljettavan, riiputtavan, työntävän ja lykkäävän esineitä, että kyllä insinöörijärki on iloinnut, kun se on keksinyt noita apuvälineitä. Onko niiden ansiosta ihmisellä sitten helpompaa? No, ainakaan ihan orjuutta tämä ei tietysti ole.” (VRL, 69)

Eräällä toisella kerralla lastaamista katsellessaan Villa pohti vajavaista kykyään tietää kannen laitteiden nimiä: ”Ajatella kun katselen noita kaikkia kantavia, nostavia ja kuljettavia vempelitä, isoja, monenlaisia, niin mulla ei ole niille mitään nimiä paitsi nostokurki. (...) Kyllä ihmisen kielitaito on vajavainen, kun voi sanoa vain ”noita vempelitä”, tai niin kuin ennen sanottiin äitini kanssa (...) ”mörkö” tai ”hirviö”, kun nähtiin kaivinkoneita [kun Villa oli lapsi].” (VRL, 81) Ikkunasta näkyvä maisema tuli tässä lähelle Villaa, kun hän kääntäjänä pohti kielellistä kyvyttömyyttään nimeä ympäristönsä objekteja. Hän hahmotti kielen ulottuvuuksia vielä eteenpäin, kun hän pohti, että laitteille on oltava erilaisia nimityksiä kussakin kielessä. Ikkunan näkymien katseleminen vie Villan ihmisen vajavuuden miettimiseen myös, kun alus saapuu Portugalissa Villalle tuttuun paikkaan, jota hän ei hahmottanut kunnolla. Hän pohti, kummalla puolella jokea ”se vanha Leixoes” sijaitsee, mutta ei tiedä sittenkään: ”Jos tämä onkin se vanha puoli. Voi kuinka hämärä ihmisen muisti on ja voi *kuinka* paikat muuttuvat.” (VRL, 91–92)

Ikkunasta katseleminen vei Villan ajatukset toisinaan myös hänen omaan elämäntilanteeseensa ja terveyteensä. Espanjan ja Portugalin vesillä mentäessä Villa ihaili ikkunastaan autereista horisonttia, kirkasta taivasta ja utuista taivaanrantaa. Lokit lentelivät, ja

Villa odotti näkevänsä delfiinejä. Näkymä teki hänestä kiittolisen: ”Mietin tuossa – monestihan minä mietin – miksi saan olla näin terve ja miten minä näin vanhaksi asti koen näitä asioita.” (VRL, 85)

Iäkkäitä naisia elämänsä kertojina tutkinut Sirkka-Liisa Palomäki (2004, 92) kuvaa, että ikääntyessä pienistä asioista tulee arvokkaita, ja silloin jokaisesta päivästä voi löytää ihmeteltävää ja nautittavaa. Ikääntyvä henkilö kokee hyväksi pysähtyä ja ihmetellä etenkin luonnon äärellä. Iäkkäät naiset kokevat luonnon monella tavalla hoitavaksi. Kyllikki Villa pysähtyi hytissä elässään ikkunasta tarjoutuvan näkymän äärelle. Hän ymmärsi luonnon ihmeiden kautta esimerkiksi omaa terveyttään. Yleensä hän katseli myös meren liikkeitä ja aluksen kulkua saarten ja mantereiden liepeillä. Silloin hänen ajatuksensa siirtyivät useasti menneisyyden matkoihin ja omaan elämäntapaan: ”Juuri nyt aurinko laskee taaksemme ja heijastuu itätaivaalle. Meri on kutakuinkin peilityyni (...). Niin kuin Helenalla, voisin katsella tätä näkyä joka päivä. Se on poikkeava tapa elää, mutta minä jaksaisin katsella tuota taivasta ja merta.” (VRL, 216)

Arjessa esineet toimivat omilla tavoillaan. Yksi arjessa toimimisen muoto on kauneuden, ilon, onnen ja aistinautintojen tuottaminen. (Kiuru 2000, 282.) Kyllikki Villan rahtialusarjessa ikkuna näytti, missä päin merta mennään, mutta Villa ei tyytynyt vain katsomaan ohi menevää maisemaa. Hän liitti maisemaan erilaisia tunnetiloja ja pohdintoja ihmisestä ja elämästä. Portugalin ja Espanjan alueella ikkunasta katsellessaan Villa oli niin kiittolinen terveydestään, että pelkäsi kiittolisuuden menevän yli ja saavan aikaan epäonnea. Hän muisti nuoruudenystävänsä, joka oli joutunut pyörätuoliin vuosia sitten ja mistä Villa sai vasta tietää. Hän näki itsensä tässä valossa hieman villinäkin: ”Ja minä täällä syöksähtelen ja juoksahtelen pitkin hyttiä ja otan konjakin – voisin kaatua ja halvaantua minäkin. Ja voin.” (VRL, 85)

On myös kertoja, jolloin Villa ei kokenut ikkunasta katselemista tärkeäksi. Silloin tilanteeseen saattoi liittyä tietoista luopumista aikaisemmista tavoista ja tajua kokemuksien kertymisestä: ”Ennen minä aina katsoin kaikki tulot ja lähdöt mihin vuorokaudenaikaan tahansa, mutta olen nähnyt niitä niin kymmeniä ja mulla on tämä unijärjestys sellainen että enpä luule näkeväni tai kuulevani tätä lähtöä.” (VRL, 82)

Hytin ikkuna kertoi Villalle maisemasta tärkeitä konkreettisia asioita varsinkin silloin, kun alus tuli

satamaan. Ikkunan paljastaman näkymän kautta Villa arvioi, halusiko hän lähteä satamakaupunkiin kävelemään ja asioille, kuten Santurcen satamassa: ”Mutta kun katson ikkunasta kaupunkia lahden takana ja tuota ikävää kiertomatkaa, ei tee mieli lähteä kävelemään. Jos olisi kaunis tie, tai kaupunki tuossa lähellä, voisin hyvin mennä, mutta sitä sataman maantietä ei kävele ilokseen, se on rotkojen tie ja niin ikävä.” (VRL, 68) Villa siis teki hytissä arvioita satamakaupunkien tarjoamasta hyödystä suhteessa niiden vaatimaan fyysiseen ponnisteluun ja maiseman miellyttävyyteen. Santurcessa Villa päätti sitten, että hän jää mieluummin hyttiin tekemään työtä.

Lopuksi

Olen tarkastellut artikkelissani merillä 35 vuoden ajan matkustaneen ja työskennelleen Kyllikki Villan suhdetta elinympäristöön rahtialusmatkoilla. Keskityin vain ensimmäiseen Villan matkakirjaan. Kahdessa muussa matkakirjassaan Villa kirjoittaa suhteestaan rahtialuksiin toisenlaisten teemojen näkökulmasta. Villan lokikirjoissa on aina yksi tai muutama keskeistä eksistentiaalista teemaa, joiden tiiviissä yhteydessä Villa käsittelee välitöntä elinympäristöään. *Vanhan rouvan lokikirjassa* kuten ei muissakaan lokikirjoissa välitön elinympäristö ole alisteinen eksistentiaalisille teemoille, vaan ne kuuluvat kummatkin meneillään olevan hetken raportointiin.

Hytti oli Villalle välitön elinympäristö *Vanhan rouvan lokikirjassa* tehdyillä matkoilla. Olen kiinnittänyt huomiota artikkelissa siihen, miten Villa luo ympäristöään alusten hyteissä, eli millaisia arvoja ja merkityksiä hän antaa tärkeimpinä pitämilleen esineille. Villan elämässä rahtialuksien hyteissä sanelu- ja kirjoittamisvälineet, vuode ja ikkuna turvasivat hänelle sekä työnteon että matkustamisen ja niihin liittyvät asiat.

Vaikka Kyllikki Villa ylipäätään nautti suunnattomasti rahtilaivamatkustamisesta, hänen olemiseensa aluksilla liittyi myös epävarmuutta ja pelkoa. Sanelu- ja kirjoittamisvälineet saivat merkityksensä käyttötavaroina, mutta niihin liittyi myös tunteita. Matkakirjassa Villa kirjoittaa kirjoittamis- ja saneluvälineiden riittävyteen ja toimivuuteen liittyvästä huolesta. Näiden tarvikkeiden saatavuus määräsi työn tekemisestä

yhdessä muiden seikkojen, kuten Villan terveyden ja laivan keinumisen ohella. Villa tunsikin olevansa riippuvainen työvälineistään. Kun Villa oli epävarma kirjoittamistarvikkeiden riittävydestä, niin hän mielsi rahtialuksen suljetuksi tilaksi, josta tarvikkeita oli vaikea hankkia. Alus oli siis välillisesti pelon lähteenä.

Ikkuna palveli Villaa maamerkkien antajana ja yhtenä väylänä ulkomaailmaan. Ikkunasta näkyvät maisemat kuljettivat Villan ajatuksia maisemasta pois. Maisema oli Villalle tuttu, mutta ihmeellinen ilon ja kauneuden antaja. Hän ymmärsi maisemia katsottuaan esimerkiksi, kuinka onnellinen voi olla terveydestään. Hän katseli maiseman ohella kannella tehtävää lastaamista ja pohti sen myötä olemiseen ja ihmisen kykyihin liittyviä asioita kuten vajavuutta. Ikkunan kautta hän voi myös varmistaa, että kykeni lähtemään satamakaupunkiin retkelle.

Hytissä oleva vuode kuului Villan välittömään työympäristöön. Lepoa tarvitessaan tai kylmyyttä paetessaan Villa vetäytyi mielellään vuoteeseen. Päivän ja yön tunteina vuode rauhoitti Villan mieltämään sekä menneisyyttä että tulevaisuutta. Villa ajatteli elämästään vuoteessa useimmiten hyvin kriittisesti. Nukkuminen vuoteessa ei tarjonnut Villalle mielihyvää. Nukkumisen perustarve ei siis täytynyt vuoteessa mielekkäästi. Ikääntynyt Villa käytti vuodetta miettimiseen, koki sen tarpeelliseksi ja antoisaksi, ja näin omaksui vuoteen osaksi rahtilaivaelämäänsä. Myös turvallisuutta tarjoavasta vuoteesta tuli Villalle hytin henkilökohtainen paikka.

Kyllikki Villa vietti melkein puolet elämästään merillä työskentelemässä. Hän valitsi tietoisesti ympäristön, joka oli omalla tavallaan haastava ja ennustamaton. Esimerkiksi laivojen aikatauluja oli mahdollista tietää etukäteen. Villan mukana kulki huoli työn jatkumisesta, jos siihen tarvittavat välineet loppuisivat merellä. Yi-Fu Tuan (1979, 10) sanoo, että ihminen pyrkii etsimään elämäänsä pysyvyyttä ja järjestystä, mutta elämä itsessään on täynnä muutoksia: kasvua ja vähenemistä. Muutokset saavat meidät epävarmoiksi. Epävarmuus puolestaan ajaa etsimään turvallisuutta tai jälleen uutta seikkailua.

Hytti ja siinä oleva sanelulaite, paperit, vuode ja ikkuna olivat Villalle asioita, jotka mahdollistivat hänelle yksilöllisen elämän toteuttamisen. Yksilöllisyys tarkoitti Kyllikki Villalle sekä yksinäisyyttä hytin vuoteessa miettien ja ikkunasta maisemaa katsellen sekä työntekoa omassa rauhassa.

Käytetty kirjallisuus

- Kyllikki, Villa (2004): Vanhan rouvan lokikirja. Like, Helsinki = VRL
- Forss, Anne-Mari (2007): Paikan estetiikka. Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa. Helsinki University Press, Helsinki.
- Hapuli, Ritva (2008): Matkalla kotona. Kyllikki Villan matkapäiväkirjoista. Faros, Turku.
- Kiuru, Elina (2000): Esineet. Arjen säikeet. Aikakuvia arkielämään, sivilisaatioon ja kansankulttuuriin. Etnografia 3. Jyväskylän yliopiston etnologian laitoksen julkaisusarja. Toim. Bo Lönnqvist. Atena, Jyväskylä.
- Kosonen, Päivi (2007): Yleisen ja kotimaisen kirjallisuuden luentosarja ”Omaelämäkertomus”. ”Mondo”-aikakauslehti. (2/2002). Artikkelit Kyllikki Villan elämästä.
- Omaelämäkertomus- luentosarja. Luennoitsijana Päivi Kosonen. Turun yliopiston kotimaisen ja yleisen kirjallisuuden laitokset. 2007.
- Oulunkylän kirjailijoita. Saatavilla: http://kaupunginosat.net/oulunkyla/taiteilijoitten_Oulunkyla/tekstit_yl/villa_kyllikki.htm. Luettu 24.11.2011.
- Palomäki, Sirkka-Liisa (2004): Suhde vanhenemiseen. Iäkkäät naiset elämänsä kertojina ja rakentajina. Studies in sport, physical education and health. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Tuan, Yi-Fu (1977/ 2003): Space and Place. The Perspective of Experience. 3. edition. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Tuan, Yi-Fu (1979): Landscapes of Fear. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Vatka, Miia (2005): Suomalaisten salatut elämät. Päiväkirjojen ominaispiirteiden tarkastelua. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1020. SKS, Helsinki.
- Villa, Kyllikki (2010): Myrskyssä. Kolmas lokikirja. Like, Helsinki.

John Morton – a special prize is being announced – proposals are being accepted

In spring 2010, the Turku Institute of Migration created a special prize in the name of John Morton. The prize is awarded yearly for particularly distinguished work on behalf of migration and multiculturalism. The award can be given to an individual, corporation or authority. The work that is awarded the special prize must be connected to Finnish migration or migration in Finland. The first prize was awarded to Filmihalli Oy's Managing Director Antti Välikangas in our "Finland in Our Hearts" Expatriate Finn Festival on 4 July 2011. Välikangas is known for his exceptional documentaries on Finnish emigrant culture. In particular, the television series (YLE) "Stories of Finns living abroad", which Filmihalli produced, has had a central position when the lives and fortunes of Finns who have moved abroad have been made known.

The Institute of Migration will accept sound proposals until 31 January 2012.

Proposals should be sent to the following address:

Director Ismo Söderling
Institute of Migration
Eerikinkatu 34
20100 Turku, Finland

Three times higher unemployment rates among immigrants in Finland

Elli Heikkilä

The relative position of persons in the labour market is a central indicator of the social status of immigrants and ethnic groups and employment is, thus, the foundation for successful integration for immigrants. Both in Finland and in other industrialized countries, it is more difficult for immigrants to find work than for the native population, and the result is that the former often have many times higher unemployment rates than the latter.

The employment rate for immigrants has improved with the economic upturn in Finland. For example, during the deep economic downturn in 1994 the unemployment rate for foreigners was 53 per cent whereas it was 17 per cent for the total population, in other words, it was three times higher for the former. The corresponding unemployment rates in 2006, which represented much more of a balanced economic cycle, were 24 per cent for foreigners and 8 per cent for the total population. In 2010, during the recent weak economic cycle, the unemployment rate for foreigners has been almost 29 per cent, whereas for the total population it has been 8 per cent. Thus, the current unemployment rate for foreigners is still three times higher than for Finns and, nowadays, the unemployment rate has even increased somewhat among foreigners compared to the total population of Finland. There were, in total, 56 000 foreign job-seekers in Finland in 2010, of which the main part, 47 800 persons, had been unemployed during 2010. The job-seekers represented 180 nationalities.

Refugees, such as those from Somalia and Iraq, have faced difficulties in finding even a first job: their situation has not essentially improved during the different economic cycles, and is worse than for immigrants in general. Immigrants are sometimes ready to take a job which does not correspond to their level of education just to get the first step in the labour market and, through it, to integrate into the society.

Education is a very important tool and it empowers immigrants. Language education and language learning through, for example, so-called non-stop language education and through hobbies like sawing groups, food preparation groups and sports, are some of those tools. Further education to get qualifications updated in order to meet host country standards is important, and in this way society benefits from different kinds of professionals and their human resources in the labour markets.

Finland will need immigrants to compensate for the labour deficit due to the baby-boomer generation leaving the workforce in the next years. Finland needs immigrants for a variety of sectors, and competes for them with other ageing societies. It is essential to remember, too, that Finland also has immigrant labour reserves as discussed above, that is to say, unemployed persons and also those outside the labour force already living in the country. In terms of the age structure of the population, the share of persons aged 20–44 is clearly greater among foreign citizens than among Finnish citizens. The immigrants are, thus, of a favourable working age.

Sources:

- Heikkilä, Elli & Maria Pikkarainen (2008): Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 30. 219 p. Available: http://www.migrationinstitute.fi/pdf/Siirtolaisuustutkimuksia_A30_ESR.pdf
- Kervinen, Elina (2011): Ensimmäisinä ulos, viimeisinä sisään – maahanmuuttajien työttömyys kasvaa. Taloussanomien 5.9.2011. <http://www.taloussanomien.fi/uutiset/2011/09/05/ensimmaisina-ulos-viimeisina-sisaan--maahanmuuttajien-tyottomuus-kasvaa/201112432/12>
- Sopemi (2011): International Migration Outlook 2011. OECD. 451 p.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskuksella alkoi uusi elämä

Markku Mattila

Elokuun alkupäivistä lähtien aluekeskus on toiminut Seinäjoen kampusalueella. Seinäjoen kaupunki järjesti käyttöömme toimivat ja hyväkuntoiset 220 m² tilat vanhan lääninsairaalan entisestä hallintorakennuksesta. Tila käsittää kolme työhuonetta, pienimuotoisen luentosalin, kirjastohuoneen, arkistohuoneen, varastotilan sekä keittiö- ja ruokailutilan. Lämmin kiitos Seinäjoen kaupungille erittäin mittavasta panostuksesta Pohjanmaan aluekeskuksen toimintaan!

Siirtyminen keskustan kampusalueelle merkitsee asiakkaiden näkökulmasta palveluidemme parempaa saavutettavuutta: aina, kun keskustaan on asiaa, on mahdollisuus samalla pistäytyä myös aluekeskuksessa. Kauempaa tulijat hyötyvät rautatie- ja linja-autotaseman läheisyydestä. Paikallisten oppilaitosten koululaiset ja opiskelijat voivat myös lyhentyneiden matkojen vuoksi helpommin käyttää palveluitamme. Muutto merkitsee tutkimuskirjastomme ja arkistomateriaalimme käytön lisääntymistä.

Aluekeskuksen verkostoitumismahdollisuudet paranevat. Kampusalueella toimivat keskeiset korkeamman koulutuksen organisaatiot, esimerkiksi yliopistokeskus ja ammattikorkeakoulu. Muutaman sadan met-

rin säteellä sijaitsevat lisäksi useat keskeiset yhteistyötahot, esimerkiksi maakuntaliitto, ELY-keskus, kaupungintalo, Yleisradion toimipiste ja sanomalehti Ilkka. Lisäksi sijainti kampuksella profiloit aluekeskusta kiinteämmin akateemiseksi tutkimuslaitokseksi.

Keskeisenä toimintana on muuttoliikkeiden ja niihin kytkeytyvien seikkojen, kuten aluekehityksen ja etnisten suhteiden, dokumentointi ja tutkimus. Aluekeskus kerää arkistoonsa muuttoliikkeisiin liittyvää materiaalia sekä säilytettäväksi että käytettäväksi tutkimuksen tarpeisiin. Aluekeskuksen kirjasto on muuttoliikkeisiin keskittynyt erikoiskirjasto. Sekä arkisto että kirjasto ovat avoimina tutkijoille, opinnäytetöitä tekeville ja muille muuttoliikkeistä kiinnostuneille. Materiaalia ei juurikaan lainata ulos, mutta sitä voi käyttää aluekeskuksen tiloissa. Tutkimuksen saralla aluekeskus toteuttaa omia projektejaan sekä on yhteistyökumppanina muiden johtamissa tutkimusprojekteissa.

Nyt saadut tilat varmistavat aluekeskukselle korkeatasoisen toimintaympäristön pitkälle tulevaisuuteen. Tältä pohjalta on hyvä ponnistaa. Uskomme, että loikka kantaa pitkälle.

Pohjanmaan aluekeskus sijaitsee vanhan lääninsairaalan toimistorakennuksen ylimmässä kerroksessa, portaikon oikealla puolella.

Kodikas luentosali mahdollistaa omien tapahtumien järjestämisen.

Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

Tellervo Lahti

Amerikansuomalaista musiikkia Riihimäen haalilla

Amerikansuomalaisen musiikin tapahtuma on Seinäjoella sijaitsevan Suomen Siirtolaisuusmuseon ideoitu ja järjestetty seminaari- ja iltamatilaisuus, jonka halusimme järjestää Etelä-Suomessa laajentaaksemme toimintakenttäämme valtakunnallisena siirtolaisuuskulttuurin esiintuojana. Yhteistyökumppaneiksi saimme aiheesta kiinnostuneita tahoja, mm. Suomen äänitearkiston, Ikaalisten Harmonikkainstituutin, Suomi Amerikka seuran Riihimäen paikallisyhdistyksen ja pari vuotta sitten Helsingissä perustetun Ulkosuomalaiskulttuurin Seuran. Tilaisuus pidettiin Riihimäeltä Herajoen työväentalolla.

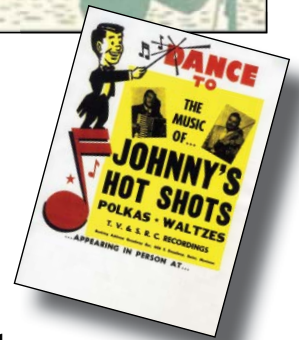
Amerikansuomalaisee musiikin tapahtuma järjestettiin lokakuun lopulla kolmannen kerran. Vuonna 2009 keskityttiin amerikansuomalaisten harmonikkaprinsessan Viola Turpeisen elämäntyöhön hänen 100-vuotissyntymäpäivänään. Viime vuonna estradilla olivat Onni Laihasen ja Toivo Mannisen suosittu sävelet. Seminaariosuuden esitelmöitsijät ovat olleet alan asiantuntijoita mm. Yhdysvalloista ja Tampereen yliopistosta. Omastakin takaa löytyy tietämystä, erityisesti riihimäkeläinen Toivo Tamminen on laajasti perehtynyt myös Pohjois-Amerikan suomalaisten siirtolaisten musiikkiin. Suomen Siirtolaisuusmuseo on tuottanut kunkin tapahtuman aiheesta pienoinäyttelyä, jonka tekstiosuuden on laatinut Toivo Tamminen.

Tapahtumasta on jo muodostunut suuri siirtolaiskulttuurin sekä harmonikkamusiikin soittajien ja ihailijoiden vuosittainen kohtaaminen. Tämän syksyn tapahtuman pääteemana olivat Minnesotassa syntyneiden Kivelän veljesten

elämänvaiheet ja ennen kaikkea heidän musiikkinsa. Einar Kivelä (1908–1979) ja Johnny Kivelä (1916–1981) ovat Viola Turpeisen, Hiski Salomaan, Onni Laihasen ja Toivo Mannisen ohella unohtumattomia amerikansuomalaisten parissa esiintyneitä muusikkoja.

Kivelän veljesten sukujuuret ovat Karijoella Etelä-Pohjanmaalla. Einarista tuli viulunsoittaja jo alakouluikäisenä. Viulu vaihtui myöhemmin harmonikkaan. John soitti useitakin instrumentteja, pääasiassa viulua ja rumpuja. Veljekset kiertelivät menestyksekkäästi Minnesota- ja Johnny's Hotshots -nimisine tanssiorkestereineen suomalaishaaleilla Keskilänellä ja muuallakin USA:n pohjoisissa osavaltioissa 1920-luvulta aina 1970-luvulle saakka.

Riihimäen Herajoen historiallisella työväentalolla on mahdollisuus kokea amerikansuomalaisten haalien tunnelmaa jokasyksyisessä tapahtumassa. Ensimmäisenä ulkosuomalaisten musiikkia on tarkoitus tuoda myös Suomen Siirtolaisuusmuseolle kunnostettuihin tiloihin Peräseinäjoen Kulttuuritalolle.

16. Metropolis-konferenssi: "Migration Futures, Perspectives on Global Change" käsittelee muuttoliikkeen tulevaisuutta

São Miguelin saarella Ponta Delgadassa, Azoreiden saariryhmällä, Portugalissa, järjestettiin 16. Metropolis-konferenssi 12.–16.9.2011 teemalla Migration Futures, Perspectives on Global Change.

Siirtolaisuus on aina kahden maan välillä tapahtuvaa muuttoa. Mitä suuremmat muuttovirrat jollekin alueelle tai joltakin alueelta ovat, sitä voimakkaammat ovat myös muuttovirtojen synnyttämät vaikutukset sekä kohde- että lähtöalueille. Nämä vaikutukset ovat kuitenkin tapauskohtaisia maasta riippuen, koska muuttoliike on hyvin voimakkaasti aikaan, paikkaan ja yhteiskunnallisiin tilanteisiin sidoksissa olevaa. Konferenssin toinen voimakas temaattinen painopiste oli diaspora ja sosiaalisen median käyttö yksilöiden transnationaalisessa elämässä. Sosiaalinen media helpottaa keskinäistä ylikansallista yhteydenpitoa omien tuttujen ja perheenjäsenten kanssa, mutta on myös osa nykyihmisen tapaa hahmottaa maailmaa sekä keino konstruoida ja luoda uudelleen oma identiteetti sekä etninen kotimaa kunkin omassa elämässä.

Metropolis-konferenssien tarkoituksena on koota viranomaiset ja tutkijat kaikkialta maailmasta yhteen. Tämä näkyy konferenssissa paitsi osallistujien taustoissa, myös työryhmissä sekä luentojen puhujissa. Konferenssin tieteellinen, mutta myös viranomaisia puhutellut anti oli monipuolinen ja kattava.

Seuraava Metropolis-konferenssi järjestetään Pekingissä 31.10—4.11.2012 teemalla Migration, Cultural Diversity and Urban Development. Konferenssin järjestäjät kutsuivat kaikki sinne lämpimästi tervetulleiksi.

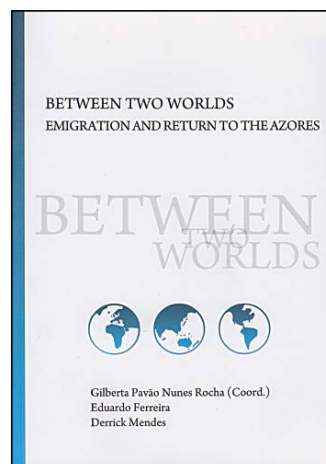
Kirja Azorien muuttoliikkeestä

Metropolis-konferenssissa julkaistiin myös Azoreiden saariryhmän muutosta kertova kirja *Between Two Worlds, Emigration and Return to the Azores* (toim. Gilberta Pavão Nunes Rocha (Coord.), Eduardo Ferreira ja Derrick Mendes. Government of Azores, 2011, 226 s.)

Kirja jakaantuu kahteen erilliseen temaattiseen osioon: Towards the Americas ja Back to the Azores. Ensimmäinen osio kertoo muuttajista Atlantin toiselle puolelle 1900-luvun puolesta välistä nykyaikaan. Azoreilta on muutettu eniten Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Brasiliaan ja Bermudalle kyseisenä ajanjaksona.

Kirjan toinen temaattinen kokonaisuus keskittyy vastaavasti Azoreiden saariryhmän kokemaan paluumuuttoon samana ajanjaksona. Tutkimus koostuu sekä kvantitatiivisesta että kvalitatiivisesta aineistosta. Kirjassa tämä aineistojaottelu näkyy kappalekohtaisina painotuksina. Kirjan tarkoituksena on paluumuuttajien luonnehdinta, ensin suhteessa heidän kohdemaahansa ja sen jälkeen suhteessa paluumuuttoon Azoreille.

Muutoissa Atlantin toiselle puolelle muuttajien läheisten tärkeys ja keskinäiset verkostot korostuivat, mutta myös oman kotitalouden taloudellisen aseman parantaminen. Vastaavasti suurimmat syyt paluumuuttolle olivat kotipaikkarakkaus sekä koti-ikävä. Muut-

tajat olivat usein joutuneet asumaan erossa perheestään esimerkiksi perheelle lisätuloja hankkiessaan.

Kaiken kaikkiaan kirja on mielenkiintoinen kvantitatiivinen perusteos Azoreiden saarten muuttoliikkeestä, jota kvalitatiiviset aineistot täydentävät mukavasti. Kirjassa pohditaan ja profiloidaan muuttajia monesta eri näkökulmasta erilaisia taustamuuttujia vertailemalla. Yhtäältä kirja täydentää Metropolis-konferenssin antia valottamalla konferenssin tänä vuonna järjestäneen tahon muuttoliikettä, toisaalta ottaa osaa saarten muuttoliikekeskusteluun ja kolmanneksi tarjoaa mukavaa kvantitatiivista pohdittavaa kaikille muuttoliikkeistä kiinnostuneille. Rungas kvantitatiivinen aineisto tekee kirjasta hieman vaikeasti luettavan,

sillä erilaisia diagrammeja ja taulukoita on runsaasti. Ne kuitenkin ovat kaikki paikallaan valottamassa kirjan pohtimaa aihetta runsaine keskinäisine vertailuineen. Uutta metodologista tietoa kirja ei kuitenkaan tarjoa, joten minkäänlaiseksi muuttoliiketutkimuksen perusteokseksi kirja ei kuitenkaan yllä. Teos on suositeltavaa lukemista, jos on kiinnostunut pienen mutta erikoisen saariryhmän asukkaiden muutoista.

Johanna Malmi

Ihmismaantieteen opiskelija

Turun yliopisto, Maantieteen ja geologian laitos/

Siirtolaisuusinstituutti

Maahanmuutto Suomeen lisääntyy tasaisesti

Erityisesti opiskelijoiden oleskelulupahakemukset lisääntyneet

Suomesta haki oleskelulupaa tammi–syyskuussa 2011 yhteensä 18 327 ulkomaalaista EU:n ulkopuolelta, mikä on noin kaksi prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin samalla aikavälillä. Huomattava muutos edellisvuoden samaan ajankohtaan verrattuna on opiskelijan oleskelulupahakemusten määrän kasvu. Tammi–syyskuussa 2011 lupaa haki 4 840 opiskelijaa, mikä on 18 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin samana ajankohtana. Opiskelijan oleskelulupahakemusten määrän kasvuun vaikuttavat muun muassa viime vuosina esillä olleet korkeakoulujen kansainvälistymissuunnitelmat ja -tavoitteet.

Eniten perheenjäsenten ja opiskelijoiden hakemuksia

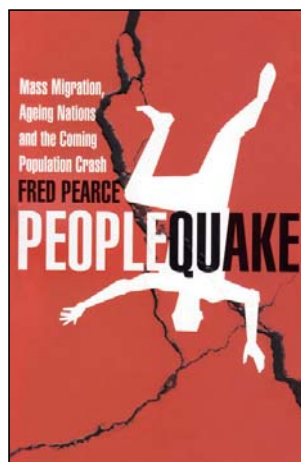
Eniten hakemuksia tehtiin perhesiteen (43 prosenttia) ja opiskelun (27 prosenttia) perusteella. Edellisen vuoden tapaan eniten oleskelulupahakemuksia jättivät venäläiset, somalialaiset, kiinalaiset ja intialaiset.

Vuonna 2010 yksi merkittävästä muutoksista hakemuserissä oli somalialaisten jättämien hakemusten määrän huomattava kasvu. Yhteensä vireille tuli 3 986 hakemusta. Tänä vuonna somalialaisten jättämien hakemusten määrä tulee jäämään huomattavasti pienemmäksi kuin viime vuonna; tammi–syyskuussa vireille tuli yhteensä 1 587 hakemusta. Somalialaisten hakemukset perustuvat pääsääntöisesti perhesiteisiin

Neljä viidestä päätöksestä oli myönteisiä

Päätöksiä oleskelulupahakemuksiin tehtiin yhteensä 17 055. Oleskelulupa myönnettiin 13 551 henkilölle, eli 82 prosentille päätöksen saaneista hakijoista. Myönteisten päätösten määrä vaihtelee kuitenkin hakuperusteittain. Esimerkiksi perhesiteen perusteella luvan sai 70 prosenttia hakijoista, kun opiskelijoista lupa myönnettiin noin 93 prosentille. Myönnettyjen lupien määrä on pysynyt samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina

Kirja-arvosteluja

Fred Pearce: Peoplequake – Mass Migration, Ageing Nations and the Coming Population Crash. Eden Project Books, 2010. 342 s. ISBN:978-1-905-81134-2.

Fred Pearce on tunnustettu brittiläinen tietokirjailija, joka on saanut suurimmat kannuksensa ympäristökysymyksiin liittyvillä kirjoillaan. Toki hän on aikaisemmassa tuotannossaan sivunnut väestökysymyksiä, joten demografistakin asiantuntemusta on hänelle karttunut uran varrella.

Vaikka maapalloltamme löytyy tukku kriittisiä väestökysymyksiä, on julkaisu perusluonteeltaan optimistinen. Kirjaansa varten tekijä on haastatellut syntyvyyden, muuttoliikkeen ja kuolevuuden asiantuntijoita sellaisissa maissa, joissa väestölliset erityiskysymykset ovat viime aikoina nousseet esille.

Malthuksen pessimistinen väestöteoria saa kirjoittajalta melkoista kyytiä. Vaikka maapallon väestömäärä onkin kasvanut Malthuksen ennustamalla tavalla, siitä huolimatta maailman ruokatuotanto on pystynyt tuottamaan tarvittavan ravinnon. Esimerkkinä Pearce esittää Japanin, jota pidettiin toisen maailmansodan jälkeen kadotukseen tuomittuna: maa oli raunioina, raaka-ainetuotanto vähissä ja energiastakin oli pulaa. Japanin menestystarina valaa uskoa siihen, että muutkin maat selviävät, kunhan päätyvät korkeaan koulutukseen ja löytävät oman roolinsa globaalissa työnjaossa.

Kirjan teksti on pääsääntöisesti kirjoitettu vuosina 2008–2009, eli ennen euromaiden talouskriisiä. Kirjassa tarkastellaan perusteellisesti eteläisen EU-alueen väestön alhaista syntyvyyttä, ikääntymistä ja sitä kautta tapahtuvaa väestön oletettavaa vähenemistä. Esimerkiksi Italiassa hedelmällisyys on ollut jo viimeiset 30 vuotta alle luonnollisen uusiutumisen (n.

2.1 lasta / hedelmällisyysikäinen nainen). Espanjassa kehitys on samansuuntainen. Mikäli Italian hedelmällisyys pysyy nykyisellään ja maahanmuuttoa ei suositata, alenee maan väkiluku Pearcen esittämien laskelmien mukaan 86 % vuosisadan loppuun mennessä. Espanjassa suhdeluku on 85 % ja Saksassakin 83 %. Pitäisiköhän suomalainen kestävyysvaje-keskustelu viedä kipin kapin EU:n talousasioista päättävien neuvottelupöytään? Meidän kestävyysvaje-haasteemme ovat pieniä verrattuna eteläisen Euroopan vastaaviin.

Yhdeksi pitkän aikavälin ratkaisuksi syntyvyyden nostamiseksi kirjassa esitetään pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa ainakin perhepolitiikan osalta: sukupuolten välinen tasa-arvo, naisten korkeampi työllisyysaste ja toimiva perhepolitiikka olisivat Pearcen mukaan toimivia lääkkeitä alhaiseen syntyvyyteen. Kirjoittaja onkin oikeilla jäljillä, sillä väestötieteilijöiden laskelmien mukaan pohjoismaisen hyvinvointimallin on arvioitu kohottavan hedelmällisyyttä n. 10–15 %.

Pearce esittelee useita ns. menestystarinoita, joita kannattaisi miettiä Suomessakin. Yhtenä esimerkkinä hän tuo esille Ohiossa olevan Columbus-kaupungin, jonne on viimeisen 10 vuoden aikana muuttanut n. 40 000 Somaliasta paennutta. Maahanmuuttaneet somalit ovat tuoneet kaupunkiin yrittäjyyttä roppakaudella perustamalla noin 400 yritystä. Toisaalta somalinuorista 2000 opiskelee alueen korkeakouluissa. ”*We came from a war-torn country and didn’t trust each other. But we don’t have clans here. We try to live as one community, as Americans*”, toteaa eräs kirjoittajan haastatteleminen. Eli kotoutumista voi tapahtua ilman kotouttamispolitiikkaakin, kunhan yhdenmuokaistumisen tarve on on tarpeeksi suuri. Tämän amerikkalaistumisen paineen kokivat jo suomalaisetkin muuttaessaan maahan yli 100 vuotta sitten. Kirjasta ei käy selville pakolaisten koulutus- tai ammattitaita. Yhdysvaltalaiset viranomaiset ovat valinnoissaan tunnetusti aktiivisia koulutettujen suuntaan, suomalaisen pakolais- ja turvapaikkapolitiikan huomioidessa kaikki väestöryhmät.

Kuten alussa totesin, tekijä ei töräyttele tuomiopäivän pasuunaa – päinvastoin. Ihmiset tekevät ikääntyessään pidempää työuraa, Afrikka on vielä lähes ko-

konaan tehomatalouden ulkopuolella, uudet jalostetut ravintokasvit saattavat moninkertaistaa sadot ja pohjoismainen perhepolitiikkaa on jo saanut ystäviä ainakin keskisessä Euroopassa. YK:n väestöennusteen mukaan lokakuussa 2011 maailman väkiluku rikkoi seitsemän miljardin rajan. Väestötieteilijät ovat varsin yksimielisiä siitä, että maailman väkiluku tuskin ylittää 10 miljardia. Kaikkiaan maailmassa lie-nee elänyt n. 100 miljardia ihmistä, heistä on elossa tällä hetkellä siis noin 7 %. Haaste on se, että kaikista 65–vuotta täyttäneistä ihmisistä tällä hetkellä elää 50 %. Miten sopeudumme muutamassa vuosikymmenessä ikääntyvien yhteiskuntaan – sen kertomisen Pearce jättää toisille tietokirjailijoille.

Kaikkiaan Fred Pearcen kirja on tärkeä ja huolellisesti tehty synteesi maapallon keskeisistä väestökysymyksistä. Alaan vihkiytyneelle teos on paikoin liian populaari - toisaalta kirjoittajan sujuva kynä ja perehtyneisyys teemaan antavat tekstille kantavuutta. Soisinkin teoksen kuluva nimenomaan opiskelijoiden, media-alan ammattilaisten ja yhteiskunnallisten päätöksentekijöiden käsissä.

Ismo Söderling

Lumio Milla: Hymyn takana – Thaimaalaiset maahanmuuttajat, viranomaiset ja kotoutuminen. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 93. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere 2011. 142 s. ISBN 978-951-815-204-3. ISSN 1797-5743 ; 67.

Inhimillisen vuorovaikutuksen puute ja kohtaamattomuuden ongelma ovat koskettavia teemoja, jotka Milla Lumio tuo muiden teemojen ohella näkyviin Poliisiammattikorkeakoulun raportissaan ”Hymyn takana – Thaimaalaiset maahanmuuttajat, viranomaiset ja kotoutuminen” (2011). Lumio pohjaa raporttinsa thaimaalaisien maahanmuuttajien ja suomalaisten viranomaistahojen haastatteluihin ja Poliisiasian tietojärjestelmän (PATJA) aineistoon vuosina 2009 ja 2010. Niiden avul-

la hän selvitti kulttuurienvälisen osaamisen hyviä käytäntöjä ja ongelmakohtia Pirkanmaan alueella.

Monikulttuurisuus konkretisoituu lukuina

Tutkimuksen kohderyhmän valinnan syyt käyvät selviksi tutkimuksen alussa. Thaimaalaiset maahanmuuttajat on valittu tutkimuksen kohderyhmäksi, koska he ovat Suomen kuudenneksi suurin maahanmuuttajaryhmä, mutta jonka viranomaiset ovat silti kokeneet melko näkymättömäksi ryhmäksi. Myös maahanmuuttajia koskeva perustilastotieto tulee esitellyksi, joten lukijan ei tarvitse tarkastaa edes Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrää muusta lähteestä.

Yleensä ottaen muutenkin Milla Lumion kirjoittama raportti etenee sujuvasti ja vikkellä. Jopa tutkimuksen kohderyhmä, thaimaalaiset naiset, tulee määritellyksi vaivattomasti ja helpotajuisesti Lumion tavassa esittää tilastoja. Vaikka teoksesta käy ilmi, että thaimaalaiset maahanmuuttajat ovat enimmäkseen naisia ja Lumion raportin haastateltavatkin ovat kah- ta lukuun ottamatta naisia, ihmettelen, miksi Lumio ei ota sukupuolta enemmän thaimaalaisien maahanmuuttajuuden kuvauksessa eikä analyysissä huomioon.

Teoksen johdanto-osassa monikulttuurisuutta problematisoidaan lyhyesti, mutta sillä pohjustetaan raporttia tarpeeksi. Lumio painottaa, ettei monikulttuurisuus ole itsestään selvä käsite, vaan yhteiskunnan eri tasoille ulottuva ilmiö. Hän esittää vastakkainasettelun Suomesta ja muista monikulttuurisista yhteiskunnista ja Euroopasta. Teoksen alkumetreillä käytössä ovat sellaiset termit kuin kulttuurienvälisyys ja kulttuurien välinen osaaminen. Niiden lisäksi kotouttaminen ja kotiutuminen ovat termejä, joista Lumion tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu.

Poliisiammattikorkeakoulun raporttisarjan formaattiin ei kuulu kirjoittajan esittelemine, jota oli- sin kaivannut. Myöhemmin selviää, että Milla Lumio-lla on sosiaalityöntekijän tausta ja kokemuksia maahanmuuttajatyöstä. Maahanmuuttajia hän on käsitel-lyt pro gradussaan, jossa hän tutki maahanmuuttajien parissa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä asiantuntijuudestaan ja työssä vaadittavas- ta osaamisesta.

Spesifisyyttä perustiedon ohella

Milla Lumion raportti vaikuttaa perustieto-oppaal- ta, jollaisia tarvitaan esimerkiksi maahanmuuttajiin liit-tyvässä koulutuksessa ja tiedottamisessa. Perustieto-

maisuus tulee näkyviin useissa kohdissa, joissa Lumio tarjoaa yleisiä tietoja käsittelemästään asiasta, kuten esimerkiksi tulkin käytöstä asiakaspalvelutilanteissa. Perustietomainen ote hälventyy välillä, kun Lumio tarjoaa mielenkiintoisempaa ja spesifimpää tietoa, kuten tulkin useista rooleista perustehtävän lisäksi. Voikin todeta, että Lumion raportti sekä puuduttaa perustietotason tekstillä sekä palkitsee lukijaa intensiivisillä ja tiukemmin asiaan perehtyneillä kohdilla. Näiden kahden tason välinen ero on raportissa huomattavan suuri.

Raporttia vaivaa tiedon paloitleminen pieniin yksikköihin. Esimerkiksi luku thaimaalaisesta kulttuurista ja syistä siirtolaisuudelle on tynkämäinen. Sen olisi yhtä hyvin voinut yhdistää muihin lukuihin, joissa kulttuurisia asioita sivutaan. Raportissa esiintyy ajoittain häiritsevää toistoa. Toistosta saattaa olla apua silloin, kun lukija haluaa lukea kirjasta vain osan, niin hän tulee silti tietoiseksi Lumion korostamista asioista.

Kotoutumista käsittelevä luku alkaa akkulturaatioteorian esittelemisellä. Lumio jatkaa tästä maahanmuuttajien kokemuksiin syrjäntäkokemuksiin. Ympäristörasismi, palvelusyrjintä ja työsyryntä vaikuttavat mielenkiintoisilta ilmiöiltä, mutta Lumio ei avaa näitä sen suhteen, mitä thaimaalaiset ovat kokeneet, vaan hän tyytyy sanomaan vain, että he eivät kokeneet näitä kaikkia. Lukijana jään miettimään, miksi tietyistä asioista paljastetaan vain nimeksi.

Useissa kohdissa raporttiaan Lumio nostaa esiin afrikkalaisten epäluottamuksen poliisia kohtaan. Lumio myös syventää tätä löydöstä kertomalla poliisin ja muslimien vuorovaikutuksesta ja esittämällä Ismo Hiltusen (2009) tutkimuksen tuloksen, jossa muslimivastaajilla oli pääsääntöisesti positiivinen kuva suomalaisesta poliisista.

Lumio viittaa useisiin tutkimuksiin läpi tekstin. Esillä ovat etenkin Pirkko Pitkäsen ja Satu Koukin (1999) tutkimus vieraiden kulttuurien kohtaamisesta viranomaistyössä ja Sari Hammar-Suutarin (2009; 2006) tutkimus kulttuurien välisestä viranomaistoinnasta. Jostakin syystä tutkimuksiin viittaaminen jää erityisen vähälle viranomaisten haastatteluja käsittelevässä luvussa.

Thaimaalaiset naiset äänessä lyhyesti

Raportin mielenkiintoisin osuus alkaa thaimaalaisten haastatteluiden tuloksista kertovasta luvusta. Lumio on pystynyt jaottelemaan hyvän viranomaisen ominaisuudet kolmeen kategoriaan ihmeteltävän siistis-

ti. Myös huonon palvelun ominaisuudet on esitetty kahdessa kategoriassa. Tällainen tiukka kategoriointi on varmasti vaikeaa tehdä ja laittaa lukijan miettimään, ovatko haastatellut esittäneet kokemuksensa näin yksiselitteisesti. Mielestäni olisi syytä myös miettiä, mistä taustasta hyvää viranomaista selittävät tekijät ovat lähtöisin. Thaimaalaiset esimerkiksi kokivat hyväksi suomalaisen viranomaisen, koska Suomessa asiakkaan varallisuus ei vaikuta palvelun laatuun toisin kuin Thaimaassa. Näin siis kyseessä ovat pikemminkin järjestelmiin liittyvät kulttuuriset erot.

Hyvän viranomaisen kuvaus on erittäin lyhyttä. Esimerkiksi viranomaisen ystävällisyys esitellään yhdessä kappaleessa aiempaa toistaen. Mielenkiintoista on, etteivät thaimaalaiset pitäneet kulttuurientuntemusta merkityksellisenä viranomaisen ja asiakkaan kohtaamisessa. Thaimaalaiset haastatellut olivat korostaneet enemmän avoimuutta. Tämä on jälleen yksi aihepiiri, josta olisin halunnut tietää lisää, mutta johon kirjassa ei enempää paneuduttu.

Tämän lisäksi Lumio erittelee haastateltavien kokemuksia kotoutumisen ongelmia. Hän esittelee erilaisten ongelmien ohessa myös suoria lainauksia haastatelluilta. Lainausten analysoiminen jää harmittavan kevyeksi. Lumio sanoo haastatteluaineiston olevan rikas ja moniteemainen, ja hän myöntää itsekin, ettei se tule hyödynnetyksi niin hyvin kuin sen monipuolisuus edellyttäisi. Kieli ja kommunikointi sekä työpaikka lukeutuvat thaimaalaisten kohtaamiin kotoutumisen ongelmiin, mutta niitäkin Lumio käsittelee enimmäkseen vain itsestään selvin argumentein.

Mitä hymyn takana on?

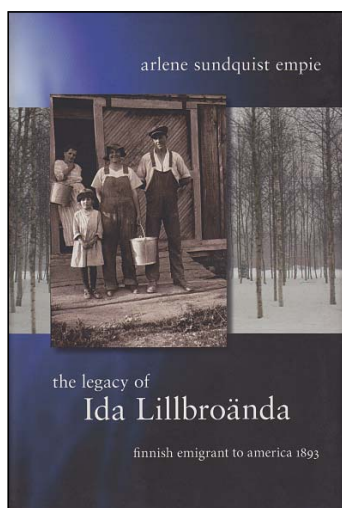
Viranomaisten haastatteluiden tulokset Lumio esittelee jälleen lyhyesti. Hän kuvaa useissa alaluvuissa, millaisena maahanmuuttajaryhmänä thaimaalaiset näyttäytyvät viranomaisille. Tämän lisäksi Lumio pohtii suomalaisen aviopuolison roolia thaimaalaisen naisen kotouttajana ja parisuhdeväkivaltaa kotoutumista haittaavana tekijänä. Esillä on samanlaisia teemoja kuin thaimaalaisilla haastatelluilla, kuten tulkin käyttö ja tietämättömyys palveluista. Viranomaisten mielipiteitä olisi voinut avata enemmän: nyt esimerkiksi thaimaalaisten tietämättömyys oikeuksistaan kuitataan Sisäasianministeriön maahanmuuttajaosaston toimenpidesuunnitelman (2009) tiivistelmällä thaimaalaisten naisten kotouttamisesta.

On sääli, ettei Lumio kirjoita enempää suomalaisesta aviopuolisosta kotouttajan roolissa, sillä viran-

omaisilta lainatut näkemykset vaikuttavat asiaan pe-rehtyneiltä ja positioituneilta. Viimein parisuhdeväki-valtaa käsitellessään Lumio esittää toimivampaa ana-lyysia. Kiihittävä on, että yhteen vetäessään maahan-muuttaja-asiakkaan kohtaamiseen liittyviä käytäntöjä Lumio liittää tekstin oheen haastattelunäkemyksiä.

Milla Lumion raportti tuottaa kuvan thaimaalai-sista sekä heidän elämästään ja ongelmistaan Suomes-sa. Vaikka raportti ei tarkastele thaimaalaisia naisia syväluotaavasti, se pääsee päämääränsä: thaimaalai-sen maahanmuuttajan elämää on helpompi yrit-tää ymmärtää. Lumio toivoo, että tutkimus antaa val-miuksia ja rohkeutta katsoa, mitä hymyn takana on.

Milla Pitkänen

Arlene Sundquist Empie: The Legacy of Isa Lillbroända. Finnish emigrant to America. Boulder Houe Publishers 2010. 263 s., kuvitettu. ISBN 978-1-931025-05-8.

Kirja alkaa kuvauksella, miten Arlene Sundquistis-ta tuli sukunsa, esiäitinsä ja laajemmin suomenruot-salaisen identiteetin tutkija. Kuten hän itse toteaa, hän-nen kohtalonaan oli ryhtyä ”kertojaksi”, ja siksi hän sai 92-vuotiaalta tädiltään suuren pronssisen Kalevala-korun. Tästä kirjan juoni etenee pohtimalla, mitä suomenruotsalaisuus oikein on, mikä yhteys sillä on Ruotsiin ja Suomeen sekä suomalaisiin. Tekijä tarjo-aa kummankin maan kehityksestä ja suomalaisuuden aatteellisesta noususta kirjan edetessä mielenkiintoisia kuvauksia erityisesti ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta.

Elämäkertateos kertoo Ida Lillbroändasta, hänen kahdesta matkastaan Pohjois-Amerikkaan, mutta samalla myös hänen taustastaan Suomessa. Kohdehenkilö on siis kruunupyyläinen Ida, joka lähti ensimmäi-sen kerran ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta Yhdysval-

toihin 17–vuotiaana vuonna 1893. Tulevan miehensä, myös ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta olevan John (Johan) Sundquistin hän tapasi Elyssä, Pohjois-Minneso-tan kaivosalueella vuonna 1893. Ida sai paikkakunnalta setänsä avulla työtä kotiapulaisena. Avioliitto solmittiin Telluridessa, Coloradossa vuonna 1895. Ida piti ”poi-kataloa” eli asuntolaa suomalaisille kaivosmiehille.

Monien muiden tavoin koti-ikävä oli kova, ja nuori perhe palasi Suomeen vuonna 1901, kuitenkin Yhdys-valtain kansalaisina. Seurasi toinen ja lopullinen siir-tolaismatka talvella 1902. Farmi perustettiin Washing-tonin osavaltion luoteisosaan Skagit Valley’hin vuon-na 1903. Washingtonin valtio onkin ollut yksi suomen-ruotsalaisten siirtolaisten eniten suosimia alueita. Vielä nykyisinkin suomenruotsalaisten yhdistystoiminta on alueella voimakasta. Skagit Valley tunnetaan nykyisin lähinnä vuosittaisista tulppaanifestivaaleistaan.

Kirjan kirjoittaja on Arlene Sundquist Empie, Idan tyttären tytär, joka on aiemmin kirjoittanut tietokirjal-lisuutta, esseitä ja runoja kirjailijanimellä Sunnie Em-pie. Hän on osallistunut runsaasti kulttuuriharrastuk-siin ja järjestötoimintaan varsinkin länsirannikon suo-menruotsalaisissa siirtolaisjärjestöissä.

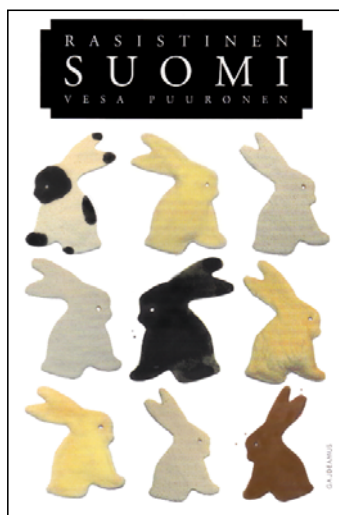
Arlene Sundquist kiinnostui omista juuristaan, ja hän halusi selvittää isoäitinsä vaiheita ja taustaa. Tä-mä johdatti hänet melko vaikeaselkoisen siirtolaisuu-den ja henkilöhistorian tutkimukseen, josta esimerk-kinä voidaan mainita hänen isoäitinsä sukunimen taustojen selvittelyn. Kirjoittajalle on annettava tun-nustus suuresta työstä sukujuuriensa selvittämiseksi. Kuten yleensä siirtolaisuuden tutkija, hänkin on jou-tunut tekemään todellista salapoliisityötä eri arkis-toissa ja kirjastoissa. Arlene Sundquist on käynyt iso-äitinsä kotiseudulla, nähnyt siellä olevan pienen joen, tavannut satakunta pikkuserkkua, vierailut seurakun-nan arkistoissa ja etsinyt aineistoa eri puolilta. Suure-na apuna on ollut hänen sukulaistensa kiinnostus siir-tolaisuuden historiaan ja omaan sukutaustaansa. Arle-ne Sundquist hyödyntää sukulaisverkostojaan laajasti ja käyttää Leona ja Esther-tätiensä tietoja ja kirjoituk-sia inspiraationsa lähteenä.

Teoksen keskeinen juoni on Idan henkisen perin-nön tutkiminen. Samalla esittäytyy myös suomen-ruotsalaisten toiminta länsirannikolla. Mielenkiin-toista on havaita tietoja, joissa suomenruotsalaisten ja ruotsalaisten eroja pohditaan. Näissä yhteyksissä tar-kastellaan ennen muuta tiettyjen traditioiden säilyt-tämistä, kahvinjuontia, kynttilänvaloa, juhannus- ja

joulujuhlia, haalitoimintaa ja monia muita seikkoja, jotka kantavat edellisten sukupolvien henkistä perintöä eteenpäin.

Idan tarina on mielenkiintoinen, hyvin kirjoitettu henkilöhistoria. Se on myös harvinainen kohdistuessaan suomenruotsalaista taustaa olevan naisen siirtolaishistoriaan. Kirja on kuvaus erään siirtolaisen vaiheista, vaikeuksien voittamisesta ja monista valinnoista, joita hän on joutunut tekemään. Ehkä mielenkiintoisin asia on kuitenkin se tapa, millä Arlene Sundquist Empie etsii omaa suomenruotsalaista identiteettiään nykypäivän Amerikassa isoäitinsä ja sukusensa kautta.

Auvo Kostiaainen

Puuronen Vesa: Rasistinen Suomi. Gau-deamus Helsinki University Press 2011. 286 s. ISBN 978-952-495-196-8.

Teoksella *Rasistinen Suomi* Vesa Puuronen tarkoituksena on viedä eteenpäin viime vuosina Suomessa voimakkaasti myllännyttä maahanmuuttokriittistä keskustelua. Kyseisessä keskustelussa rasismia ja sen lähikäsitteitä käytetään usein, mutta ilmiötä määritellään ja ymmärretään vähemmän. Puuronen avaa rasismia käsitettä sekä kuvaa sen eri muotoja Suomessa. Kirjan tavoite on selkeä ja kantaottava: tietoisuutta lisäämällä voidaan paremmin edesauttaa rasismia vastustamista. Teos pohjautuu tutkimusaineistoihin yli kymmenen vuoden ajalta.

Teoksessa kuvataan rasismi-käsitteen muutosta, muotoja ja 'käytäntöönpanoa' ajassa sekä teorioiden valossa. Historiallisista syistä rodun, rotusuhteiden ja rasismia tutkimusta on harjoitettu laajasti lähinnä Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa. Teorioita valotetaan havainnollistavien esimerkeillä, joita on poimittu

Puuronen omista haastattelumateriaaleista, verkkosivuilta ja esimerkiksi syyttäjänviraston dokumenteista. Vesa Puuronen käyttää tulkinnassaan muun muassa diskurssien analyysijä. Lisäksi teoksessa analysoidaan, missä määrin muun maailman keskustelut ovat sovellettavissa rasismia ymmärtämiseen suomalaisessa kontekstissa.

Kirjan kahdessa ensimmäisessä luvussa kuvataan rasismia tutkimuksen kehitystä ja pääsuuntia maailmalla ja Suomessa, sekä selvitetään ns. rodullistamisen yhteyttä rasismiin. Tutkimuksen pääsuuntauksista mainittakoon antisemitismi, fasismi, kolonialismi ja valkoisuuden tutkimus. Rodullistamisella tarkoitetaan 'representatiivista prosessia, jossa joistakin ihmisen piirteistä – usein ilmiön piirteistä – tulee tärkeitä'. Tärkeä huomio on se, että vaikka rodun biologisesta olemassaolosta ei ole yksimielisyyttä, käsitellään siitä huolimatta käytetään poliittisissa kiistoissa, ja että rasismi syrjinnän kattoterminä ei välttämättä liity pelkästään rotuun tai etnisyyteen. Puuronen kehottaa tiedostamaan, että rasismia ja fasismia yhtälö on nykyaikanakin mahdollinen.

1990-luvun konstruktionistisen käänteeseen myötä länsimaaisessa tutkimuksessa on siirrytty tarkastelemaan myös jälkimoderneja puhetapoja niin rodusta kuin etnisyydestä, kulttuurista ja uskonnosta. On siis tapahtunut siirtymä ns. vanhasta, biologisesta rasismista uusrasismiin, jossa rodun ja toiseuden merkityksiä tuotetaan vastakkainasetteluilla, esimerkiksi suomalaisten ja 'ryssien' välillä.

Kirjan kolmas luku tarkastelee nimenomaan venäläisvihan ja venäläisten rodullistamisen ilmiötä. Tällä hetkellä venäläiset ovat virolaisten ohella suurin maahanmuuttajaryhmä Suomessa.¹ Puuronen mukaan "kuullessaan sanan venäläinen moni suomensuomalainen ajattelee esimerkiksi prostituutiota, rikollisuutta, epäjärjestyksiä, hyökkäyshaluisuutta ja epähygienisyyttä. Venäläiset edustavat uhkaa ja vaaraa, jota vastaan suomalaiset on opetettu puolustautumaan". Yleistävät mielikuvat venäläisistä ovat sitkeitä. Luvussa tuodaan esille lainauksia venäläisten haastatteluista, joissa eritellään kokemuksia suorasta syrjinnästä ja syrjäytetyksi tulemisesta tunteesta.

Teoksen neljännessä luvussa kuvataan ja teoretisoidaan saamelaisien kohtaamaa syrjintää rasistisena. Saamelaiset ovat olleet mitätöity ja vaiettu vähemmistö, jonka oikeuksia on poljettu ja jonka kulttuuria on väheksytty niin kirkon kuin koululaitoksen toimesta.

Kielen ja elämäntavan lisäksi heiltä on evätty oikeus perinteisten maidensa omistukseen ja hallintaan. Puurosen mielestä tämä jos mikä on riistokolonialismia.

Viidennessä ja kuudennessa luvussa tarkastellaan Suomen oikeuslaitoksen ja poliisin vaihtelevia tapoja käsitellä rasistisia rikoksia, sekä rasismia suomalaisessa politiikassa. Tässä kohdassa paneudutaan erityisesti Jussi Halla-ahon maahanmuuttokriittisen retoriikan ruotimiseen. Pääongelmana Halla-ahon blogiteksteissä nähdään epäloogiset sekä liian yksinkertaiset perustelut ilmiöille, jotka ovat tosiasiasa moniulotteisia, kuten esimerkiksi rikollisuuden ja etnisyyden väliset yhteydet.

Viimeisessä luvussa määritellään monikulttuurisuus-käsite, joka myös kärsii Puurosen mukaan käsitteellisestä epäselvyydestä Suomessa ja maailmalla. Monikulttuurisuutta voidaan pohtia siitä näkökulmasta, minkälaista väestöä Suomessa on ja kuinka paljon. Toiseksi voidaan analysoida, minkälaisia oikeuksia eri ryhmiin luokitelluilla ja/tai kuuluvilla yksilöillä Suomessa on. Puuronen korostaa, että Suomessa harjoitettu monikulttuurisuuspolitiikka kohtelee erilaisia vähemmistöjä – vanhoja ja uusia - eri tavoin. Hän pohtii lopuksi ei-rasistisen monikulttuurisen yhteiskunnan mahdollisuuksia. Puuronen visioi hyvinvointia tasaisesti jakavan yhteiskunnan, jossa on ymmärretty luopua deterministisistä kulttuurikäsitteistä.

'Rasistinen Suomi' on kaikessa kantaottavuudessaan selkeä ja asiallinen sosiologinen tietokirja. Kysymyksiä herää kuitenkin paikoin esiintyvistä teoreettisista epäjohdonmukaisuuksista. Teosta on toisaalla kritisoitu 'rasismi' -termin ylivenytetystä käytöstä vaikkapa venäläisviitsien rodullisuudesta.² Muutamassa kohdassa rasismi-termin voisi myös yksinkertaisesti korvata sanalla 'syrjintä'. Lisäksi olisi kiinnostavaa tietää, miksei kirjassa ole omistettu lukua esimerkiksi Suomen romaniväestöstölle. Puuronen on Straniuksen haastattelussa kuitenkin todennut, että saamelaiden asemasta on ainakin syytä kirjoittaa,

koska heistä ei ole tästä näkökulmasta aikaisemmin Suomessa kirjoitettu.³

Kirja on ajankohtainen maahanmuuttoon liittyvän mediahopen ansiosta. Nykyisessä maailmantilanteessa monikulttuurisuus julistetaan kuolleeksi ja epäonnistuneeksi yritykseksi politiikkojen toimesta. Toisaalta eri valtiot esittävät anteeksipyyntöjään omista maissaan tapahtuneista pitkäaikaisista vähemmistöryhmien sortotoimenpiteistä. Olisi toivottavaa – ottaen huomioon tämän tyyppisen kirjan varsin myöhäisen tulemisen suomalaiseen keskusteluun – että sen sanoma 'valtavirtaisuusi' myös muiden kuin maahanmuuttokysymysten parissa toimivien tietoisuuteen. Esimerkiksi kritiikissään Halla-ahon kirjoittelua kohtaan Puuronen ei juuri jätä kiviä kääntämättä.

Samalla voidaan kysyä, että onko Rasistinen Suomi vain yksi monista 'valkoisen miehen' puheenvuoroista. Perusteellisuudestaan ja valaisevista haastatteluesimerkeistä huolimatta teoksesta puuttuu monisäikeisempi toiseuden kokemus ja ääni niistä arkipäivän tilanteista, joissa rasismia tehdään ja on tehty, myös valkoisuutta vastaan. Nykypäivänä rasismin määrittelyn yhtenä rajapintana voisi olla myös kiinnostuksen puutteesta johtuva melko passiivinen haluttomuus olla tekemisissä 'toisten' kanssa ja välttely, tai jopa hyväntahtoinen tietämättömyys ja kuplassa eläminen.

Sirkka Komulainen

¹Tilastokeskus, 2011 URL: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp luettu 7.11.2011.

²Esim. Kähäri, O. 2011; Jyväskylän Yliopisto, URL: http://kans.jyu.fi/lehti/2011-1/kirjat_puuronen/view luettu 5.11.2011.

³Stranius, P. 13.9.2011, URL: <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=1801> luettu 5.11.2011.

Terveisiä FinnFest-juhlista San Diegosta!

kun rekisteristämme löytyi etsittyjä tietoja. Tippa tuli silmään itse kullekin. Elli piti myös kaksi luentoa: ”The Dynamics of the Finnish Migration to America and the Development of Emigration Databases” ja ”Finns Abroad – The Profile of Emigrants and Their Thoughts about Returning to Finland”. Molemmat esitelmät keräsivät salin täyteen kuulijoita. Lisäksi Elli toimi yhtenä iltapäivänä Genealogy Session’in puheenjohtajana. Sessiosarjan järjestäjänä oli professori Auvo Kostiainen Turun yliopistosta.

Amerikansuomalaisten jokakesäisen FinnFest-juhla pidettiin 10.–14.8.2011 San Diegossa, Kalifornian toiseksi suurimmassa kaupungissa. Järjestyksessään 28. tapaaminen toteutettiin Town and Country Resort Hotel and Convention Centerissä. Puitteet tapahtumalle olivat upeat, ja tilaa olisi riittänyt suuremmallekin kävijämäärälle. Tällä kertaa osallistujia oli vain n. 3 000. Erilaisia tapahtumia, tilaisuuksia ja luentoja oli järjestetty useita satoja ja jokaisen makuun sopivina. Lasten ehdoton suosikki oli muumit (näytti tosin uppoavan vanhempaankin väestöön). Olimme Elli Heikkilän kanssa joka päivä tapahtumatorilla tarjoamassa siirtolaisrekisteripalveluja. Oli todella palkitsevaa nähdä ihmisten reaktioita,

Illalla, torin päätyttyä pääsimme mekin osallistumaan oheistapahtumiin, kuten Craig Randal Johnsonin johtamaan upeaan klassisen musiikin konserttiin ja rock-konserttiin. Rock-konsertin esiintyjät oli tilattu Suomesta asti: Lenni-Kalle Taipale and Sami Pitkämä, J. Karjalainen & Polkabilly Rebels sekä Ismo Alanko Teholla. Tunnelma nousi kattoon J. Karjalaisen esiintyessä. Bändikin ihan liikuttui saamastaan suosiosta. Yhden illan virallisessa juhllaisuustilaisuudessa pääsimme myös keskustelemaan Armi Kuusela-Williamsin kanssa, joka oli yksi tapahtuman päälahjoittajista.

Suomi ja suomalaisuus saivat FinnFestin yhteydessä runsaasti julkisuutta, sillä San Diegon pormestari Jerry Sanders oli julistanut koko elokuun ”Suomen kuukaudeksi”. Tämä näkyi myös paikallisessa televisiomainonnassa.

Suomalaisen kulttuurin kansainvälisiä saavutuksia esittelevä näyttely avattiin myös elokuun alussa Mingei International Museumissa. Museo sijaitsee keskeisellä paikalla Balboa Park -puistossa, joka on San Diegon suosituin turistikohde. Balboa Parkissa sijaitsee myös maailmankuulu eläintarha, jossa pää-

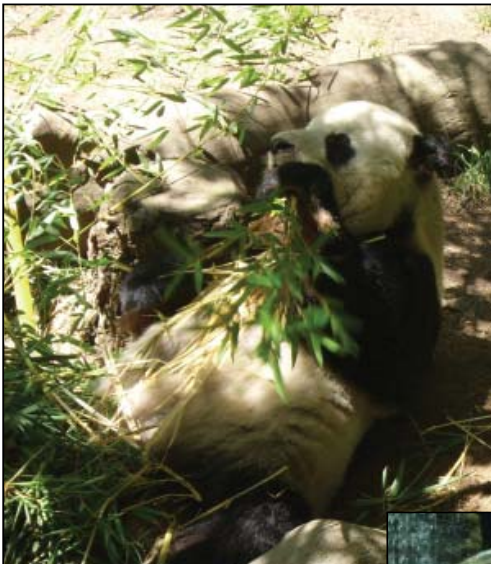

simme Ellin kanssa vierailemaan (terveiset ja kiitokset Heli Hatanpää-Wetzelille!).

Raitiovaunuilla ja busseilla oli helppo liikkua paikasta toiseen ja nähdä kaupunkia vähän laajemmaltikin. ”Vihreällä linjalla” päädyimme Old Town San Diegoon, jota pidetään Kalifornian ”syntymäpaikkana”. Alue oli erittäin viehättävä meksikolaistyyllisine kaktusistutuksineen. Historiallisten paikkojen lisäksi sieltä löytyi monia pieniä putiikkeja, erilaisia museoita ja ravintoloita.

Matkasta ja juhlasta jäi hyvä mieli, ihmiset olivat iloisia ja järjestelyt onnistuneita. Seuraava FinnFest järjestetään Tucsonissa, Arizonassa 8.–11.11.2012.

Kirsi Sainio

Studia generalia –esitelmäsarja siirtolaisuudesta ja maahanmuutosta

– perspektiivejä liikkuvan ihmisen elinehtoihin eri aikoina ja eri kulttuureissa

Tieteen ja tutkimuksen rinnalla taiteen tekijät ovat kommentoimassa inspiiraatiolähteenään erityisesti Turun kaupunginteatterin musiikkiteatteriesitys ”Vaarallinen harmonikka”.

Luentosarjan toteuttavat yhteistyössä Siirtolaisuusinstituutti, Turun kaupunginteatteri, Turun kaupungin kulttuuriasiain keskus ja Turun kaupunginkirjasto.

Kolme ensimmäistä tilaisuutta pidetään Turun kaupunginkirjaston Studiassa (uusi pääkirjasto). Viimeisin luentokokonaisuus pidetään Siirtolaisuusinstituutissa, Eerikinkatu 34. Kussakin luentosarjassa on useita alustajia. Tapahtuman tarkoituksena on luoda pohjaa aktiiviselle yleisökeskustelulle.

Tiistaina 17.1.2012 klo 18–19.30 ”Siirtolaisuus ja siirtolaisuuden historia”

- Rehtori Keijo Virtanen, Turun yliopisto: ”Lähdettiinpä ennenkin – amerikansuomalaisuus ennen ja tänään”.
- Prof. Auvo Kostainen, Turun yliopisto: ”John Morton USA:n itsenäisyyden takuumiehenä. Oliko hän alkujaan Rautalammin Marttisia?”.
- Johtaja Ismo Söderling, Siirtolaisuusinstituutti: ”Turku ja nykypäivän maahanmuutto – Turustako uusi Wiipuri?”.
- Dramaturgi Seppo Parkkinen, Turun kaupunginteatteri: ”Annie Proulx ja siirtolaisuuden historia, painopiste arjen ja mikrohistorian näkökulmissa”.

Yleisöllä on mahdollisuus klo 16.30–18.00 saada siirtolaisuuteen liittyviä sukututkimuspalveluja. Paikalla ovat Siirtolaisuusinstituutin asiantuntijat tietokoneineen.

Tiistaina 14.2.2012 klo 17–18.30 ”Naisen osa siirtolaisuudessa – voimavara vai hidaste?”

- Dosentti Marja Tiilikainen, Helsingin yliopisto: ”Maahanmuuttajanaiset Suomessa: kotiäitejä ja työelämässä menestyjiä”.
- Ph.D. Johanna Leinonen, Turun yliopisto: ”Ylirajaista perhe-elämää – monikulttuuriset avioliitot Suomessa”.

- Ohjaaja Fiikka Forsman, Turun kaupunginteatteri: ”Naisten siirtolaisuus Annie Proulx'n läpi”.

Tiistaina 20.3.2012 klo 18–19.30 ”Miten valta ja osallisuus jakaantuu? Maahanmuuttajaryhmien väliset ja sisäiset hierarkiat mukana matkassa?”

- FT Inga Jasinskaja-Lahti, Helsingin yliopisto: ”Syrjintä ja rasismi nykypäivän Suomessa”.
- Dosentti Suvi Keskinen, Turun yliopisto: ”Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta”.
- Teatterinjohtaja Raija-Liisa Seilo: ”Ryhmien väliset valtarakenteet esityksessä 'Vaarallinen harmonikka'”.

Tiistaina 17.4.2012 klo 18–19.30 ”Musiikin merkitys traditioiden ja itsetunnon vahvistajana”

- FM Juha Niemelä: ”Amerikan siirtolaisuus ja musiikki”.
- FM Maija Butters: ”Maahanmuuttajien kehutolaulut”.
- Muusikko Mikko Luoma, Turun kaupunginteatteri: ”Taipuuko harmonikka, ja mihiin...”.

John Morton –tunnustuspalkinto haettavana Esityksiä vastaanotetaan

Turussa toimiva Siirtolaisuusinstituutti perusti John Mortonin nimeä kantavan tunnustuspalkinnon keväällä 2010. Palkinto myönnetään vuosittain muuttoliikkeiden ja monikulttuurisuuden hyväksi tehdystä erittäin ansiokkaasta työstä tai teosta. Tunnustus voidaan myöntää henkilölle, yhteisölle tai viranomaiselle. Tunnustuspalkintoon oikeuttavan teon on liityttävä suomalaiseen tai Suomessa tapahtuneeseen muuttoliikkeeseen. Ensimmäinen palkinto myönnettiin Filmihalli Oy:n toimitusjohtajalle Antti Välikankaalle Ulkosuomalaisjuhlassamme 4.7.2011. Välikangas tunnetaan erittäin ansiokkaana suomalaisen siirtolaisuuskulttuurin dokumentoijana. Erityisesti Filmihallin tuottamalla ”Ulkosuomalaisten tarinat” –TV-sarjalla (YLE) on ollut keskeinen asema tehtäessä tunnetuksi ulkomaille muuttaneiden suomalaisten elämää ja kohtaloita.

Siirtolaisuusinstituutti vastaanottaa perusteltuja esityksiä 31.1.2012 asti.

Esitykset lähetetään osoitteeseen:

Johtaja Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutti

Eerikinkatu 34, 20100 Turku.

Kuoreen merkintä: John Morton

Palkinnosta päättää Siirtolaisuusinstituutin hallitus vuoden ensimmäisessä kokouksessaan maaliskuussa 2012. Hallitus voi nimetä palkinnon saajan myös muiden kuin esitettyjen ehdokaiden joukosta. Esityksiä voivat tehdä koti- ja ulkomaiset yhteisöt sekä yksityiset henkilöt.

Tunnustuspalkinnon suuruus on 2000 €. Palkinto jaetaan Siirtolaisuusinstituutin valtuuskunnan kevätkokouksen yhteydessä.

Listätiedot:

Siirtolaisuusinstituutin johtaja Ismo Söderling, isoder@utu.fi, +358-50-511 3586

Kuka oli John Morton?

John Morton (1724–1777) oli pennsylvanialainen poliitikko ja yksi Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen allekirjoittajista 4.7.1776. Hänen isänsä isoisa oli syntyjään suomalainen Martti Marttinen. Marttinen kuului Savosta Ruotsin suomalaismetsiin muuttaneisiin kaskenkaatajiin. Delawareen oli perustettu vuonna 1638 Uuden Ruotsin siirtokunta, jonne seuraavien kahdenkymmenen vuoden aikana muutti satoja ruotsalaisia ja suomalaisia.

Martti Marttinen siirtyi Ruotsista Amerikkaan vuonna 1654. Mortonin kanta oli keskeinen, kun pennsylvanialaiset äänestivät suhtautumisestaan siirtokuntien itsenäisyysjulistukseen. Kerrotaan, että Pennsylvanian delegaation sisäisessä äänestyksessä äänet olisivat jakaantuneet tasan. John Morton saapui myöhästyneenä kokoukseen, mutta hänen sallittiin kuitenkin äänestää. Morton äänesti itsenäisyyden puolesta. John Morton kuoli vuonna 1777 vain 53-vuotiaana. Hänellä ja vaimollaan Ann Justisilla oli yhdeksän lasta.

Siirtolaisuusinstituutti toimii

Siirtolaisuusinstituutin hallitus piti viimeisimmän kokouksensa torstaina 13.10.2011. Kyseessä oli valtuuskuntamme syyskokousta edeltävä hallitus, joten asialista oli kohtuullisen pitkä.

Hallitus hyväksyi esiteltäväksi valtuuskunnalle vuoden 2012 talousarvion ja toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelmassa keskitytään mm. kotisivujen uudistamiseen, tiedottamisen kehittämiseen sekä digitalisointiprojektin käynnistämiseen. Toimitilojen osalta on jo kuluvana vuonna tapahtunut selvää edistymistä, kun Pohjanmaan aluekeskuksemme siirtyi yliopistokampukselle Seinäjoen keskustaan. Jatkossa katse käännetään Turun tilojen kehittämiseen. Erityisesti arkisto- ja tutkimusmateriaalin säilymisen kannalta tiloisamme on tuki kehittämistä. Tarkoituksena on saada talon vinttiin kaksi lämmitettävää huonetta, jotta arat valokuvat ja kirjalliset lahjoitukset (kirjeet, käsikirjoitukset jne.) saadaan asianmukaisesti varastoitua. Tietopalveluun liittyen instituutin näyttelyt uusitaan sekä sisällöllisesti että teknisesti. Perinteisistä paneelinäyttelyistä siirrytään roll up-tyyppisten esitysten tuottamiseen. Rullattavat ”paneelit” on helppo viedä eri tapahtumiin tai lainata asiasta kiinnostuneille tahoille.

Instituutin tutkimus- ja julkaisu-toiminta jatkaa nousujohteista kehittymistään. Kuluvana vuonna julkaistaan 11–12 teosta – vuonna 2012 määrä pysynee samana. Jatkossa erityisesti oman tutkimustuotannon kehittäminen on ajankohtaista. Tässä suhteessa instituutti panostaa jatkossa mm. ajankohtaisiin maahanmuuttoa koskeviin kysymyksiin. Tämä ei tietystikään tapahdu Suomesta tapahtuneen siirtolaisuuden kustannuksella, sillä ulkomailla asuvat suomalaiset ja heidän jälkeläisensä säilyvät jatkossakin instituutin tutkimus- ja kehittämistoiminnan keskiössä, samoin kuin maan sisällä muuttavat.

Instituutti jatkaa myös seminaari- ja konferenssi-toiminnan parissa. Tosin tänä vuonna pidettyjen ulkosuomalaisjuhlien veroista toimintaa ei toteuteta muutama vuoteen. Instituutti on mukana järjestämässä mm. pohjoismaista muuttoliikekonferenssia, joka pidetään elokuussa Turussa.

Talousarviota rakennettaessa huomioitiin edellä mainitut uudistumistarpeet. Siten käyttötalouteen esitetään 13 %:n kasvua. Lisärahoituksella pystyttäi-

siin kustantamaan mm. digitalisointi- ja kotisivu-projektit.

Instituutti elää ajassa, ja siirtolaisuusympäristömme muuttuu koko ajan. Kaukosiirtolaiset ikääntyvät, 1960-luvulla Ruotsiin muuttaneet maanmiehemme eläköityvät, ja Virossa sekä Venäjällä asuvat sukulaistemme etsivät juuriaan yhä aktiivisemmin. Siirtolaisuusinstituutin hallitus perusti strategia-työryhmän, jonka tehtävänä on tuottaa instituutille toimintastrategia seuraavaksi viideksi vuodeksi. Jatkossa instituutissa työskentelevät sekä sen toiminnassa olevat luottamushenkilöt ovat paremmin tietoisia instituutin tehtävistä, ja pystyvät entistä paremmin ottamaan vastaan tulevaisuuden haasteet.

Tarkastelin omassa ’johtajan katsaus’ –pykälässäni kuluneen vuoden toimintaa. Kiinnitin huomion erityisesti Suomi Sydämessä –ulkosuomalaisjuhlaan (USJ), joka oli pienelle instituutille suuri haaste. Osallistujien määrän ja ohjelman toteutumisen osalta tavoitteet saavutettiin. Mukana olleet ’palkolliset’ sekä vapaaehtoiset venyivät hienosti.

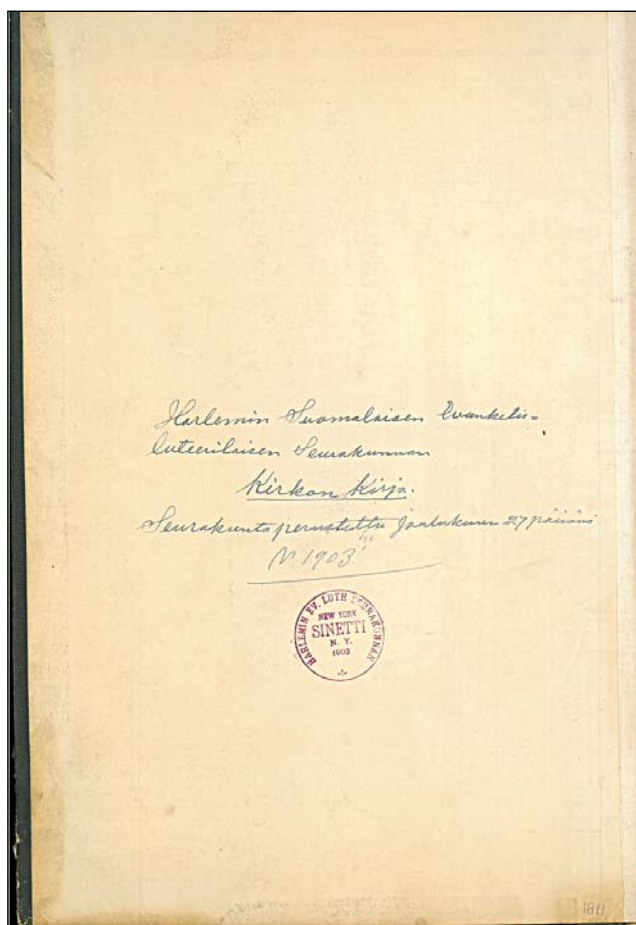
Taloudellisesti USJ-juhlien kustannusten kohominen oli välillä turhankin rapsakkaa. Kulut olivat n. 120 000 euroa, jota ulkopuolisella rahoituksella katettiin n. 90 000 €. Instituutin katettavaksi jäi siten n. 30 000 €. Haluan jo tässä yhteydessä kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä, Turun kaupunkia ja eri rahastoja saamastamme tuesta. Huomattava osa alijäämästä selittyy sillä, että suurin osa osallistujista yksinkertaisesti jätti lunastamatta 45 euron osallistujapassin. Koska kyseessä oli huomattavalta osin julkisissa ulkoilmatiloissa tapahtunut suurjuhla, oli osallistujapassin kontrollointi käytännössä mahdotonta.

Hallitus kävi läpi myös instituutin sääntöjä, jotka ovat selkeästi uudistumistarpeessa. Tältä osin syksyn valtuuskunta saa käsiteltäväkseen aikamoisen sääntöremontin. Kaikkiaan hallitus vaikutti tyytyväiseltä sekä kokouksen antiin että tarjottuun kahvipullaan. Tästä on hyvä jatkaa.

Ismo Söderling
Johtaja

Uutta aineistoa Siirtolaisrekisterin käytössä

Suomessa seurakuntien kirkonkirjat ovat sukututkijan tärkein lähdemateriaali. Myös siirtolaisten jäljityksessä kohdemaan seurakuntien asiakirjat ovat erinomainen apu tietojen saamiseen, jos etsittävät henkilöt ovat olleet seurakuntien jäseniä. Yhdysvalloissa ja Kanadassa toimi parhaimmillaan jopa satoja suomalaisseurakuntia. On arvioitu, että Amerikkaan siirtolaisiksi muuttaneista suomalaisista ainoastaan 20–30 % kuului sikäläisiin seurakuntiin. Ulkosuomalaisten seurakuntien kirkonkirjoja on pidetty pääasiassa samojen periaatteiden mukaan kuin Suomessa. Syntyneistä, kuolleista ja avioliittoon vihityistä on siten omat luettelot ja pääkirjaan koottiin seurakuntalaiset perheittäin. Pääkirjaan merkittiin myös seurakunnasta eroamiset ja muutot muille paikkakunnille. Lisäksi voitiin pitää muita tarpeellisiksi katsottuja luetteloita, esim. ripille päässeistä nuorista.

Siirtolaisuusinstituutti on saanut lahjoituksena New Yorkin Suomalaiselta Luterilaiselta seurakunnalta (New York Finnish Lutheran Congregation) alkuperäisiä kirkonkirjoja yhteensä kahdeksan kappaletta. Ajallisesti aineisto alkaa vuodesta 1903 ja viimeisimmät merkinnät on tehty 1990-luvulla. Yhtäjaksoiset syntyneiden, kuolleiden ja vihittyjen luettelot alkavat vuodesta 1920.

Tämä kulttuurihistoriallisesti merkittävä aineisto on tarkoitettu digitoitua, jolloin sen käyttö ja tietojen etsintä helpottuu ja alkuperäiset hauraat kirjat voidaan rauhoittaa kulutukselta. Aineisto on tutkijoiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden käytettävissä Siirtolaisuusinstituutin valvonnassa sen jälkeen, kun instituutti on toimittanut lahjoittajalle digitaaliset kopiot kaikista luovutetuista kirjoista. Instituutti on myös valvottava, että aineistoa käytetään Suomen henkilötietolain ja Kirkkohallituksen kirkonkirjoista antamien suositusten mukaisesti.

Siirtolaisuusinstituutin arkistoon on jo aikaisemmin saatu kolmen Michiganissa toimineen amerikkansuomalaisen seurakunnan asiakirjoja mikrofilmeinä: Hancockin Evankelis-luterilainen seurakunta (Gloria Dei Lutheran Church), Republicin Evankelis-luterilainen seurakunta (Finnish Evangelical Lutheran Church at Republic) ja Hancockin ruotsalainen Evankelis-luterilainen seurakunta (Salem Lutheran Church). Aineistoa on yhteensä 22 rullaa ja vanhimmat tiedot ovat 1880-luvulta. Tämä aineisto digitalisoidaan myös, jotta sen käyttö tehostuisi.

Suurin osa suomalaisten siirtolaisten Amerikkaan aikoinaan perustamista seurakunnista on joko lopetanut toimintansa tai sulautunut toiseen seurakuntaan. Osa vanhoista kirkonkirjoista on edelleen seurakuntien tai niiden seuraajien arkistoissa. Läheskään kaikkien seurakuntien toimintaa ja asiakirjojen säilytyspaikkaa ei ole vielä kartoitettu. Suurin amerikkansuomalaisten seurakuntien kirkonkirjojen kokoelma on Hancockissa Michiganissa, Finlandia Universityn (ent. Suomi College) yhteydessä toimivassa Amerikkansuomalaisessa Perinnekeskuksessa (Finnish American Heritage Center). Tarvittaessa annamme mielellämme tähänkin aineistoon liittyvää lisätietoa.

Elisabeth Uschanov
Sukututkija

Vierailuja instituuttiin

Veikko Vennamon mukana Australiassa

– Kansanedustaja Ilkka Kanerva muistelee

Kansanedustaja Ilkka Kanerva vieraili Siirtolaisuus-instituutissa 3.10.2011. Hänet oli kutsuttu jo kesällä varsinaissuomalaisen kansanedustajien kanssa yhteistapaamiseen elokuun lopulla. Tuolloin Ilkka Kanervan tie johti kuitenkin Koreaan yleisurheilun MM-kisoihin. Kanerva otti kuitenkin kutsusta kopin, ja sovimme tapaavamme myöhemmin. Näin myös tapahtui.

Ilkka Kanerva oli erittäin kiinnostunut instituutin toiminnasta ja yleensäkin siirtolaisuuskysymyksistä Turussa ja koko valtakunnan tasolla. Tapahtuman aikana Elisabeth Uschanov esitteli tietopalveluyksikön toimintaa ja Elli Heikkilä kertoi tutkimuksista. Instituutin puolesta itse esitin näkemyksiä toiminnallisesta tulevaisuudestamme. Tässä suhteessa ns. SERVER-osaimiskeskus on tietysti kärkihankkeitamme. Tilaisuus oli erittäin avoin ja informatiivinen puolin ja toisin.

Tapaamisen loppupuolella Ilkka Kanerva kertoi jutun, jonka todistajaksi hän oli päässyt Australiassa. Tarina kerrotaan hänen luvallaan.

Suomalainen parlamenttivaltuuskunta vieraili eduskunnan puhemiehen Erkki Pystysen johdolla Australiassa vuonna 1986. Illemmalla suomalaiset menivät lähi-pubiin, jossa oli paikallisia miespuolisia suomalaisia siirtolaisia. Suomalaiset olivat hie-man nuutunutta porukkaa – pubissa oli juotu ilmeisesti useampikin pintti paikallista mallasjuomaa vuosien aikana. Kansanedustajat ”jalkautuivat” eri pöytiin. Ilkka Kanerva ja Veikko Vennamo menivät yhteiseen pöytään. Pöydässä oli tummanpuhuvia, juroja suomalaisia.

Veikko Vennamo tempaisi aloitteen kysymällä ”ketäs te olette?”.

”Haista sinä p-a”, totesi eräs suomalaisista synkästi. Vennamo ei hätkähtänyt, vaan kyseli rauhallisesti, että mistäs moinen reaktio.

”Et antanut meille asutustilaa, olemme Karjalan evakkoja”, totesi suomalainen. Veikko Vennamon oli sodan jälkeen 15 vuotta Maatalousministeri-

ön asutusasiainosaston (ASO) päällikkö ja ylijohtaja. Kaikki asutustilallisten anomukset ja päätökset kulki-vat hänen pöytänsä kautta.

Vennamo ei hätkähtänyt, vaan tiedusteli miehen nimeä kylmän rauhallisesti. ”Matti Tuominenhan mie”, totesi mies synkästi.

Vennamo kumartui eteenpäin kohti miestä. ”Muistan tapauksenne. Olisin myöntänyt teille tilan, mutta virkamiehet eivät sitä hyväksyneet”. Tuominen oli sen jälkeen otettu mies, ja ilta jatkui ystävällisissä merkeissä.

*Muistiin merkinnyt
Ismo Söderling*

PS. Tilallisen nimi on kertojan keksimä. Pintti on 1/8 gallonia eli noin puoli litraa

Varsinais-Suomen Viro-keskus piti vuosikokouksensa instituutissa

V-S:n ry. on kaikkien Viron ystävien oma yhdistys. Viro-keskus toimii sekä kansainvälisissä projekteissa että yksilötasolla: yhdistys rakentaa mm. aikuiskoulutusverkostoa Suomen ja Viron välille, samoin sieltä saa neuvoa ja apua kun matkaillaan Suomenlahden yli. Viro-keskus tarjoaa myös matkailuinformaatiota laidasta laitaan sekä järjestää tapahtumia, seminaareja, konsertteja ja matkoja jäsenistönsä toiveita mukailleen. Yhdistyksen internet-osoite on <http://www.viro-keskus.fi>

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Siirtolaisuus-instituutissa 22.11.2011. Tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan Viron Suomen suurlähettiläs Mart Tarmak. Hän piti mielenkiintoisen alustuksen Viron itsenäisyyden synnystä 20 vuotta sitten. Oli hämmästyttävää kuulla miten systemaattisesti Viro ja muut Baltian maat ajoivat aikoinaan itsenäisyyttään eteenpäin. Kiiveäkään ei jätetty tässä suhteessa kääntämättä. Esimerkiksi vielä Neuvostoliiton vallan aikana Viro kump-

paneineen ajoi itseään sisään kansainväliseen urheiluliikkeeseen, mm. Olympiakomiteaan, kansainväliseen shakkiliittoon, yleisurheiluliittoon jne. Niinpä Baltian mailla oli ratkaisevilla hetkillä paljon ystäviä eri maisissa edistämässä heidän itsenäisyysasiaansa.

Suurlähettiläs Tarmak veti yhteen viimeisen 20 vuoden kehityksen pilke silmäkulmassa: ”Nyt olemme hoitaneet itsemme Euroopan Unioniin sekä Nattoon, sen lisäksi olemme saaneet euron. Seuraavaksi voimme keskittyä saamaan Suomi Nattoon, Norja ja EU:hun ja Ruotsille hankimme euron”. Vakavammin puhuen hän totesi, että Virossa käydään tällä hetkellä laajaa keskustelua siitä, että ”jokohan olisi aika keskittyä laajemmin maan sisäisten olojen kehittämiseen”. Maasta muutetaan edelleen paljon ulkomaille. Toisaalta Viro joutuu tukemaan taloudellisesti itseään paljon rikkaampaa Kreikkaa. Kansalaisilla on Virossa paljon ns. ”hyviä kysymyksiä”, joihin suurlähettiläs Tarmakin mukaan päättäjiltä odotetaan vastauksia.

Ismo Söderling

Suurlähettiläs Mart Tarmakin kanssa keskustelemissa V-S:n Viro-keskuksen hallituksen jäsenet Armas Lahoniitty, Reino Lemmetyinen ja Harri Raitis. Kuva: Ismo Söderling.

Instituutin henkilöstö tutuksi

Jari Nikkola

Aloitin Siirtolaisuusinstituutissa vuoden määräaikaisella työsopimuksella toukokuun alussa. Päätyöni on instituutin tietopalveluissa ja erilaisten arkistomateriaalien digitoinnissa. Parhailaan käynnissä on Suomi-Seuran ameri-

suomalaisten lehtiartikkelien luettelointi ja skannaaminen vuodelta 1941. Kesällä toimin myös Suomi sydämessä -ulkosuomalaistapahtuman koordinaattorina markkinointipainotteisesti. Instituutin viestintä uudistukseen osallistun osana tietopalvelujen ryhmää. Lisäksi olen päivittänyt Siirtolaisuusinstituutin Suomen osalta hallinnoimaa EU:n European Website On Integration –sivustoa kuukausittain.

Skannaaminen ja luettelointi saattavat aika ajoin olla hyvin rutiinomaisia töitä, mutta toisaalta ne tarjoavat hyvän näköalan amerikansuomalaisen kulttuurin arkipäivään kulttuurihistoriallisesta perspektiivistä. Onkin mahdollista, että amerikansuomalaisuus tai pykälää pohjoisemmaksi kartalle paikantuva kanadansuomalaisuus muodostavat jatkossa myös tutkimuksellisen mielenkiinnon kohteen kohdallani.

Akateeminen taustani on kulttuurihistorian oppiaineessa Turun yliopistolla. Kulttuuri ja musiikki ovat olleet pikkupojasta saakka isoja asioita. Myös urheilu eri muodoissaan on käynyt tutuksi vuosien saatossa. Lähimmän vuosikymmenen huveista sosiaalinen media ja luova talous ovat olleet suuria mielenkiintoni kohteita. Kaikista näistä olen tehnyt loputtoman määrän artikkeleita eri medioihin.

Tempus Fugit – aika rientää

Olavi Koivukangas

70 vuotta 12.11.2011

Siirtolaisuusinstituutin pitkäaikainen johtaja, professori Olavi Koivukangas täytti 12.11.2011 ”komiati” 70 vuotta. Olavin juuret ovat tiukasti Pohjanmaalla, jossa hän Pirjo-vaimonsa kanssa viettää nykyisin paljon aikaansa perheen sukutilalla. Tila on mennyt isältä pojalle vuodesta 1548. Olavi on nyt tilan 15. tunnettu isäntä.

Olavi kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1960, ja seuraavana vuonna hän aloitti historian opiskelut Turun yliopistolla prof. Vilho Niitemaan johdolla. Jo opiskeluaikana Olavi kiinnostui siirtolaisuuden tutkimisesta, ja hänen maisterintyönsä kohteena olikin amerikansuomalainen Raivaaja-lehti.

Väitöskirjansa Olavi teki Australiassa (Australian National University, Canberra) siten, että väitöskirja hyväksyttiin vuonna 1972. Australiasta tulikin sitten Olavin ja hänen perheensä ”kultamaa”, jonne on palattu myöhemminkin lukuisia kertoja.

Turussa ryhdyttiin Olavin paluun aikoihin suunnittelemaan Siirtolaisuusinstituuttia. Instituutti perustettiin virallisesti 1.8.1974, ja Olavista tuli sen ensimmäinen johtaja. Pestiä kestitkin

sitten reilut 35 vuotta. Tuona aikana Olavi oli taakuumiehenä sille, että instituutista kehittyi kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä siirtolaisuuteen keskittyvä tutkimus- ja dokumentaatiolaitos. Olavin ja silloisten luottamushenkilöiden kaukonäköisyyttä osoittaa sekin, että instituutin säännöistä sorvattiin joustavat ja monimuotoiset. Niiden perusteella instituutti on pystynyt vastaamaan kulloinkin ajan tuomaan haasteisiin. Olavin viimeisiä urotekoja oli silloisen hallituksen puheenjohtajan, ministeri Pertti Paasion kanssa luotsata instituutti nykyisiin tiloihinsa Eerikinkadulle. Talo on monumentaalinen, entisen johtajansa oloinen.

Siirtolaisuusinstituutin henkilökunta, luottamushenkilöt ja ystävät sekä kollegat ympäri maailmaa onnittelevat Olavia hänen merkkipäivänään. Vauhti ei ole hidastunut – tähtäimessä taitaa olla moukarinheiton 70-vuotiaitten maailmanennätys. Vähempään ei pohjalainen tyydy.

Ismo Söderling

*Toivotamme lukijoillemme
Vi önskar våra läsare
We wish our readers*

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!
God Jul och Gott Nytt År!
Merry Christmas and a Happy New Year!*

Kirjoitusohjeet

Otamme mielellämme vastaan erilaisiin muuttoliikkeisiin liittyviä artikkeleita.

Lisätietoja: kirsi.sainio@utu.fi

- Artikkelin enimmäispituus on 5 000 sanaa sisältäen tiivistelmän (abstractin), taulukot sekä kuvat (yhteensä noin 10-12 liuskaa). Muiden kirjoitusten kuten kirja-arvostelujen, konferenssi-esittelyjen jne. enimmäispituus on 1 000 sanaa.
- Materiaali lähetetään Microsoft Word- tai yleisenä rtf-muotoisena tiedostona. Käsikirjoitukset kirjoitetaan 1,5 rivivälillä ja fonttikoolla 12. Kirjoitus lähetetään sähköpostin liitetiedostona.
- Kuvioiden tulee olla pdf- tai excel-muodossa ja tarvittaessa tulee toimittaa niiden mukana alkuperäisdata kuvioiden mahdollista uudelleen tekemistä varten. Tekstin sekaan valmiiksi upotettuja kuvioita ei tule käyttää.
- Taulukot ja kuvat merkitään järjestyksessä ("taulukko 1 tähän") tekstiin siihen kohtaan, mihin tekijä(t) sen haluavat. Kukin taulukko ja kuvio tulee artikkeliliitteen loppuun omalle sivulleen siinä järjestyksessä kun se esiintyy tekstissä. Taulukot ja kuvat liitetään mukaan myös korjattuun käsikirjoitukseen. Taulukoiden desimaaleissa käytetään pilkkua.
- Valokuvien tulee olla hyvälaatuisia ja riittävällä tarkkuudella skannattuja. Digitaalikameralla otetut valokuvat voidaan lähettää sellaisenaan. Kuvia skannattaessa tulee käyttää resoluutiota 300 dpi (pistettä tuumalle) ja pidemmän sivun kohdekokona (target size) 20 cm. Web-sivustoilta tallennettuja kuvia ei käytetä. Kuvat pitää toimittaa erillisinä kuvatiedostoina. Tekstiedostoon valmiiksi upotettuja valokuvia ei tule käyttää.
- Tekstiä ei tule tavuttaa etukäteen. Kappaleen jälkeen painetaan rivinvaihtoa (enter) – ei siis sisennyksiä, tyhjiä rivejä tms.

HUOM! Yksityiskohtaisemmat kirjoitusohjeet löytyvät nettisivuiltamme:
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi/art/smlehti.php>

Ilmoitushinnat

Sivukoko B5, 176x250mm (leveys x korkeus)

Takakansi; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	500 €
½ sivu vaaka	176x125mm	300 €
1/3 sivu vaaka	176x83mm	200 €

= leikkaukseen (reunaan) asti

Takakannen sisäpuoli; aina 4-värinen

1/1 sivu	176x250mm	400 €
½ sivu	176x125mm	250 €
1/3 sivu	176x83mm	170 €

= leikkaukseen asti

Sisäsivut; aina mustavalkoinen (mv)

1/1 sivu	154x204mm	250 €
1/2 sivu	154x102mm	150 €
1/3 sivu	154x68mm	100 €

= marginaalit huomioitu, joten ilmoitus ei ulotu leikkaukseen asti

Emme tarjoa ilmoitusten suunnittelupalveluja.
Hintoihin ei lisätä alv:tä.

Ilmoitusmyynti:

Kirsi Sainio
Puhelin 02-2840 443
kirsai@utu.fi

Ilmoitusaineisto

Luovuta ilmoituksesi meille julkaisuvalmiina aineistona. Julkaisuvalmis ilmoitusaineisto on digitaalinen Adobe PDF-tiedosto. Ilmoitusvalmistuksessa suosituksena on Adoben CS3–CS4 grafiikkaohjelmistot, Illustrator ja InDesign. Väriarvot määritellään prosesiväreinä (cmyk). Värikuvat cmyk-väritilassa ja mustavalkoiset gray-väritilassa. Kuvat muodoissa jpeg, eps tai tiff. Kuvien resoluutio 300dpi.

Aineiston toimitus:

Sähköposti: kirsai@utu.fi
Postitse: CD-ROM-levy, UBS-massamuisti

Aineiston deadline seuraavaan numeroomme on 30.1.2012.

Ilmoitus-
hinnat

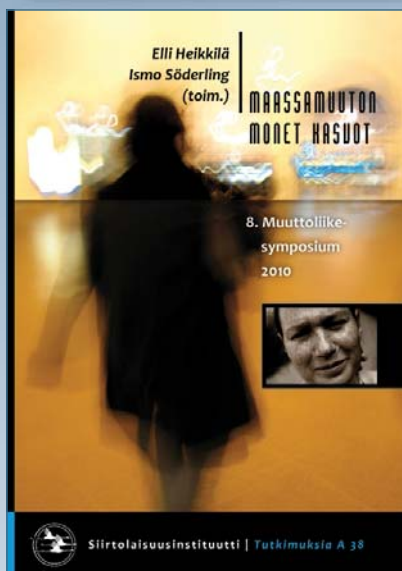

Anne Häkkinen ja Markku Mattila Etelä-Pohjanmaan maahanmuuttajat

Siirtolaisuusinstituutti. Pohjanmaan aluekeskuksen tutkimuksia n:o 4. Painosalama 2011, Turku. 208 s. ISBN 978-952-5889-11-6, ISSN 1455-5042.

Julkaisussa selvitetään, mistä syistä tulijat ovat saapuneet Etelä-Pohjanmaalle, millaisia he ovat väestöllisesti ja miten he ovat kotoutuneet. Kotoutumista tarkastellaan työllistymisen, suomen kielen taidon, sosiaalisten suhteiden, yhteiskunnallisen osallistumisen, palveluiden, kantaväestön suhtautumisen sekä asumisen kautta. Huomiota kiinnitetään myös viihtymiseen, kotiutumisen ja kotoisuuden kokemukseen. Mitkä asiat kiinnittävät tulijoita Suomeen ja Etelä-Pohjanmaalle?

Hinta 20,00 €

Elli Heikkilä & Ismo Söderling (toim.)

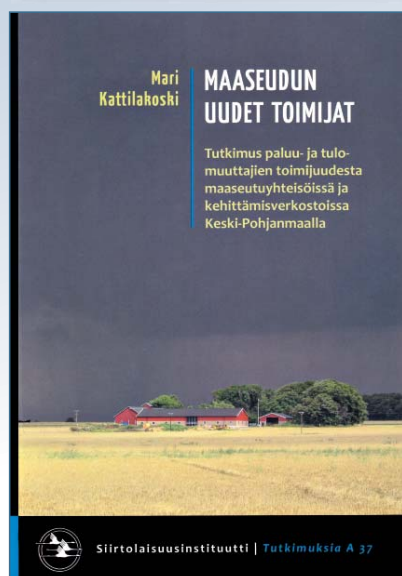
Maassamuuton monet kasvat 8. Muuttoliikesymposium 2010

Siirtolaisuustutkimuksia A38. Turku 2011. 160 s. ISBN 978-952-5889-19-2.

Ajankohtaista tietoa muuttoliikkeen ja aluekehityksen piirteistä 2000-luvun lopussa!

Siirtolaisuusinstituutti on vuodesta 1975 lähtien järjestänyt viiden vuoden välein Muuttoliikesymposiumin. Maassamuutto on edelleen voimakas yhteiskunnallinen tekijä Suomessa, sillä yli puoli miljoonaa henkeä vaihtaa vuosittain kotiaan. Muuttaminen ei tapahdu enää maaseutu-kaupunki -akselilla. Muutto on monimuotoistunut ja kunnanrajojen sijasta työssäkäyntialueet ja seutukunnat ovat muuton keskiössä.

Hinta 20,00 €

Mari Kattilakoski

Maaseudun uudet toimijat Tutkimus paluu- ja tulomuuttajien toimijuudesta maaseutuyhteisöissä ja kehittämisverkostoissa Keski-Pohjanmaalla

Siirtolaisuustutkimuksia A 37. Kopijyvä Oy, Joensuu 2011. 188 s. ISBN 978-952-5889-15-4.

Tuore tutkimus osoittaa maallemuuttajien olevan merkittävä resurssi maaseudun ja kylien kehittämiseksi. Tutkimus, jossa on tarkasteltu Keski-Pohjanmaan maaseudulle suuntautuvaa paluu- ja tulomuuttoa osoittaa myös monia yllättäviä tutkimustuloksia koskien maallemuuttoa. Tutkimustulokset eivät tue yleistä näkemystä taajamahakuisesta muutosta ja autoituvista kylistä, vaan ennemminkin osoittavat kylien olevan vetovoimaisia ja haluttuja muutto-kohteita.

Hinta 20,00 €